ŞTEFAN ZICHER

Capcana de șobolani

Ștefan Zicher

Capcana de șobolani

UNITEXT
Editură a UNITER

Coperta: DAN STANCIU

ISBN: 973-97805-8-X

Colecţia PIESE NOI
Seria DRAMATURGI ROMÂNI

Ștefan Zicher

Capcana de șobolani

Editura UNITEXT
Bucuresti, 1997

Această carte a apărut cu sprijinul
Ministerului Culturii din România.

Drumul spre Atena

Dramaturgia lui Ştefan Zicher mi-a confirmat interesul în 1995 cînd autorul a înscris în Concursul "Piesa Anului" al UNITER *Oreste în străinătate* împreună cu *Aglaia*, cele două formînd un diptic. Cu un an înainte avusesem prilejul să cunosc şi piesa *Capcana de şobolani din Hameln*, recomandată de un juriu român, din care am făcut parte, Concursului european de dramaturgie din Germania (Kassel, 1994)

Tîrziu faţă de momentul cînd piesele sale au fost scrise, acum vreun sfert de secol, şi nu au putut fi cunoscute. Nu aş vrea să recurg la facilul procedeu de a spune că autorul este un doctor care scrie *şi* piese de teatru. Ştefan Zicher scrie poezie şi proză dar şi teatru. Scrie literatură şi abia acum speră să fie luat în serios - prin teatru.

Acest debut de autor dramatic cu trei piese, după ce *Oreste* fusese publicată într-un volum colectiv(*Piese noi'95*, Ed. UNITEXT), revelă un teatru care trece peste condiţia obişnuită a dramaturgiei noastre de azi. În mod clar autorul este sedus de mitologia şi subiectele ce se revendică de la solida cultură clasică, acea cultură care pune în continuare întrebări fundamentale vremii noastre de azi. Ceea ce aduc aceste piese în discuţie este, fără dubiu, şansa unei ordini morale de a supravieţui în sistemul social, fie el democraţie sau tiranie.În democraţia ateniană represiunea este resimţită de către gîndirea liberă, dubitativă, la fel ca oriunde.

Scrisul lui Ştefan Zicher presupune o lectură atentă căci, dincolo de referinţele la cultura clasică, există mereu invitaţia de a percepe discursul teatral prin actualitatea sa. Şi alţi dramaturgi de azi procedaseră, în vremea cenzurii, prin *recursul* la o

problematică istoricizată, dar activă în a produce semnificații, precum Dumitru Solomon în piesele sale cu "filosofi" sau Iosif Naghiu în *Misterul Agamemnon*. Mai recent, Vlad Zografi, în *Petru*, abordează complexa confruntare a civilizațiilor din epoca modernă prin "istorica" vizită a lui Petru I la Paris din secolul XVIII. Piesele lui Ștefan Zicher par să consolideze *literaritatea* acestui mod de reflectare a problematicului iar calitatea lor teatrală poate atrage.

Editura UNITEXT lansează, astfel, al doilea debut într-un volum de autor, în 1997. *Capcana de șobolani* oferă imaginea unui autor dramatic care și-á conturat un univers ce poate fi descifrat de către scena teatrală românească de azi.

Marian Popescu

CAPCANA DE ȘOBOLANI DIN HAMELN

– piesă în trei acte –
1975

Personajele:

PRIMUL DRUMEȚ
AL DOILEA DRUMEȚ – mai tîrziu BERNARD MYERS
PRIMARUL – mai tîrziu KONRAD
CALPERO
PRIMUL SENATOR
AL DOILEA SENATOR
ALTREILEA SENATOR
MAISTRUL RUDOLF
LUNGANUL
SCURTUL
MAISTRUL SCHILKNAPP
PRIMUL PAZNIC
AL DOILEA PAZNIC
FATA
BĂIATUL

ACTUL I

Drum ce șerpuiește de-a lungul cîmpiei. Pe partea dreaptă a scenei o șură deschisă, cu firma: „Fierărie". Fierarul întins afară, lîngă șură, cu pălăria trasă peste față, un fir de iarbă între dinți. Cei doi flăcăi, lunganul slab și grăsunul scund, stau rezemați de pereții șurei, înăuntru, cu brațele încrucișate, cu plictiseala întipărită pe fețele lor. Ceva mai încolo un om stă pe iarbă, cu traista alături, mănîncă. Din partea stîngă apare un altul, se apropie încet, obosit. Salută cu voce puternică, cu voioșie forțată.

AL DOILEA DRUMEȚ: Bună, tuturor! Aici e fierăria?

Nimeni nu-i răspunde, toți rămîn nemișcați. Cel care mănîncă se întoarce încet spre el.

AL DOILEA DRUMEȚ :(*se duce pînă la șură, nici acum nu-i răspunde nimeni. Ceva mai nervos*): Bună ziua!
LUNGANUL: (*după o pauză, fără chef*): Ce doriți?
AL DOILEA DRUMEȚ: Aici e fierăria?
LUNGANUL: Nu vedeți? Ce doriți?
AL DOILEA DRUMEȚ: M-am împotmolit pe drum. S-a rupt osia căruței. Cu vreo jumătate de milă mai încolo. Noroc c-am dat de voi, altfel puteam să mă tot duc încă vreo opt mile, pînă la Hameln. Mi-o reparați?
LUNGANUL: Da.
AL DOILEA DRUMEȚ: Norocul meu c-am dat de voi. Hai să mergem. Sînt grăbit. Plătesc bine.
LUNGANUL:Încă n-am deschis. (*Se reazemă din nou de perete*.)
AL DOILEA DRUMEȚ: Cum n-ați deschis? Doar sînteți aici și se vede că nu aveți nimic de lucru! (*nimeni nu-i răspunde. Se adresează celui culcat*): Dumneata ești meșterul?

Toți îl ignoră în continuare.

AL DOILEA DRUMEȚ: Dar, pentru Dumnezeu, ce fel de fierărie mai e și aceasta?
PRIMUL DRUMEȚ: Nu te enerva, vecine. Mai bine ia din acest cîrnat. Te invit cu bună inimă.

AL DOILEA DRUMEŢ: (*se duce la el*): Dumneata cine eşti?

PRIMUL DRUMEŢ: Drumeţ. Ca şi dumneata. Nu vrei să stai lîngă mine? Avem loc destul. Şi timp la fel. O să vezi.

AL DOILEA DRUMEŢ: (*stă lîngă el, se şterge pe frunte*): Nu, eu unul n-am timp deloc. Chiar azi vreau să ajung la Hameln.

PRIMUL DRUMEŢ: Cu osia ruptă nu poţi. Iar ăştia (*arată spre şură*) nu sînt grăbiţi. De unde eşti de fel?

AL DOILEA DRUMEŢ: (*fără chef*): Din Münster.

PRIMUL DRUMEŢ: Cu ce treburi?

AL DOILEA DRUMEŢ: Sînt negustor.

PRIMUL DRUMEŢ: Şi cum de-ţi veni să mergi chiar la Hameln?

AL DOILEA DRUMEŢ: Ştiu şi eu... Aici încă n-am fost. M-am gîndit, să încerc.

PRIMUL DRUMEŢ: Ce vinzi?

AL DOILEA DRUMEŢ: Postavuri.

PRIMUL DRUMEŢ: Am impresia, vecine, că n-ai găsit locul cel mai nimerit.

AL DOILEA DRUMEŢ: De postav peste tot e nevoie... Tot la Hameln?

PRIMUL DRUMEŢ: Nu, de la Hameln. Acasă, la Erlangen, de lîngă Nürnberg. Nu vrei să mănînci cu mine?

Al doilea drumeţ deschide traista şi el, mănîncă. Dintr-odată se scoală şi merge înapoi la şură.

AL DOILEA DRUMEŢ: (*nervos*): Tot n-aţi deschis?

SCUNDUL: (*nu se uită la el*): Ba da.

AL DOILEA DRUMEŢ: Vino atunci cu mine, fii amabil. Căruţa mea e cam la juma' de milă de aici. I s-a rupt o osie...

SCUNDUL: Nu se poate.

AL DOILEA DRUMEŢ: Cum nu se poate? Doar n-aveţi nici o treabă!

SCUNDUL: N-avem cu ce lucra.

AL DOILEA DRUMEŢ: Cum n-aveţi cu ce lucra?

SCUNDUL: Instrumentele sînt închise în ladă. Cu lacătul.

AL DOILEA DRUMEŢ: Deschideţi lada.

SCUNDUL: Nu se poate. N-avem cheia.

AL DOILEA DRUMEŢ: Unde-i cheia?

SCUNDUL: La Seppl.

AL DOILEA DRUMEŢ: Şi unde-i Seppl?

SCUNDUL: Vine zilnic de la Hameln.

AL DOILEA DRUMEȚ: Și cînd ajunge de obicei Seppl din Hameln?

SCUNDUL: Păi, cum cînd? Altădată e aici pe la ora asta.

AL DOILEA DRUMEȚ (*se adresează meșterului*): Nu s-ar putea face totuși ceva? Aș plăti... (*nici un răspuns. Urlînd*): Cu dumneata vorbesc!

PRIMUL DRUMEȚ: Nu te enerva. N-are rost.

AL DOILEA DRUMEȚ: (*revine lîngă primul*): Lămurește-mă, fii amabil, ce se petrece aici? Așa ceva n-am mai văzut!

PRIMUL DRUMEȚ: Cînd vei pleca și dumneata după două luni petrecute la Hameln, așa cum fac eu acum, n-ai să mai fii atît de nerăbdător. Aici timpul se măsoară altfel decît la Münster sau în Bavaria mea. Uite, eu stau de ieri aici, deși nu-i nevoie decît să-mi potcovească calul.

AL DOILEA DRUMEȚ: De ieri? Dar cum e posibil?

PRIMUL DRUMEȚ: Așa merg lucrurile pe aici.

AL DOILEA DRUMEȚ: Tot Seppl?

PRIMUL DRUMEȚ: Nu. Ieri nici n-au deschis. Adică parcă totuși da, doar au fost aici cu toții. Numai că nu se apucau de treabă. Aici zilele sînt mai scurte decît la noi, în Bavaria. Și oamenii nu se omoară. Iar timpul zboară... Te vei obișnui, o să vezi.

AL DOILEA DRUMEȚ: Eu am venit să vînd postav, nu să mă obișnuiesc să irosesc timpul. Uite colea pe căruță postav nevîndut. Chiar azi vreau să ajung la Hameln. De nu vor ăștia să lucreze, caut altă fierărie.

PRIMUL DRUMEȚ: N-aș crede. Una singură mai e, pe partea cealaltă a orașului, la răsărit...

AL DOILEA DRUMEȚ: Și atunci ce naiba să fac?! Să-l aștept pe Seppl?

PRIMUL DRUMEȚ: Ce altceva ai putea face?

Al doilea drumeț stă jos fără chef lîngă primul. Apare fugind, cu părul ei mare, desfăcut, fata, desculță, cu o fustă largă, bluză albă, adînc decoltată.

FATA: Aici sînt! Prinde-mă, dacă poți!

Fuge, fredonînd, peste tot. De cealaltă parte a scenei apare fugind băiatul, de asemenea desculț.

BĂIATUL: Te-am prins!
FATA: Nu încă! Nu încă! Prinde-mă, dacă poţi!

Jocul continuă dezlănţuit, zgomotos, sar peste maistrul, care doarme invariabil, fug între cei doi drumeţi etc. Al doilea drumeţ se holbează la ei, ridicîndu-se încet, în timp ce primul — foarte liniştit — face ordine, ridică sticla răsturnată de cei doi.

FATA: Nu mă prinzi!
BĂIATUL: Ba da!
FATA: Ba nu!
BĂIATUL: Ba da!

O ajunge. Fata stă jos în iarbă, băiatul se culcă pe spate, cu capul în poala fetei — cei doi iau această poziţie într-o fracţiune de secundă, în clipa în care băiatul ajunge fata.

BĂIATUL (*povesteşte pe un ton absolut inexpresiv, fără nici o inflexiune a vocii, parcă ar vorbi aşa cine ştie de cînd*):
BĂIATUL: Şapte ani să fi avut, ba nu, opt, sau totuşi şapte? — stai numai, asta a fost cînd a murit tanti Jutta, deci şase sau şapte, cînd unchiul m-a luat la el, la moşie. Plecam pentru prima dată de lîngă fusta mamei, poţi să-ţi închipui, cît de speriat eram, deşi, acolo, era bine, am văzut pentru prima oară un sat, cu tot ce-i bucurie pentru copilul oraşului, puiul şi raţa şi gîsca şi vaca, cădeam dintr-un extaz în altul. Umblam peste tot unde voiam să umblu, savuram să mă pot murdări după pofta inimii, iar seara stăteam cu toţii pe o margine de prăpastie — era una chiar în spatele casei — şi ne uitam cum apune soarele. Într-o seară, ţin minte, vîntul a sulfat un pic de jar din pipa unchiului spre mine, poţi să-ţi închipui ce scandal am făcut, n-am lăsat să-mi scape ocazia.
FATA: (*pînă acum impasibilă, acum brusc cu maximum de intensitate sentimentală*): Bietul meu copilaş! (*Din nou impasibilă*)
AL DOILEA DRUMEŢ: (*uluit, concomitent cu băiatul, care povesteşte mai departe*): Cine-s ăştia?
PRIMUL DRUMEŢ: Ca să vezi... îndrăgostiţi...
AL DOILEA DRUMEŢ: Cum ajung aici?
PRIMUL DRUMEŢ: (*indulgent*): Sînt tineri... îi găseşti

pretutindeni...

AL DOILEA DRUMEŢ: Cum pretutindeni?!

BĂIATUL: Eram convins că mi-a ars ochiul şi bătrînul nu reuşea nicicum să-mi forţeze mîna cu care-mi apăsam faţa, nici nu mai ştia săracul ce să facă cu mine. Apoi mi-a promis nişte bomboane, eu m-am oprit imediat din plîns şi am zis: ba bine că nu, prăvăliile sînt deja închise!

FATA: Aş fi vrut să te cunosc cînd erai copil!

BĂIATUL: Apoi, pe moşia vecină au sosit de la oraş sora moşierului cu prietena ei. Erau tinere şi frumoase şi ne-am îndrăgostit pînă peste urechi de ele, Andreas şi cu mine. Se amuzau de minune. Ne numeau cavalerii lor, iar noi, roşind pînă peste urechi, nu ne puteam lua ochii de la ele. Le visam în fiecare noapte, Andreas şi cu mine...

FATA: (*acelaşi joc*): Tu! Pui de drac!

PRIMUL DRUMEŢ: Cum să te fac să înţelegi... Există teatru la Münster?

AL DOILEA DRUMEŢ: Bineînţeles.

PRIMUL DRUMEŢ: Şi ai fost vreodată la teatru?

AL DOILEA DRUMEŢ: Am fost, nu o dată.

PRIMUL DRUMEŢ: Ce fel de piese ai văzut?

AL DOILEA DRUMEŢ: De toate. Drame şi comedii şi piese filozofice şi mai ştiu eu — de toate.

PRIMUL DRUMEŢ: Şi ai văzut vreodată o piesă care să nu aibă nici în clin nici în mînecă cu dragostea?

AL DOILEA DRUMEŢ: Sigur că da.

PRIMUL DRUMEŢ: Dar măcar o pereche de îndrăgostiţi era şi acolo, nu?

AL DOILEA DRUMEŢ: Păi... era...

PRIMUL DRUMEŢ: Ei, vezi...

AL DOILEA DRUMEŢ: Nu înţeleg. La urma urmei ce rost...

PRIMUL DRUMEŢ: Asta-i acum. Ce rost să aibă o pereche de îndrăgostiţi?!

BĂIATUL: N-am fost eu prea curajos: nu mai puteam de dorul maică-mii şi zile întregi n-am îndrăznit să-i spun unchiului că vreau acasă. Deşi era atît de blînd bătrînul! Pînă la urmă mi-am luat inima-n dinţi şi m-am dus la el. Tăia tocmai lemne, dar ce rău îi stătea fierăstrăul în mînă! S-a uitat la mine peste ochelari: tu să stai cuminte unde eşti. Aşa că seara am scris o scrisoare

mamei, în care...

FATA: (*cu un rîs subit, isteric, îl trage de păr și sare, lăsîndu-l să cadă):* Prinde-mă, dacă poți!

Din nou fug, se urmăresc, mare zarvă. Al doilea drumeț se uită consternat la ei, stînd în picioare, primul îi atinge brațul și-i face semn să stea jos.

AL DOILEA DRUMEȚ: Și ai stat două luni încheiate la Hameln?

PRIMUL DRUMEȚ: Da, în vizită la fata mea.

AL DOILEA DRUMEȚ: Ai făcut o cale lungă.

PRIMUL DRUMEȚ: Foarte lungă. Știi, au venit vești proaste din Hameln la noi, în Erlangen. M-am gîndit că-i mai bine să văd cu ochii mei care-i adevărul.

AL DOILEA DRUMEȚ: Ce fel de vești proaste?

PRIMUL DRUMEȚ (*fără chef*): ...proaste.

AL DOILEA DRUMEȚ: Și ce-ai găsit acolo?

PRIMUL DRUMEȚ (*după o pauză):* Te poți obișnui cu orice.

AL DOILEA DRUMEȚ: Cu orice? Chiar cu răul?

PRIMUL DRUMEȚ: Depinde...

AL DOILEA DRUMEȚ: Nu-mi spune, dacă nu-ți face plăcere...

PRIMUL DRUMEȚ (*după o pauză):* Uite ce-i, e adevărat că e mare sărăcia, dar...

AL DOILEA DRUMEȚ: E mare sărăcia?

PRIMUL DRUMEȚ: Da și nu, depinde cum o iei...

AL DOILEA DRUMEȚ: Te contrazici.

PRIMUL DRUMEȚ: De ce te supără?

AL DOILEA DRUMEȚ: Sînt negustor.

PRIMUL DRUMEȚ: Sigur, nu trăiesc atît de bine, ca la Münster, sau ca la noi. Dar nu moare nimeni de foame.

AL DOILEA DRUMEȚ: Merci frumos. Dar parcă știam că aceste pămînturi sînt bogate. Sau a secat solul?

PRIMUL DRUMEȚ: Nu.

AL DOILEA DRUMEȚ: Și industria era înfloritoare. Ateliere, fabrici, la tot pasul. Le-au închis?

PRIMUL DRUMEȚ: Nu.

AL DOILEA DRUMEȚ: Manufacturile erau renumite.

PRIMUL DRUMEȚ: Da.

AL DOILEA DRUMEȚ: Sau nu mai cultivă oamenii pămîntul?

PRIMUL DRUMEȚ: Ba da, numai că...
AL DOILEA DRUMEȚ: Nu mai lucrează în fabrici, manufacturi...
PRIMUL DRUMEȚ: Lucrează, dar...
AL DOILEA DRUMEȚ: Numai că... Ce vrei să spui?
PRIMUL DRUMEȚ: N-are rost.
AL DOILEA DRUMEȚ: N-are rost?
PRIMUL DRUMEȚ: N-are.

Apare perechea de îndrăgostiți, mare zgomot, fugăreală, dispar.

PRIMUL DRUMEȚ: De foame nu moare nimeni.
AL DOILEA DRUMEȚ: Da, ai mai spus-o.
PRIMUL DRUMEȚ: Cînd am venit aici și eu judecam ca dumneata. Mă uitam la oameni: slabi, fără chef. Copiii (*dă din mînă*) nici să nu vorbim de ei! Parcă o molimă ar fi secerat pe aici. Cînd mi-am văzut nepoții, m-au podidit lacrimile. Am luat-o la rost pe fiică-mea: împachetarea și plecarea, direcția Erlangen! Comună mică, e adevărat, nimic pe lîngă Hameln, dar prosperă, prăvăliile sînt pline și oamenii sînt harnici, o să vă găsiți un loc și voi, și-i îngrășăm pe ăștia mici de nu-i veți mai cunoaște. Da, tată, a spus ea, plecăm. Ei, atunci împachetarea, un-doi!. Nu degeaba sîntem noi bavarezi, ce naiba! Da, tată, a spus ea, plecăm. La sfîrșitul săptămînii, sau săptămîna viitoare. Ia-o dumneata înainte. Nici gînd, am zis eu, fără voi nu fac nici un pas. Dacă nu puteți veni imediat, aștept eu cîteva zile. Și am pornit-o prin oraș. La început nu m-am putut obișnui: totul atît de sărăcăcios, ponosit, uscat, nu ca la noi, patria berii și a cîrnaților. Și oamenii, oamenii aceia, fără treabă, fără o direcție anume, plină strada de ei, deși fiecare zice că lucrează undeva, dacă-l întrebi. Au trecut zilele, a trecut o săptămînă, cea următoare așișderea, iar o iau la rost pe fata mea. Plecarea. Bine, tată, a spus ea. Plecăm, dar nu crezi că asta merge așa, dintr-odată? Știi doar ce înseamnă o gospodărie! Mai așteaptă vreo două săptămîni și plecăm. Am recunoscut că are dreptate și iar am ieșit pe stradă. Acolo poți cunoaște viața și oamenii. Merg, mereg, deodată cineva mă strigă. Mă uit la el, de unde-l cunosc? Desigur, de pe stradă. Mă crezi sau nu, pînă seara am stat de vorbă. Nici nu știu cînd a trecut vremea. Apoi, mi se părea că-l cunosc pe fiecare

și zilele treceau din ce în ce mai repede, deși la început credeam că înnebunesc de plictiseală. Dar iată că încetul cu încetul m-am obișnuit...

AL DOILEA DRUMEȚ: Te-ai obișnuit...

PRIMUL DRUMEȚ: Într-o zi, îmi vine ideea să-mi plimb calul, că prea se lenevise de tot. Zis și făcut: îl înham și hai la plimbare. Un polițai îmi face semn să opresc. Ei asta-i, mi-am zis, să vezi bucluc! La noi, așa e de obicei. Mă opresc. Vine la mine. Uită-te la ăsta, îmi zice și-mi arată un individ care cască gura pe stradă. Are același drum ca și dumneata. Nu vrei să-l iei? Și, deja stă lîngă mine, bună ziua, bună ziua — în juma' de oră știam totul despre el, de la prima decepție în dragoste pînă la ultima notă ce i-a adus odrasla de la școală. Și mă trezesc că-i povestesc și eu totul despre mine. Cînd ne-am despărțit, mi-a dat adresa cumnatului său. Să-l caut neapărat, are un butoi de varză acră, de-ți lasă gura apă. O să-mi ofere cu plăcere. La noi nu există așa ceva. La noi toată lumea e ocupată și harnică.

AL DOILEA DRUMEȚ: Și cumperi de la prăvălie ce-ți trebuie, nu aștepți să te cinstească cumnatul.

PRIMUL DRUMEȚ: Da, există varză în prăvălii. Dar parcă are alt gust, aceea a cumnatului... Nu știu cum să-ți explic...

AL DOILEA DRUMEȚ: Te-ai obișnuit?

PRIMUL DRUMEȚ: Nu-ți bate joc de mine!

AL DOILEA DRUMEȚ: Și acum, de ce călătorești singur?

PRIMUL DRUMEȚ: La a treia convorbire, întrebînd-o cînd plecăm odată, fata mea mi-a spus pe șleau: nu mergem cu dumneata, tată. N-avem putere să luăm totul de la capăt. Vino dumneata la noi. Nu-i totuna, dacă trăiești în Bavaria sau în Hanovra? Aceeași țară. Vino, dacă ai chef. Nu-i așa, că are dreptate?

AL DOILEA DRUMEȚ: Aceeași țară...

PRIMUL DRUMEȚ: Nu-i așa? Nu-i o rușine să fii sărac. Se leagă între oameni o ciudată camaraderie. Se ajută între ei. Sînt și șacali la Hameln, bineînțeles, să nu crezi că nu știu. Dar în sărăcie, totuși, apare o solidaritate. Nu te poți ghiftui prea tare dacă știi că în vecini e un copil ce nu-și poate astîmpăra foamea. Apoi oamenii devin mai modești. Mai scad pretențiile.

AL DOILEA DRUMEȚ: (*cu o furie subită*): Dar să nu scadă pretențiile, dumnezeii mă-sii!! Să nu fie modești oamenii!!

PRIMUL DRUMEȚ: Ce-i cu dumneata?

AL DOILEA DRUMEȚ: (*îi trece furia tot atît de repede, cum i-a venit*): Sînt negustor. Am văzut multe în viață. (*Foarte trist*): Să nu scadă pretențiile. Să nu fie modești oamenii. Nu sărăcia să fie temelia solidarității lor.

PRIMUL DRUMEȚ: Ce vrei să spui?

AL DOILEA DRUMEȚ: Nu știu să mă exprim mai clar. Eu sînt negustor, nu omul cuvintelor. Pot spune un singur lucru: să nu fie modești oamenii! *(Apare fugind fata, se oprește, se uită înapoi, ridicîndu-se pe vîrful picioarelor*). Dumnezeule! Iar au apărut!

Sosește și băiatul, mare zarvă etc. După un timp, ca și prima dată, într-o fracțiune de secundă își ocupă "poziția de povești": capul băiatului în poalele fetei.

BĂIATUL: Ți-am povestit oare, cît de îndrăgostit eram cînd aveam patrusprezece ani?

FATA (*se însuflețește brusc, aplaudînd*): Vai, spune, spune! (*Al doilea drumeț se uită disperat la primul, care dă neputincios din umeri*)

BĂIATUL: Eram liceeni amîndoi, în aceeași clasă, dar în școli diferite, bineînțeles. Ne-am cunoscut întîmplător, la un concurs de matematică unde luau parte și fetele alături de băieți și noi am ajuns în aceeași bancă. Parcă o văd și azi, avea un păr bogat, castaniu și ochii albaștri, deschiși, ușori, ca cerul de primăvară. I-am și spus-o: ți-s ochii blînzi și părul greu, dar ea a rîs de mine.

FATA (*același joc*): Tu! Poetule!

BĂIATUL: Ni s-a dat o problemă foarte grea, părea că nici nu poate fi rezolvată. După o scurtă încercare, Kathrin s-a lăsat păgubașă și se uita pe fereastră, fredonînd un cîntecel stupid. Avea buzele pline și puf auriu, ca de piersică pe ceafă. Am lăsat și eu stiloul din mînă și m-am rezemat de bancă. Mi-a zîmbit. Nu merge? — m-a întrebat. Nu, i-am răspuns. Ne uităm pe fereastră? — m-a întrebat. Ne uităm, i-am răspuns. Eram vesel și iresponsabil, ca primăvara de afară. Stăteam amîndoi, cedînd fără luptă și fără părere de rău concursul și ne simțeam foarte apropiați.

FATA (*același joc*): Tu! Seducătorule!

BĂIATUL: Eram din ce în ce mai apropiați, Kathrin și cu mine, în

timp ce ceilalţi îşi vedeau de treabă. Şi nu ştiu cum, dintr-odată, am simţit, că ceva nu e în ordine. Eram încă foarte tînăr şi nu-mi dădeam seama ce se întîmplă, dar totuşi... Aveam impresia că situaţia asta, cum să-ţi spun, nu e morală. E adevărat, vedeam că şi Kathrin se simte din ce în ce mai bine cu mine, dar ea fusese aceea care a abandonat întîi lupta şi eu am urmat-o. Şi dintr-odată mi-am dat seama că am început să lucrez iar la rezolvarea problemei. S-a uitat la mine distantă, cum numai o fată se poate uita, de la distanţă, cu ochii aceia atît de albaştri... Ştii, asta se întîmpla exact cu un an înainte de venirea şobolanilor... Nici nu ştiu de ce mi-am adus aminte acum de toate acestea. Poate că nici nu te interesează.

FATA (*acelaşi joc*): Cum să nu! Spune! Să nu te opreşti!

AL DOILEA DRUMEŢ (*primului drumeţ, în timp ce vocea îi e acoperită de vociferarea fetei*): Şobolani? Ce fel de şobolani?

Primul drumeţ se uită mirat la el, dă din cap.

BĂIATUL: Mă cufundam din ce în ce mai adînc în rezolvarea problemei. Mă simţeam ca un om ajuns din caniculă într-o încăpere răcoroasă. Nu numai Katherin se îndepărta de mine, dar şi eu mă îndepărtam de ea, şi-mi dădeam seama că unde sînt eu e mai mult aer. Era o problemă foarte grea, mai tîrziu chiar profesorul ne-a mărturisit că abia a reuşit s-o rezolve el, dar eu aveam capul limpede, mai limpede ca niciodată. Ceilalţi abia începuseră, cînd eu deja terminasem. M-am rezemat din nou de bancă şi m-am uitat la Kathrin. În ultima oră uitasem că există, dar acum o vedeam iar: o şuviţă de păr pe frunte, pe gît îi pulsa subţire o vinişoară, şi nici nu se uita la mine. Kathrin, am şoptit, simţind cît de fierbinte e aerul, îmi ardea gura — Kathrin, pentru tine am făcut-o, uită-te numai. Şi am împins în faţa ei hîrtia plină de cifre. Mi-a zîmbit, fără să-mi spună un cuvînt şi a copiat rezolvarea.

PRIMUL DRUMEŢ (*mirat*): Păi vezi, şobolanii!

BĂIATUL: Apoi mi-a venit brusc o idee şi am scris o soluţie greşită pe exemplarul meu. Aşa a ieşit ea prima la concurs. N-a împărţit laurii cu nimeni. Cînd ne-am întîlnit din întîmplare iar pe stradă — săptămîni întregi am pîndit-o pentru a găsi această întîmplare — nici nu m-a recunoscut. Nu înţelegeam nimic. Apoi, s-a mutat

din Hameln, atunci cînd au venit șobolanii.

Brusc sar amîndoi, se fugăresc.

AL DOILEA DRUMEȚ (*abia se poate face auzit*): Ce fel de șobolani?!

PRIMUL DRUMEȚ (*urlînd și el*): Doar ți-am spus! De ani de zile e plin orașul de șobolani! Nu poți scăpa de ei! Îți mănîncă mîncarea din farfurie.Îți mănîncă copilul din leagăn, sub ochii tăi, dacă nu ești atent. Nu ți-am spus?!

AL DOILEA DRUMEȚ: Nu! (*Perechea părăsește chicotind, fugărindu-se scena.În liniștea deplină, pe care nu o observă, urlă și mai departe din răsputeri, în timp ce se îndepărtează îngrozit de celălalt*): Nu mi-ai spus! Nu mi-ai spus! Nenorocitule, tu te-ai obișnuit cu șobolanii!!

Scena se întunecă.

Tot acolo, cu cîteva ore mai tîrziu. Al doilea drumeț, singur, se plimbă în sus și în jos.Își pierde răbdarea, se duce la șură.

AL DOILEA DRUMEȚ: Dar nu vine odată Seppl?

LUNGANUL (*neprietenos*): Precum vezi.

AL DOILEA DRUMEȚ: Trebuie să plec. Mă apucă noaptea aici.

Nimeni nu-i răspunde. Dă neputincios din umeri, își reocupă locul. Apare o clipă fata din partea stîngă, dispare imediat. Scurtă pauză. Brusc, scena se însuflețește: activitate intensă — maistrul sare sprinten și apucă un ciocan, Lunganul face să apară de undeva un fier încins, pe care-l pune pe nicovală. Activitate febrilă. Al doilea drumeț îi privește mirat. Peste un timp, dinspre dreapta apare senatorul. Înalt, bine îmbrăcat, radios.

SENATORUL: Bună, maistre!

MAISTRUL: Bună, Domnule Senator! *(Își șterge sudoarea de pe față).*

SENATORUL: Văd că nu stați degeaba.

MAISTRUL: Ce să-i faci? Munca este totul pentru d-alde noi. Mă credeți că ieri a trecut de ora cinci pîn' să ajung acasă? Alaltăieri de opt. A și zis muierea: măi, Rudi, de nu te-aș cunoaște de

treizeci de ani aş crede că vii de la cîrciumă! (*Dă un ghiont plin de respect senatorului*). Eu şi cîrciuma! (*Rîd amîndoi*). Apoi, cînd ajungi, în sfîrşit, acasă, nu mai eşti bun de nimic. Nici să mănînci nu-ţi mai vine — numai la pat, urgent, culcarea! Şi în zori iei totul de la capăt. Nu te mai vezi de atîta treabă. Unul, potcoveşte-i calul, altul, drege-i osia - iar tu, Rudi, sări şi drege, că de nu, cine s-o facă? Drumeţul vede cît îl lasă ochii, fiecare crede că-i singur pe capul meu. Nici unul nu s-ar gîndi că asta nu merge aşa simplu, un loc de muncă trebuie şi el organizat, cum aţi spus şi dumneavoastră nu o dată, le-am spus şi flăcăilor aceştia de aici: ce credeţi, că-ţi scuipi în palme, şi gata, dă-i bătaie? Trebuie planificat, judecat... De multe ori, nu mai ştiu nici unde mi-e capul! (*cu voce joasă, confidenţial*): Iar ăştia, de nu eşti cu ochii pe ei, nu fac nimic. Mă duc în oraş, după material, mă întorc — credeţi că au făcut ceva între timp? Nu ştiu ce va fi aici, dacă eu nu voi mai fi. (*Din nou cu voce tare*): Bine, flăcăi, aşa, lucraţi, lucraţi! (*Senatorului*): Chiar, materialele. Dacă merg aşa cu aprovizionarea, putem închide prăvălia!

SENATORUL: De ce, maistre Rudolf?

RUDOLF: De ce, de ce, ştiţi mai bine decît mine, de ce, domnule Senator! N-aş vrea să credeţi că mă leg de cineva, dar nu ştiu, zău, ce face maistrul Schilknapp în magazie, niciodată nu ne ajung materialele şi nu sosesc la timp, uite, nu demult, cît pe ce să ne oprim din lucru din cauza lor. Şi atunci, ce s-ar face călătorii, nu-i aşa? Iar ce vine, e din ce în ce mai subţire, n-aş vrea să mă înţelegeţi greşit, îl cunosc pe Schilknapp de vreo cinşpe ani şi nu-s omul să sap pe cineva, dar ceva nu-i în ordine acolo. (*Al doilea drumeţ se scoală şi merge spre ei*). I-am şi spus nu demult lui Schilknapp: măi, să ştii, undeva dispare ceva din material, de-aş şti unde...

SENATORUL (*zîmbind*): Şi el spune că nu înţelege ce se întîmplă cu materialul care pleacă de la el. După părerea lui, undeva se decontează mai mult decît se foloseşte...

MAISTRUL (*foarte preocupat deodată, spre cel de-al doilea drumeţ*): Răbdare, răbdare, domnia ta, numai jumătate de oră vă cerem, luaţi loc, uite colea la umbră, imediat e gata osia, scuzaţi-ne, Domnule Senator, trebuie să plecăm, vedeţi, domnul e din Münster — îl putem lăsa să aştepte? Scuzaţi, noi fugim...

Face semn celor doi, dispar tutstrei în grabă. Se mai aude bodogănitul revoltat al Scundului: dar ce dracu' numai la noi se fură?! — Lunganul îl înghionteşte, tace. Senatorul se uită după ei cu un zîmbet afectuos, înţelegător.

SENATORUL (*zîmbind*): Din Münster, aud...
AL DOILEA DRUMEŢ: Da, de acolo.
SENATORUL: Aţi bătut cale lungă, să ne vizitaţi. Aveţi rude la Hameln?
AL DOILEA DRUMEŢ: Nu. Sînt negustor.
SENATORUL: Minunat! Şi ce vindeţi, dacă nu sînt indiscret?
AL DOILEA DRUMEŢ: Postavuri.
SENATORUL: Ştiţi... am impresia că n-aţi găsit locul cel mai nimerit...
AL DOILEA DRUMEŢ: Da, mi-a mai spus-o cineva... Zicea că-i plin oraşul de ...
SENATORUL: Dar cine ştie, tot ce se poate. Trebuie încercat. Ei, la revedere, toate cele bune. (*pleacă).*
AL DOILEA DRUMEŢ: O clipă, numai! Iertaţi-mă, Domnule Senator, dacă mă amestec unde nu trebuie, dar adevărul e că ăştia (*arată spre şură)* n-au făcut toată ziua nimic...
SENATORUL *(rîde*): Ei, maistre Rudi, maistre Rudi, vulpoi bătrîn ce-mi eşti! (*glacial*): Scuzaţi-mă, trebuie să plec. Nici nu ştiu unde mi-e capul de atîtea treburi.

Pleacă plimbîndu-se, încet. Al doilea drumeţ se uită uimit după el, apoi dă din umeri, Din partea dreaptă a scenei sosesc în goană fata şi băiatul. Drumeţul se uită disperat la ei, se aşează încet, greoi în iarbă. După scurt timp apare Calpero, înalt, slab, cu tenul închis, plete foarte lungi, foarte blonde, îmbrăcat în straie ciudate de culoare galbenă şi roşie, capricios amestecate — uniformă? Haine de magician? — şi una, şi alta. Mantaua-i lungă, acelaşi amestec de culori, îi ajunge pînă la călcîie. Pe şold, parcă ar fi un pumnal, un fluier lung, ciobănesc. Perechea se opreşte pentru o clipă, se uită uimiţi la el, care nu le acordă nici o atenţie, străbate cu paşi sprinteni scena, de la stînga la dreapta. Cei doi îşi reiau jocul etern, acum se fugăresc în jurul lui, care încearcă în zadar şi din ce în ce mai nervos să-i evite. Brusc, duce fluierul la gură, scoate cîteva sunete, fata şi băiatul mai fac cîţiva paşi nesiguri, apoi cad, cu o mişcare lină, şi adorm. Calpero, rîzînd, porneşte mai departe.

AL DOILEA DRUMEŢ: Asta cum ai mai făcut-o?
CALPERO (rîzînd): Li s-a făcut somn, pesemne
AL DOILEA DRUMEŢ: Dumneata ai făcut-o, într-adevăr?
CALPERO: Ghici!

Se îndreaptă către al doilea drumeţ, care face un gest speriat.

CALPERO: Nu te teme. Nu-ţi vreau răul.
AL DOILEA DRUMEŢ: Mi-a trecut. Am văzut eu multe la viaţa mea. Am călătorit mult.
CALPERO (*stă lîngă el*): Cu ce te ocupi?
AL DOILEA DRUMEŢ: Sînt negustor. De postavuri.
CALPERO: Spre Hameln, se pare?
AL DOILEA DRUMEŢ: Da.
CALPERO: Ştii... am impresia că n-ai găsit locul cel mai nimerit...
AL DOILEA DRUMEŢ (*rîzînd*): Nu eşti primul care mi-o prezice... La Hameln, de asemenea?
CALPERO: Da.
AL DOILEA DRUMEŢ: De unde vii?
CALPERO: De departe.
AL DOILEA DRUMEŢ: Nu-mi spune, dacă nu-ţi face plăcere...
CALPERO: Tot nu m-ai crede...
AL DOILEA DRUMEŢ: Hai cu mine! Imediat mi-e gata căruţa. I s-a rupt o osie. O repară deja.
CALPERO: Mai repede ajung eu pe jos...
AL DOILEA DRUMEŢ: Da' de unde! Vino cu mine.
CALPERO: De ce doreşti să merg cu dumneata?
AL DOILEA DRUMEŢ: Nici eu nu ştiu. Azi dimineaţă numai, preferam să călătoresc de unul singur. Dar acum totul a devenit atît de ciudat. Oamenii aceştia, această pereche stupidă, aşteptarea lungă şi inutilă, iar acum, peste toate, şi dumneata... Eu nu sînt decît un negustor de rînd din Münster, dar acum nu mai pot spune dacă sînt treaz, ori visez...
CALPERO: Te temi?
AL DOILEA DRUMEŢ Nu ştiu. Nu-i exclus. (*Arată perechea care doarme*) Cum ai făcut-o?
CALPERO: Doar ai văzut, nu?
AL DOILEA DRUMEŢ: (*arătînd fluierul*): Parcă cu asta...

CALPERO: Ai ghicit.
AL DOILEA DRUMEŢ: Dar cum e posibil?
CALPERO: N-ai auzit niciodată de Calpero?
AL DOILEA DRUMEŢ: Nu. Mi-e ruşine, dar nu.
CALPERO: Nu trebuie să te simţi jenat. Adevărul e că nu se prea vorbeşte despre mine. (*Extrem de simplu*):Închipuieşte-ţi, în acest fluier este putere magică.
AL DOILEA DRUMEŢ (*neîncrezător*): Putere magică?
CALPERO: Adică în orice fluier, sau flaut, sau nai, sau ce vrei, în care suflu, este putere magică. Ciudat, nu? Sufli dumneata, sau oricine — nimic. Suflu eu şi tot ce-i viu, fie animal, insectă sau om, face ce vreau eu.
AL DOILEA DRUMEŢ: Straniu, într-adevăr...
CALPERO: Da. Sincer vorbind, şi eu mă mir întruna.
AL DOILEA DRUMEŢ: Şi de cînd?
CALPERO (*cu gîndul aiurea*): De cînd, ce?
AL DOILEA DRUMEŢ: De cînd, ştii, că... ei! Cum să spun... că dispui de forţe supranaturale?
CALPERO: A, da, De mult. Din copilărie. (*Visător*): Ştii, cînd eram copil, visam că zbor. Uite-aşa, să întind braţele şi să zbor, ca păsările. Ar fi minunat, nu?
AL DOILEA DRUMEŢ (*rîzînd*): Sper că n-ai de gînd să-mi povesteşti cît eşti de nefericit fiindcă nu ştii să zbpori?
CALPERO (*scuzîndu-se*): Ştii, omul aşa se obişnuieşte... Dumneata te miri de ceea ce pot face eu cu un fluier, iar eu mă minunez cum de nu poţi şi dumneata, oricare altul...
AL DOILEA DRUMEŢ: Şi cum faci?
CALPERO: Nu ştiu. Am încercat să-mi dau seama, într-o vreme, dar era cît pe ce să-mi pierd puterea... hai să zicem magie, dacă aşa i-ai spus... sau talent...
AL DOILEA DRUMEŢ: Supranatural am spus...
CALPERO: Într-adevăr... (*din nou cu gîndul aiurea*).
AL DOILEA DRUMEŢ: Şi de ce vorbeşti cu mine despre toate acestea?
CALPERO: Nu ştiu. Crede-mă, nu-mi stă în obicei. Dar uneori trebuie să vorbeşti cu cineva. Şi atunci e mai uşor, cu un străin, pe care nu-l mai întîlneşti.
AL DOILEA DRUMEŢ: Să stăm de vorbă, dacă-ţi face bine.
CALPERO: Să stăm.

Pauză mai îndelungată.

CALPERO: Nu merge, pare-se (*Scuzîndu-se*) Omul poate pierde complet obişnuinţa conversaţiei.

AL DOILEA DRUMEŢ: Nu-i nimic. Nu pune la suflet.

CALPERO: Ştii, acum m-am obişnuit. Dar la început, cînd mi-am dat seama cîte se pot face cu un fluier, mi-am cam ieşit din fire. Gîndeşte-te, cel de-al treilea copil al unui mic ţesător din Hessen...

AL DOILEA DRUMEŢ: Dumneata eşti de pe aceste meleaguri? Cu numele acesta?

CALPERO: Da, sînt de pe aici. Calpero e doar un pseudonim...

AL DOILEA DRUMEŢ: Şi cum trăieşti?

CALPERO: Nimic deosebit. Cam ca toată lumea. Umblu peste tot. Îmi fac meseria.

AL DOILEA DRUMEŢ: Şi ce meserie ai?

CALPERO: Cum ce meserie? Cînt din fluier.

AL DOILEA DRUMEŢ: Ţi-ai făcut meserie din această vocaţie? Dar asta nu poate fi meserie!

CALPERO: Şi încă ce meserie! Ce era să fac? Pînă am crescut eu, tata a rămas fără o leţcaie. Singura meserie ce m-ar fi putut învăţa era cea de ţesător. N-am avut chef de ea... mai bine fluierul...

AL DOILEA DRUMEŢ: Cu el puteai obţine orice, atît pentru dumneata, cît şi pentru alţii. Omule, dar ce fel de meserie e asta, să-ţi cîştigi pîinea cea de toate zilele prin vrajă?

CALPERO: Foarte cinstită, poţi să mă crezi!

AL DOILEA DRUMEŢ: Şi totuşi, cum faci?

CALPERO: Ştii de unde vin acum?

AL DOILEA DRUMEŢ: De unde?

CALPERO: Ieri, eram la hanul tătarilor. Ai văzut vreodată un nor de lăcuste? Ei, bine, de săptămîni bîntuia pe la ei. Ia, faceţi voi un rug enorm pe cîmpie — le-am spus. Cum mi-am dus fluierul la gură, au şi dat buzna lăcustele în foc! Era o privelişte! Am primit un sac de aur cît mine de mare! Înainte de asta am avut de furcă cu nişte vampiri, în Africa de Nord... Nu, hotărît, nu mă plîng că n-am de lucru!

AL DOILEA DRUMEŢ: Ieri zici că ai fost la hanul tătarilor? Cum de eşti acum, aici?

CALPERO: Știi, eu umblu foarte repede...

AL DOILEA DRUMEȚ: Deci asta ți-e meseria? Să vrăjești pentru alții, pe bani, cu fluierul? Orice doresc?

CALPERO: Ei, nici chiar așa. M-am specializat, precum vezi, să stîrpesc dăunătoarele.

AL DOILEA DRUMEȚ: Dar ce nevoie ai? Ți-ai putea procura tot ce-ți dorește inima. Pentru dumneata nu-ți vrăjești nimic?

CALPERO: Niciodată. Nu știu de ce, dar simt că n-ar fi cinstit.

AL DOILEA DRUMEȚ: Dar gîndește-te... totuși e nemaiauzit... Vrăjești, plătit de alții, cînd ai putea să ai puteri nemăsurate! Nu ți-a trecut prin minte că acest har ce-l ai, te și obligă?

CALPERO: Nu înțeleg ce vrei de la mine? (*Cu furie subită):* Înțelege, odată, omule, că am un talent și-mi cîștig cinstit pîinea! Încep să mă simt ca pe vremea cînd era cît pe ce să-mi pierd puterea din cauza filozofării deșarte. Ia nu mă mai scoate din sărite!

AL DOILEA DRUMEȚ: Cum vrei! De fapt, nu eu am început această conversație.

CALPERO (*după o pauză):* Dumneata ești negustor de postavuri?

AL DOILEA DRUMEȚ: Da.

CALPERO: Pentru negoț n-ai nevoie de talent?

AL DOILEA DRUMEȚ: Și încă de mult talent! Numai că nu supranatural. De aș avea așa ceva, aș trăi altfel. Cu mai mult curaj. Mai independent. Cu inițiativă. Ce zi am ajuns să trăiesc! Uite, stau aici, eu care am părul albit de ani și un renume imaculat, și învăț pe un vrăjitor să fie mai boem... Asta, totuși, nu poate fi adevărat!

CALPERO (*încăpățînat*): Eu mă uit în jur și văd că toată lumea trăiește din ceva. Ce vrei de la mine?

AL DOILEA DRUMEȚ (*obosit*): Nimic. (*După o pauză):* Încotro, acum?

CALPERO: La Hameln. N-ai auzit că de ani de zile orașul e total cotropit de șobolani? Pentru mine-i o nimica să-i scap de ei... (*visător*) O să vezi cum mă vor sărbători!

AL DOILEA DRUMEȚ: Ei te-au chemat?

CALPERO: Eu nu pot fi chemat. Eu merg unde simt că e nevoie de mine.

AL DOILEA DRUMEȚ: Ai simțit cam greu... Cîtă nevoie ar fi fost

de dumneata aici în anii ce au trecut...

CALPERO: Mai bine mai tîrziu decît niciodată. Mîine aranjez în două secunde șobolanii ăștia. Dacă vor plăti, bineînțeles.

AL DOILEA DRUMEȚ: Și dacă ei nu vor?

CALPERO (*uimit*): Cum să nu vrea? Nu gîndești dumneata, oare, puțin prea complicat?

AL DOILEA DRUMEȚ: Poate. S-ar putea să ai dreptate. Dar, uite, se pare că-i gata și căruța mea.

Apare fierarul cu doi meșteri. Cel de-al doilea drumeț îi întîmpină, discută, îi plătește, în timp ce Calpero trezește perechea, care fără întîrziere începe să se fugărească. Cei doi — în timp ce fierarul și flăcăii se uită uimiți la veșmintele ciudate ale lui Calpero — își iau rămas bun și pleacă.

CALPERO (*se întoarec deodată de la marginea scenei spre fierar și cei doi flăcăi*): Știți voi cine sînt eu?! (*Spre cel de-al doilea drumeț*): Fii numai atent, deșteptule! (*Urlînd în zgomotul făcut de îndrăgostiți*): Am venit să vă scap de șobolanii voștri!

Pentru că nu-l înțeleg, se întoarce la ei, care se uită cu gura deschisă, timp, și începe să le explice cu gesturi largi, teatrale — nu i se aude vocea în hărmălaie — arată fluierul, îl duce la gură etc. În fine, e înțeles, îl aclamă, își aruncă pălăriile în aer, îngenunchiază în fața lui, îi sărută mâinile. Calpero îi cuprinde de umeri cu brațele lui lungi, într-un gest teatral, în timp ce strigă spre cel de-al doilea drumeț, acoperind zgomotul:

CALPERO: Ei, vezi?! Deșteptule!!

Al doilea drumeț iese fără să spună o vorbă. Calpero, vesel, făcînd semne cu brațele, cu pălăria, iese după el.

ACTUL II

Piață la Hameln. Pe partea stîngă, fațada primăriei, poartă largă cu balcon deasupra. La dreapta, cîteva mese — o berărie, cu un scăunel mic în fața fiecărui scaun, să aibe consumatorii unde să-și adăpostească picioarele de șobolani, al căror chițăit acompaniază cele ce urmează. Intră cei doi paznici de noapte, cu cîte un felinar în mînă — singura sursă de lumină de pe scenă — și cu un băț în cealaltă mînă, cu care gonesc șobolanii.

PRIMUL PAZNIC: Iar am călcat pe unul...
AL DOILEA PAZNIC: Nu-i nimic... cu unul mai puțin...
PRIMUL PAZNIC: Nici n-a simțit ... parcă nu s-ar fi întîmplat nimic... a fugit...
AL DOILEA PAZNIC: Atunci de ce-ți pare rău de el?
PRIMUL PAZNIC: Nu-mi pare rău. Mi-e silă.
AL DOILEA PAZNIC: Puteai să te obișnuiești. Ai avut cînd.
PRIMUL PAZNIC: Am avut..
AL DOILEA PAZNIC: Tot mai bine aici, decît acasă.
PRIMUL PAZNIC: Mai bine.
AL DOILEA PAZNIC: Acum cine plătește?
PRIMUL PAZNIC: Tocmai la asta mă gîndeam.
AL DOILEA PAZNIC: Tu ai început să vorbești despre ei. Tu plătești.
PRIMUL PAZNIC: Îmi pare rău, bătrîne. Tu ai început.
AL DOILEA PAZNIC: Cum poți spune una ca asta? Tu ai început.
PRIMUL PAZNIC: S-o lăsăm baltă. N-are rost să ne sfădim. Plătim de data viitoare. Principalul e să nu mai vorbim de ei. Numai asta ne mai trebuie, să tot vorbim de ei.
AL DOILEA PAZNIC: Asta ne mai trebuie.
PRIMUL PAZNIC: Numai că despre orice vine vorba, tot la ei ajungem pînă la urmă.
AL DOILEA PAZNIC: E firesc. Și cum stăm acuma?
PRIMUL PAZNIC: Tu îmi datorezi peste trei mii de halbe iar eu ție, mai bine de două mii nouă sute...
AL DOILEA PAZNIC: Nu-i rău. Și de cînd jucăm această tîmpenie? A trecut juma' de an?
PRIMUL PAZNIC: Da'mult mai vorbim despre ei!
AL DOILEA PAZNIC: Ce am putea face altceva...
PRIMUL PAZNIC: Hai s-o lăsăm baltă...

AL DOILEA PAZNIC: S-o lăsăm... O întreagă contabilitate, zău așa...
PRIMUL PAZNIC: Bine c-am găsit și noi o muncă de noapte! Noaptea sînt insuportabili.
AL DOILEA PAZNIC: La fel de insuportabili sînt și ziua și noaptea.
PRIMUL PAZNIC: Tot e mai bine ziua. Măcar îi vezi.
AL DOILEA PAZNIC: Mai bine să nu-i vezi
PRIMUL PAZNIC: .Și ce dacă nu-i vezi? Tot acolo sînt.
AL DOILEA PAZNIC: Sînt peste tot.
PRIMUL PAZNIC: Mîine va fi o zi fierbinte.
AL DOILEA PAZNIC: E iulie.
PRIMUL PAZNIC: Nu la asta m-am gîndit. Mîine se împlinesc trei luni de la alegerea primarului...
AL DOILEA PAZNIC: Chiar. Am uitat...
PRIMUL PAZNIC: Va fi un scandal!
AL DOILEA PAZNIC:Și încă ce!
PRIMUL PAZNIC: Îl alungă și pe ăsta! Mai mare rușinea! Ca și pe predecesorii lui.
AL DOILEA PAZNIC: Nici el nu ne-a putut scăpa de șobolani. Și cum ne promitea înainte să fi fost ales!
VOCEA PRIMARULUI: Păi, altfel mă votai, de n-aș fi promis, vecine?
PRIMUL PAZNIC: Cine-i acolo?

Luminează amîndoi spre berărie. La una din mese stă primarul, din profil, învelit într-o mantie de hermelină, cu fața acoperită de gulerul de blană ridicat. Nu se mișcă, își păstrează această poziție în toată prima parte a scenei.

PRIMARUL: Eu sînt, băieți, nu vă speriați.
PRIMUL PAZNIC: Domnule primar! Mi-e rușine de cuvintele mele. Nu știam că sînteți aici.
PRIMARUL: Mă votai, de n-aș fi promis, vecine?

Paznicii tac rușinați.
AL DOILEA PAZNIC: În ultimii cinci ani, locuitorii acestui oraș n-au votat pentru nimeni care nu le-a promis că-i va scăpa de șobolani în cel mult trei luni.
PRIMARUL: Șase. Șase ani, vecine. Băiețașul meu are cinci ani.

Aseară i-am povestit despre un oraş unde nu sînt şobolani. A rîs de mine. Mi-a rîs în nas.
AL DOILEA PAZNIC: Fata mea are nouă, dar nici ea nu crede. A uitat.
PRIMUL PAZNIC: Cred că ăsta-i lucrul cel mai groaznic: ce spun copiii.
PRIMARUL: Staţi lîngă mine, dacă vreţi.
PRIMUL PAZNIC: Cu plăcere.

Stau la masa primarului, pun felinarele pe masă, în continuare singura sursă de lumină pe scenă.

AL DOILEA PAZNIC: Ce faceţi aici la această oră tîrzie?
PRIMARUL: N-am reuşit să adorm. Nu mai e chip să suporţi să fii între patru pereţi cu ei. Duhoarea asta. Eternul zgomot. Auziţi?
PRIMUL PAZNIC: Poţi să nu-i auzi?
PRIMARUL (*după o mică pauză*): N-am reuşit nici eu...
PRIMUL PAZNIC: Nu puneţi la inimă!
PRIMARUL: Dar eu am vorbit serios cînd v-am promis!
AL DOILEA PAZNIC: Dar ce, ceilalţi nu?
PRIMARUL (*surîzînd*): Nu crezi, nu?
AL DOILEA PAZNIC: Sincer vorbind... n-ar fi chiar imposibil...
PRIMARUL: Ei, vezi? Numai că eu am vorbit serios.
PRIMUL PAZNIC: Nimeni nu vă poate acuza, domnule primar.
PRIMARUL: Dar eu, vecine, nici eu nu pot acuza pe nimeni?

Apar în goană fata şi băiatul, îmbrăcaţi ca în primul act. Zgomotul făcut de ei împreună cu zgomotul şobolanilor acoperă totul. Cei trei îşi continuă conversaţia fără să le acorde atenţie. Partea scenei unde se fugăresc acum cei doi nu e iluminată. Din cînd în cînd, un pîlpîit al unui felinar aruncă pentru o secundă o rază. După un timp, apar Calpero şi cel de-al doilea drumeţ; la vederea lui Calpero perechea se opreşte din joc, şovăie, apoi pleacă.

AL DOILEA DRUMEŢ: Li s-a năzărit ceva, s-ar părea...
CALPERO (*rîde şi el*): Cred că nu le place muzica mea... Dar i-auzi, ce-i zgomotul acesta? Nu cumva şobolanii?
AL DOILEA DRUMEŢ: Nu-mi vine să cred că e posibil... (*observă pe cei de la masă, se îndreaptă către ei*): Scuzaţi-mă pentru

deranj, dar nu cumva şobolanii fac acest zgomot asurzitor?

PRIMARUL: Nu vă vine să credeţi... Ei sînt, din păcate.

AL DOILEA DRUMEŢ: N-aş fi crezut...

PRIMARUL: Staţi lîngă noi, dacă doriţi. Veniţi de departe?

AL DOILEA DRUMEŢ (*stă lîngă ei la masă, în timp ce Calpero asc· ltă cu apreciere de profesionist zgomotul şobolanilor, dă din :ap, pocneşte din degete, e foarte mulţumit*): Vin din Münster. Sîr t vînzător de postavuri.

PRIMARUL: Ştii...

AL DOILEA DRUMEŢ: Da. Nu te obosi, ştiu: ai impresia că n-am găsit locul cel mai nimerit.

PRIMARUL (*zîmbind*): Văd că sînteţi destul de pus la curent...

AL DOILEA DRUMEŢ: Am avut timp: dimineaţă, s-a rupt osia la căruţa mea.

AL DOILEA PAZNIC: Şi cum de a-ţi ajuns aici?

AL DOILEA DRUMEŢ: Iar dumneata, văd eşti cît se poate de pus la curent cu obiceiurile fierarului...

AL DOILEA PAZNIC: Nici nu-l cunosc.

PRIMARUL: Cunoaşte în schimb pe alţii. Alţi cetăţeni harnici ai oraşului nostru.

PRIMUL PAZNIC: Domnule primar! (*Al doilea drumeţ dă să se scoale să-l salute cu stimă, primarul îl împiedică cu un gest amabil*): Ce a-ţi vrut să spuneţi adineaori, cînd ziceaţi că aţi putea fi şi acuzator, nu numai acuzat?

PRIMARUL: Lasă, vecine. Să nu vorbim de astra. E blîndă noaptea aceasta. (*Spre al doilea drumeţ*): Cu cine călătoriţi?

PRIMU PAZNIC (*încăpăţînat*): Aş fi curios să aflu!

PRIMARUL (*în timp ce cel de-al doilea drumeţ îl cheamă pe Calpero, cu o voce ce brusc devine foarte dură*): Cîte găuri de şobolani ai astupat, vecine, în anul ce a trecut?!

Primul paznic nu găseşte cuvintele. De indignat ce e se scoală, dar între timp vine Calpero, ieşind din umbră, şi rămîn cu toţii să se uite miraţi la îmbrăcămintea lui stranie. Calpero ajunge la ei, zgomotul şobolanilor se intensifică la maximum, cu o nuanţă tînguitoare, nu se aude ce se vorbeşte pe scenă; al doilea drumeţ îl prezintă pe Calpero primarului, Calpero face o plecăciune adîncă şi apoi începe să explice cu gesturi largi întocmai ca şi fierarului, cum va scăpa oraşul de şobolani. Cei doi paznici, cînd înţeleg în fine despre ce e

vorba, reacționează exact ca și ajutoarele fierarului, primarul însă izbucnește într-un rîs homeric, în crescendo care nu se mai termină, deși încearcă de cîteva ori să se oprească și care încetul cu încetul acoperă totul. Cei doi paznici se uită uluiți la el, Calpero e bosumflat ca un copil, cel de-al doilea drumeț îl privește cu un zîmbet blînd, înțelegător.

PRIMARUL (*ștergîndu-și lacrimile*): Adică, te postezi în mijlocul pieței, începi să cînți din fluier, iar șobolanii, pînă la unul, se adună în jurul tău și te urmează, cînd o pornești spre rîu. Te oprești la malul apei, dar numai tu, fiindcă șobolanii, cu urechea plină de muzica ta, merg mai departe și se îneacă. Pînă la unul. Așa-i?

CALPERO: Așa-i. Veți vedea. Iar de nu se va întîmpla așa, n-aveți decît să nu mă plătiți. Deși mă simt obligat să vă atrag atenția că s-ar putea întîmpla să scape unul-doi dintre cei mai mari și puternici, care vor avea forța să treacă înot rîul, dar nu contează: nu vor mai avea chef să revină, vă asigur. Îmi dați o mie de galbeni.

PRIMARUL(*chicotind din nou*): Și ce le vei cînta?

CALPERO: Cum ce le voi cînta?

PRIMARUL: Ce vor înțelege șobolanii din muzica ta? Ce anume îi va atrage în apă?

CALPERO (*înșiră pedant*): O să-i mintă ochiul, mirosul, totul, parcă pentru ei taie carne și pește omul, pentru ei conservă fructe și miere, și la ei gîndind face vin din mere, și parcă... *(izbucnește nervos*): Dar ce-i atît de amuzant pentru dumnezeu?

PRIMARUL (*dintr-odată extrem de serios, în timp ce ceilalți, cu excepția celui de-al doilea drumeț privesc uluiți schimbările lui bruște de stare sufletească*): Am în schimb o condiție, m-auzi, vrăjitorule? Mîine, la amiază, cetățenii orașului se vor prezenta la primărie să mă alunge în mod rușinos. Au trecut cele trei luni. Văd că nu înțelegi. Nu-i nimic, îți vor explica ceilalți. Tu acum te duci frumușel la un han, plătești o cameră și dispari pînă mîine la amiază. Să nu știe nimeni de tine! La ora unu fix ne vom întîlni tot aici. Ai înțeles?

CALPERO: Nu înțeleg ce rost are...

PRIMARUL: Altfel nu facem tîrgul.

CALPERO: Dar totuși, de ce?

PRIMARUL: Curios mai ești.

CALPERO (*încăpățînat*): Vreau să știu.

PRIMARUL (*glumeț și serios totodată*): Fiindcă, așa cum ți-am mai spus, mîine la amiază cetățenii acestui oraș vor veni aici să mă tragă la răspundere. Și eu voi încerca să,mă justific, speriat și palid. Așa cum stă în legendă. Și e unul din — nu, e singurul lucru bun ce ne-a mai rămas. Ei, înțelegi?

CALPERO: Nu. Care legendă?

PRIMARUL: Facem tîrgul?

CALPERO: Facem. (*Dau mîna, primarul pleacă*): O clipă, domnule primar! Și cei o mie de galbeni?

VOCEA PRIMARULUI (*de după decorun*): Una mie?! De cincizeci de ori pe-atît!! De tine avem nevoie! Tu ești mîntuitorul nostru! Doar știi... (*același rîs nestăvilit, homeric, plin de amărăciune, ce se îndepărtează*).

Calpero și cel de-al doilea drumeț se scoală și se îndepărtează de mese, în timp ce cei doi paznici rămîn cufundați în discuție, gesticulînd, arătînd cu degetul pe frunte că primarul și-a ieșit din minți.

CALPERO: Vezi, acum sînt și eu ca tine: nu mai pot deosebi realul de ireal.

AL DOILEA DRUMEȚ: Și totuși, parcă începe să devină inteligibil ininteligibilul...

CALPERO: Detest tot ce nu e limpede...

AL DOILEA DRUMEȚ (*îi pune afectuos mîna pe umăr*): Tu, vrăjitor cumsecade, ce ești... (*Calpero bombăne nemulțumit*): De-ar fi făcut Creatorul un singur om din voi doi...

Calpero, cu un gest de nemulțumire, dă să iasă, al doilea drumeț îl urmează, rîzînd încet. Apar cu sărituri zglobii, fata și băiatul, îl observă în ultima clipă pe Calpero de care se sperie enorm și dau să fugă, ciocnindu-se de el. Mare învălmășeală, nu reușesc nicicum să se despartă, al doilea drumeț îi privește rîzînd în crescendo; în fine scapă, cei doi o iau la fugă, în timp ce Calpero îi țintește cu fluierul, de parcă ar încerca să-i împuște cu el.

CALPERO (*cu voce de falset de furie*): Nenorociților! Neghiobilor!

În broască vă prefac! În șobolani!

Cei doi fug cu disperare, al doilea drumeț îl imobilizează pe Calpero și-l tîrăște după el, în timp ce rîde cu același rîs enorm, homeric, ca primarul; rîsul se îndepărtează treptat, treptat, se pierde. Cei doi paznici, după ce-și revin, apucă felinarele și părăsesc în panică scena, care e acoperită de întuneric.

A doua zi, la amiază, tot acolo.

Primarul se plimbă nervos în sus și-n jos. La una din mese, stau cei trei senatori, unul din ei e vechiul nostru cunoscut din actul I. După un timp apare cel de-al doilea drumeț.

AL DOILEA DRUMEȚ: (*primarului*): Trebuie să vă cer scuze, dar nu m-a lăsat inima să aștept ora unu. Vedeți, eu nu sînt vrăjitor. Prezența mea, sper, nu deranjează pe nimeni.

PRIMARUL: Vino liniștit, domnul meu. Bine ai venit.

AL DOILEA DRUMEȚ (*surprins*): Nu-i nimeni aici?

PRIMARUL (*nervos*): Nu încă. Întîrzie. Mai avem timp, e doar cu jumătate de oră trecut de amiază.

PRIMUL SENATOR: Nu vine nimeni, domnule primar.

AL DOILEA SENATOR: Cu alte ocazii, la ora zece tot orașul se îmbulzea deja aici.

AL TREILEA SENATOR (*cel din actul I*): Ceățenii sînt mulțumiți de dumneavoastră, domnule primar!

PRIMARUL: Nu! Vor veni! Vor veni cu toții, pînă la unul! Ce zgomot va fi aici, ca și altă dată! Guri căscate pentru strigare, mîini strînse în pumn! Și eu voi urca la balcon, acolo, voi veți sta lîngă mine, puțin mai în spate, așa cum se cuvine, iar oamenii îmi vor striga: cum ți-ai folosit puterea?! — ca și altă dată. Iar eu voi căuta pretexte și voi bîlbîi cu fruntea palidă, cum au mai făcut și alți primari la acest balcon. Și poporul va striga: jos cu voi de acolo! Jos cu voi, care n-ați fost demni de roba de hermelină ce v-am dat! Voi sta în balcon, fără roba pe care o voi scoate umilit și doar atunci voi ridica vocea: o clipă, cetățeni din Hameln! Ascultați-mă acum, cînd nu vă mai sînt primar, așa e cinstit! Și vuietul mulțimii se va stinge încet, treptat, cum moare vîntul în lanul de grîu. Cine din voi a astupat măcar o gaură de șobolani în anul ce-a trecut? — voi întreba în liniștea ce s-a așternut proaspăt, ca omătul. Și mare va fi rușinea pe piața din centrul

Hamelnului. Unul cîte unul, vor pleca oamenii, pînă se va goli piaţa de tot. Şi o să vină vrăjitorul, iar eu îl voi întîmpina: n-avem nevoie de tine, Calpero. Uite banii ce ne-ai cerut, pînă la unul, să nu fii păgubit. Domnul fie cu tine...

AL DOILEA DRUMEŢ: Ce-ar fi să merg la el, să-i spun să mai aştepte?

AL DOILEA SENATOR: Nu vin, domnule primar! Veţi vedea, că nu vine nimeni!

AL TREILEA SENATOR: Vrăjitor? Ce fel de vrăjitor?

PRIMARUL: Ba vor veni! Toţi, pînă la unul!

PRIMUL SENATOR: Chiar. Ce fel de vrăjitor?

PRIMARUL: Vrăjitor să fi spus?

AL TREILEA SENATOR: Am auzit cu toţii... sau să ne fi înşelat totuşi?

PRIMARUL: Mai ştii... Dar, ce să facem aici cu un vrăjitor? Spuneţi că la noi totul e în ordine. Atunci, la ce bun vrăjitorul? Ce, e sărăcie la noi? Foamete? Cetăţenii lucrează fără chef cînd nu se mai poate chiuli?

AL TREILEA SENATOR: Dar şobolanii, domnule primar!

PRIMARUL: Într-adevăr, şobolanii. Cîte găuri de şobolani ai astupat în anul ce a trecut, domnule senator?

AL TREILEA SENATOR: Găuri de şobolan, eu?!

PRIMARUL: Nu era treaba voastră, într-adevăr, nu! Dar de cîte ori m-am împiedicat de voi, cînd poate, puteam face ceva. E vina mea. Am fost slab. Şi timpul prea scurt pentru a mă putea organiza.

PRIMUL SENATOR (*ironic*): De şase ani, sînteţi primul primar care-şi păstrează funcţia mai mult de trei luni! Vedeţi, n-a venit nimeni să vă tragă la răspundere.

PRIMARUL (*din nou foarte nervos*): Ba vor veni! Toţi, pînă la unul! Nu se poate să nu vină! Mai întîrzie puţin. Cu cine va lucra cel care vine după mine, dacă eu nu voi fi alungat?!

AL DOILEA SENATOR: Îngăduţi-ne să plecăm, domnule primar! Nu are rost să stăm aici...

PRIMARUL: Plecaţi...

Cei trei senatori pleacă.

PRIMARUL (*spre cel de-al doilea drumeţ*): Văd că, deşi eşti de pe

alte meleaguri, înțelegi ce se petrece...

AL DOILEA DRUMEȚ: Sînt din Münster și sînt negustor de postavuri...

PRIMARUL (*rîzînd*): Negustor oarecare, dar care duce vrăjitori alături de marfa din căruță...

AL DOILEA DRUMEȚ: M-am gîndit mult în această noapte, domnule primar. Absurdul, s-ar părea, nu-i în afara legii. Și legea lui nu-i alta decît a obișnuitului de fiecare zi.

PRIMARUL: Cine ajunge să înțeleagă asta are dreptul să nege absurdul. (*Glumeț*): Dar vezi, în legendă, primarul e jalnic și nătăfleț. Vezi, nu sînt deloc modest. Ce ne facem cu legenda?

AL DOILEA DRUMEȚ: Legenda nu suportă cît suportă realitatea.

PRIMARUL: Realitatea suportă, într-adevăr, totul. Dar să nu uităm: tragedia, cea veritabilă, e a acelora care sînt copleșiți de realitate, cum e cel care se îneacă... Dar ne jucăm cu cuvintele. Nu mai vin odată?

AL DOILEA DRUMEȚ:Nu. Îmi pare rău, nu vin.

PRIMARUL (*îi apucă brațul*): Ba vin! Totuși! Uite acolo!

AL DOILEA DRUMEȚ: E doar un om, unul singur.

PRIMARUL: Da, cel ,mai iute de picior. Dar vin după el cu toții! Sosesc! Fugi prietene, caută-l pe Calpero — nu mai avem nevoie de el, așa să-i spui...

AL DOILEA DRUMEȚ: E doar un om, unul singur, domnia ta!

PRIMARUL (*decepționat*): Da. Văd și eu acum. (*Intră meșterul Schilknapp, îl salută pe primar cu o plecăciune adîncă. Primarul de luminează la față, cu o speranță subită*): Bine ai venit, meștere Schilknapp! Nu-i așa, cetățenii te-au trimis la mine?

SCHILKNAPP: De ce m-ar fi trimis... cine?

PRIMARUL: Cum de nu mi-am dat seama! Doar sînt ocupați cu toții, nu-i așa? Stîrpesc șobolanii! Cine ar avea timp de mine acum? Te-au trimis pe dumneata, să mă gonești în numele lor!

SCHILKNAPP: Domnule primar! Ce vorbiți, pentru Dumnezeu!

PRIMARUL (*febril*): Așteaptă, așteaptă puțin, meștere, să facem totul așa cum trebuie. Unde mi-e capul, de-ai știi, cît sînt de emoționat! Eu o să mă urc la balcon și după ce mă vei trage la răspundere și-mi vei lua roba de hermelină, să mă lași, te rog, să spun cîteva cuvinte...

SCHILKNAPP (*plîngăreț*): Domnule primar! Pentru Dumnezeu!

AL DOILEA DRUMEȚ: Îl speriați pe bietul meșter Schilknapp.

PRIMARUL (*își revine încet*): Iartă-mă, meştere Schilknapp. N-am vrut să te sperii...

SCHILKNAPP (*se şterge pe frunte*): Şi încă ce m-aţi speriat! (*cu un rîs forţat*): N-am ştiut că sînteţi atît de glumeţ... un om atît de serios...

PRIM ARUL (*distrat, în timp ce-şi aranjează hainele*): Aşa-i omul, me ştere. Glumeşte, că nu-şi mai încape în piele de atîta voie bună... Dar acum spune, ce doreşti de la mine?

SCHILKNAPPO (*arată cu pălăria ce o ţine în mînă spre primărie*): Cum, aici, în piaţă? Nu acolo?

PRIMARUL: Nu-i totuna?

SCHILKNAPP (*uimit*): Dar cum să fie totuna?!

PRIMARUL (*mai amabil*): Ai dreptate. Într-adevăr, nu-i totuna. Vezi, fără forma cuvenită se devalorizează... (*tace*).

SCHILKNAPP: Ce se devalorizează?

AL DOILEA DRUMEŢ: Domnul primar doreşte să spună că degeaba ţi-i bună marfa dacă ambalajul nu-i destul de atrăgător...

PRIMARUL: Grozav mai ştii ce am de gînd să spun!

AL DOILEA DRUMEŢ: Sînt negustor, domnule.

PRIMARUL: Iar ne jucăm cu cuvintele... (*lui Schilknapp*): Deci nu te-a trimis nimeni.

SCHIMKNAPP: Nu, domnule primar.

PRIMARUL: Şi ce doreşti să discuţi cu mine n-are nici o legătură cu faptul că azi se împlinesc trei luni de cînd am fost ales primar?

SCHILKNAPP (*disperat*): Iar începeţi?

PRIMARUL: Linişteşte-te meştere. Trebuie să mă scuzi, însă voi vorbi cu dumneata aici.

CALPERO (*soseşte gîfîind*): Domnule primar! Scuzaţi-mi întîrzierea! M-am rărăcit...

PRIMARUL: Ai sosit încă prea devreme. Azi nu numai dumneata, toţi cetăţenii din Hameln întîrzie...

AL DOILEA DRUMEŢ (*cu părere de rău*): Trebuie să priviţi realitatea în faţă.

PRIMARUL: Eşti sigur că nu mai vin deloc?

CALPERO: (*nerăbdător*): Ar trebui să m-apuc de treabă, prea trece timpul, domnule primar! Dacă m-aţi fi lăsat să mă apuc de dimineaţă, acum eram pe terminate. Credeţi că merge aşa,

tam-nesam, duc fluierul la gură şi gata? Am eu ce lucra pentru cei o mie de galbeni! Drumul de la piaţă la Weser, nu uitaţi, e de vreo milă şi jumătate. Asta, pe jos şi încă fluierînd, durează cel puţin juma'de oră, deci timp de jumătate de oră vraja nu se poate întrerupe nici o clipă. Ţinînd socoteală de indicele...

PRIMARUL (*cu dispreţ*): Nu-ţi ajung cei o mie de galbeni?

CALPERO (*jignit*): Nu de asta-i vorba. Eu mă tocmesc cinstit.

PRIMARUL: Eşti grăbit?

CALPERO: Da.

PRIMARUL: Cît e ceasul?

SCHILKNAPP: Aproape de două, domnule primar.

PRIMARUL: Să mai aşteptăm. Doar o jumătate de oră.

AL DOILEA DRUMEŢ: N-are rost. Credeţi-mă.

PRIMARUL: Atunci, numai pînă cînd meşterul Schilknapp îmi spune ce treabă are cu mine.

Îl ia de braţ, se duc la o masă, stau jos, discută.

CALPERO: Am bătut lumea în lung şi-n lat nu o dată, dar aşa ceva nu am mai văzut. N-aş fi crezut să mă mai poată surprinde ceva. Şi tocmai acasă.

AL DOILEA DRUMEŢ: Aşa e, Calpero. Surprizele cele mai mari le ai întotdeauna acasă.

CALPERO: S-ar părea, că lucrurile se aranjează. Acuşi mă pot apuca de treabă.

AL DOILEA DRUMEŢ: Aşa s-ar părea. Lucrurile se aranjează. Şi ce ai de gînd după ce termini aici?

CALPERO: Ştii, am ceva bani puşi deoparte... Acum, şi cu o mie de galbeni de la ăştia... N-aş crede să mai am nevoie în continuare... (*arată fluierul*).

AL DOILEA DRUMEŢ: Bineînţeles, de ce ai mai cînta, dacă ţi-s bătrîneţile asigurate... Şi ce vei face?

CALPERO (*misterios*): Cunosc o femeie... i-am cîntat odată, şi... are o căsuţă frumoasă, grădină...

AL DOILEA DRUMEŢ: Vei fi deci om aşezat, întemeiezi o familie.

CALPERO: Păi... după atîţia ani de drumeţie...

AL DOILEA DRUMEŢ: Nu trebuie să te ruşinezi, Calpero. Bine faci.

CALPERO (*brusc radios*): Nu-i aşa?

AL DOILEA DRUMEȚ: Și de ce ești atît de grăbit acum?

CALPERO: Am un prieten în India. E bucătar. Deunăzi, un scorpion s-a aciuit chiar sub soba la care lucrează. De atunci gătește temîndu-se, săracul. Asta mai am de aranjat, dar pe gratis. Sau, dacă s-o supăra că nu primesc nimic, o să-i spun: știi ce? la dă-mi o farfurie din supa aia renumită a ta, că valorează mai mult ca aurul... Ce se va mai umfla în pene! Bun băiat e.

AL DOILEA DRUMEȚ: (*cu multă căldură*): Nu te vei odihni tu la bătrînețe, Calpero!

CALPERO: Ba încă cum! Fac o droaie de copii. Mă las de fluier.

Convorbirea de la masă e de un timp din ce în ce mai încordată, primarul vorbește cu dispreț și supărare, Schilknapp îl ascultă cu capul lăsat. Primarul îi dă drumul cu un gest disprețuiutor. Schilknapp dispare. Primarul stă la masă în aceeași poziție în care l-am cunoscut, imobil, cu fața ascunsă în guler. Al doilea drumeț, care — în timp ce vorbea cu Calpero — urmărea atent tot ce se petrece la masă, îl ia acum de braț pe Calpero și se apropie încet de primar.

AL DOILEA DRUMEȚ (*cu afecțiune*): Tu te lași de fluier, dar nu te va lăsa fluierul... Îți doresc, Calpero, să-ți reușească totul așa cum ți-o dorești.

Se opresc în apropierea mesei. Primarul nu se mișcă.

AL DOILEA DRUMEȚ: Domnule primar... Calpero e grăbit...

PRIMARUL: Știi ce a vrut Schilknapp?

AL DOILEA DRUMEȚ: Îmi închipui... S-o fi plîns de meșterul Rudolf...

PRIMARUL: Du-te vrăjitorule. Fă-ți meseria. Uite punga aceasta: o mie de galbeni vei găsi în ea. Cînd termini, nu te mai întoarce — nu ți-o spun cu intenția de a te jigni, dar știu că ești grăbit. Dumnezeu să fie cu tine, Calpero.

CALPERO: Și cu voi.

AI DOILEA DRUMEȚ: Mult noroc Calpero.

PRIMARUL: O clipă! (*Calpero se întoarce*): Cum poți fi chemat, de e nevoie de tine?

CALPERO: Nicicum... (*îndepărtîndu-se*): Dar simt eu, unde e nevoie... (*dispare*).

Cel de-al doilea drumeț se așează lîngă primar, care acum se mișcă pentru prima oară: se uită la el.

PRIMARUL (*zîmbind*): N-aș crede să-l mai vedem vreodată. Bun băiat.
AL DOILEA DRUMEȚ (*gînditor*): Bun...
PRIMARUL: Altfel mi-am închipuit ziua de azi.
AL DOILEA DRUMEȚ: Știu.

Stau nemișcați.
Încet, precaută, intră fata. Se uită în jur, se liniștește, face semn băiatului, să intre și el; din nou se fugăresc, de data asta nu le e zgomotos jocul. Zgomotul, chițcăitul șobolanilor, care a acompaniat tot actul, încetează brusc. Primarul se cutremură, de parcă ar fi primit o lovitură. În liniștea desăvîrșită se aude doar tîrîitul tălpilor goale ale calor doi, care se fugăresc.

AL DOILEA DRUMEȚ (*disprețuitor*): Nici nu aud liniștea...
PRIMARUL (*lasă jos mîinile, cu care și-a acoperit urechile în momentul încetăii zgomotului*): A reușit deci Calpero.
AL DOILEA DRUMEȚ: Eu nu m-am îndoit...
PRIMARUL: Nici nu știu ce aș fi vrut: să reușească, sau nu? De șase ani aud pentru prima oară liniștea.
AL DOILEA DRUMEȚ: N-are rost să mai zăboviți aici.
PRIMARUL (*obosit*): Plec numaidecît.

Stau nemișcați, în poziție identică.

BĂIATUL: Ți-am povestit oare, cît de îndrăgostit eram cînd aveam patrusprezece ani?
FATA (*același joc din actul întîi*): Vai, spune, spune!
BĂIATUL: Eram liceeni amîndoi, în aceeași clasă, dar în școli diferite, bineînțeles. Ne-am cunoscut întîmplător, la un concurs de matematică unde luau parte și fetele alături de băieți și noi am ajuns în aceeași bancă. Parcă o văd și azi, avea un păr bogat, castaniu și ochii albaștri, deschiși, ușori, ca cerul de primăvară. I-am și spus-o: ți-s ochii blînzi și părul greu, dar ea a rîs de mine.

FATA (*același joc*): Tu! Poetule!

BĂIATUL: Ni s-a dat o problemă foarte grea, părea că nici nu poate fi rezolvată. După o scurtă încercare, Kathrin s-a lăsat păgubașă și se uita pe fereastră, fredonînd un cîntecel stupid. Avea buzele pline și un puf auriu, ca de piersică pe ceafă. Am lăsat și eu stiloul din mînă și m-am rezemat de bancă. Mi-a zîmbit. Nu merge? — m-a întrebat. Nu, i-am răspuns. Ne uităm pe fereastră? — m-a întrebat. Ne uităm, i-am răspuns. Eram vesel și iresponsabil, ca primăvara de afară. Stăteam amîndoi, cedînd fără luptă și fără părere de rău concursul și ne simțeam foarte apropiați.

FATA: Tu! Seducătorule!

BĂIATUL: Eram din ce în ce mai apropiați, Kathrin și cu mine, în timp ce ceilalți își vedeau de treabă. Și nu știu cum, dintr-odată, am simțit, că ceva nu e în ordine. Eram încă foarte tînăr și nu-mi dădeam seama ce se întîmplă, dar totuși... Aveam impresia că situația asta, cum să-ți spun, nu e morală. E adevărat, vedeam că și Kathrin se simte din ce în ce mai bine cu mine, dar ea fusese aceea care a abandonat întîi lupta și eu am urmat-o. Și dintr-odată mi-am dat seama că am început să lucrez iar la rezolvarea problemei. S-a uitat la mine distantă, cum numai o fată se poate uita, de la distanță, cu ochii aceia atît de albaștri... Știi, asta se întîmpla exact cu un an înainte de venirea șobolanilor... Nici nu știu de ce mi-am adus aminte acum de toate acestea. Poate că nici nu te interesează.

FATA (*același joc*): Cum să nu! Spune! Să nu te oprești!

BĂIATUL: Mă cufundam din ce în ce mai adînc în rezolvarea problemei. Mă simțeam ca un om ajuns din caniculă într-o încăpere răcoroasă. Nu numai Katherin se îndepărta de mine, dar și eu mă îndepărtam de ea, și-mi dădeam seama că unde sînt eu e mai mult aer. Era o problemă foarte grea, mai tîrziu chiar profesorul ne-a mărturisit că abia a reușit s-o rezolve , dar eu aveam capul limpede, mai limpede ca niciodată. Ceilalți abia începuseră, cînd eu deja terminasem. M-am rezemat din nou de bancă și m-am uitat la Kathrin. În ultima oră uitasem că există, dar acum o vedeam iar: o șuviță de păr pe frunte, pe gît îi pulsa subțire o vinișoară, și nici nu se uita la mine. Kathrin, am șoptit, simțind cît de fierbinte e aerul, îmi ardea gura.

Kathrin, pentru tine am făcut-o, uită-te numai. Şi am împins în faţa ei hîrtia plină de cifre. Mi-a zîmbit, fără să-mi spună un cuvînt şi a copiat rezolvarea. Apoi mi-a venit brusc o idee şi am scris o soluţie greşită pe exemplarul meu. Aşa a ieşit ea prima la concurs. N-a împărţit laurii cu nimeni. Cînd ne-am întîlnit din întîmplare iar pe stradă — săptămîni întregi am pîndit-o pentru a găsi această întîmplare — nici nu m-a recunoscut. Nu înţelegeam nimic. Apoi s-a mutat din Hameln, atunci cînd au venit şobolanii.

Al doilea drumeţ şi primarul stau nemişcaţi mai departe. Fata ţine în poale capul băiatului.

FATA (*visătoare*): Oare vom ajunge vreodată să ne vedem scăpaţi de şobolani?
BĂIATUL (*foarte savant*): Asta-i imposibil!

Sar sus amîndoi, se fugăresc, după un timp părăsesc scena. Al doilea drumeţ şi primarul se uită unul la celălalt.

PRIMARUL: Pînă cînd mai stai la Hameln?
AL DOILEA DRUMEŢ: Nu mai am nici o treabă pe aici.
PRIMARUL: Mi-ar face plăcere să-mi fii musafir...
AL DOILEA DRUMEŢ: Şi mie, la fel.

Se îndreaptă încet către ieşire.

PRIMARUL: Cum te numeşti?
AL DOILEA DRUMEŢ: Bernard Myers.
PRIMARUL: Fii prietenul meu, Bernard Myers.
AL DOILEA DRUMEŢ: Sînt, domnule primar.
PRIMARUL: Konrad mă cheamă.
AL DOILEA DRUMEŢ: Sînt prietenul tău, Konrad.

ACTUL II

Scena identică cu actul I.

Meşterul şi cei doi; meşterul, întins pe iarbă, cu capul rezemat de perete, cei doi în interiorul fierăriei, rezemaţi de perete. După un timp, cei doi — observînd că se apropie cineva — se scoală alene şi încep să se prefacă că muncesc, foarte fără chef, apoi, văzînd că meşterul rămîne nemişcat, se opresc; se reazămă iar de perete. Din partea dreaptă, dă buzna al doilea drumeţ - Bernard Myers de acum — urmat de primar (Konrad în continuare).

BERNARD MYERS (*cu patimă*): ... îţi spun: cu plugul ar trebui trecut peste oraşul acesta al tău!

KONRAD (*îşi stăpîneşte cu greu furia*): Cu plugul? Pe oraşul meu?!

BERNARD MYERS (*mai încet*): Îmi pare rău, Konrad. N-am vurt să te rănesc.

KONRAD: Tu nu ştii ce vorbeşti! Ce ştii despre aceşti oameni? Pe cîţi dintre ei îi ştii pe nume? Dacă auzi un nume, îţi imaginezi chipul ce-i aparţine? De vezi o faţă, îţi apar feţele aparţinătorilor? De-ţi stă unul în cale, vezi şi drumul ce l-a făcut să ajungă la tine? (*Pauză, apoi zîmbind*): M-ai rănit undeva foarte adînc, pare-se, de am putut deveni atît de patetic! Dar, fără supărare: ce ştii tu despre aceşti oameni?

BERNARD MYERS: Ce aş putea şti? Nici n-am auzit de ei pînă să vin aici. Îţi sînt musafir de aproape trei luni, e adevărat. Dar ce poţi cunoaşte în trei luni? M-am gîndit foarte mult în aceste zile, Konrad. Sînt convins că cetăţenii din Hameln sînt exact ca alţi oameni de pe alte meleaguri. Cu o singură deosebire: în acest oraş, şobolanii şi-au făcut de cap timp de şase ani. Aceşti oameni nu mai pot fi ca mai înainte.

KONRAD: Ba da. Sînt la fel.

BERNARD MYERS: Tu trebuie să ştii mai bine...

KONRAD: Eşti un om ciudat, Bernard.

BERNARD MYERS: Da'de unde! Sînt un simplu...

KONRAD (*batjocorindu-l afectuos*): Negustor de postavuri... Din Münster. Nu cumva asta ai vrut să spui?

BERNARD MYERS: Cum de-ai ghicit? (*rîd amîndoi*): Dar, serios...

KONRAD: Tu, de fapt, eşti martorul.

BERNARD MYERS: Martorul?

KONRAD: Da.

BERNARD MYERS: Ce vrei să spui?

KONRAD: Cum să-ți explic... În jurul tău roiesc evenimentele, patimile și tu te ții departe de ele... Și totuși, în prezența ta parcă totul găsește un sens. E mare lucru. Sînteți prea puțini voi, martori demni de încredere și bine intenționați ai acestor vremuri.

BERNARD MYERS: Călătoresc din tinerețe. Am văzut atîtea...

KONRAD: Dar aveți și o lipsă, voi ăștia, martorii...

BERNARD MYERS: Și anume?

KONRAD: Nu luați parte la evenimente.

BERNARD MYERS: E o lipsă? Sau o virtute? Cine știe... Mă gîndesc ce ar fi dacă s-ar arunca în vîltoarea evenimentelor chiar și martorii? Uite, ce am spus eu mai înainte? Că ar trebui trecut cu plugul...? A fost aceasta oare vocea martorului?

KONRAD: Ai fost și tu furios.

BERNARD MYERS: De trei luni mă uit la tine cum te străduі să trezești orașul. Și rezultatul? Cum să nu fiu furios! Ce s-a schimbat aici de cînd Calpero a stîrpit șobolanii?

KONRAD: Noi trebuia să-i stîrpim, nu el.De la început am știut că nu așa trebuie să scăpăm de ei. Dar, oricum, și așa e bine. Se vor aranja toate, vei vedea. Bineînțeles e încă mare sărăcia, dar...

BERNARD MYERS (*brusc*): E mare sărăcia?

KONRAD: Da și nu, depinde cum o iei... nu moare nimeni de foame, nimeni...

BERNARD MYERS: Mersi frumos. Dar parcă știam că aceste pămînturi sînt bogate. Sau au secat?

KONRAD: Nu.

BERNARD MYERS: Au fost închise fabricile?

KONRAD: Nu.

BERNARD MYERS: Sau oamenii nu mai cultivă pămîntul? Nu mai lucrează în fabrici, în manufacturi?

KONRAD: Nu... (*se uită brusc la el*): Nu?! (*Bernard răsuflă ușurat*). Ce s-a întîmplat?

BERNARD MYERS: Am mai trăit odată această convorbire. Tot aici. Au trecut o mie de ani de-atunci. Dac-ai fi vorbit și tu ca acela, de odinioară, nici nu știu...

KONRAD: De ce, cum vorbea?

BERNARD MYERS: Nu mai știu... Rămîi cu bine, Konrad: Plec.

KONRAD: Mă părăsești, într-adevăr?

BERNARD MYERS: Plec. Nu mai am răbdare. Și am abuzat destul de invitația ta.

KONRAD: Nu pleca. Va mai fi încă nevoie aici de un martor adevărat.

Sosește Schilknapp la meșterul Rudolf, care se scoală fără chef să-și primească musafirul; în scurt timp discuția devine animată.

BERNARD MYERS: Și căruța mi-e plină cu postav nevîndut. Doar mi-ați atras atenția cu toții... N-am făcut nici o afacere la Hameln! Dar ce ar fi să vii tu cu mine?

KONRAD: Unde?

BERNARD MYERS: Vino cu mine! Acum, imediat! Nici nu te mai întoarce la Hameln. Mă ajuți la negustorie. Doar ți-am mai spus: am destulă marfă. Și cînd o să te plictisești, te vei întoarce frumos acasă. Sau, eventual, te aduc eu.

KONRAD: Frumos din partea ta că mă chemi, Bernard. Dar nu pot să plec cu tine; am treabă.

BERNARD MYERS: Ce treabă mai poți avea aici?

KONRAD: O să înflorească orașul acesta, vei vedea.

BERNARD MYERS: Nu.

KONRAD: Ba da. Chiar de-ar trebui zece ani pentru fiecare an cît au fost șobolanii aici.

BERNARD MYERS: Nu mai apuci tu vremea aceea...

KONRAD: Crește o altă generație. O va apuca ea.

BERNARD MYERS: De-ai avea dreptate... Dar vezi, ai timp destul, dacă socotești în decenii.

KONRAD: N-am timp. Tocmai fiindcă socotesc în decenii.

Meșterul Rudolf și Schilknapp încep să se îmbrîncească. Cearta se încinge.

BERNARD MYERS (*zîmbind*): Nici măcar nu te poți odihni. Ai într-adevăr treabă, nu glumă...

KONRAD: Multă. Dar nu cu ăștia. Cei cu care am eu treabă, de-abia s-au născut. Sau încă nici nu sînt pe lume.

BERNARD MYERS: Plec. Rămîi cu bine, Konrad.

KONRAD: Toate cele bune, Bernard. Salutări lui Calpero, dacă-l vezi din întîmplare.

BERNARD MYERS: Nu cred să-l mai văd vreodată. Ei, eu am plecat.

Părăsește scena spre stînga. Konrad se uită lung după el, apoi se îndreaptă fără tragere de inimă spre fierărie. Rudolf și Schilknapp tac brusc, cînd îl văd. Scundul și Lunganul mimează fără tragere de inimă că lucrează.

KONRAD: Eternii dușmani. Ce v-a mai apucat?

RUDOLF (*bosumflat*): Stăteam de vorbă numai.

KONRAD: Nu-s nici surd, nici orb.

RUDOLF (*încăpățînat*): Stăteam de vorbă.

KONRAD: Ca niște copii de față cu învățătorul. Meștere Schilknapp?

SCHILKNAPP: Stăteam de vorbă.

KONRAD: Bineînțeles. (*se oprește obosit lîngă șură. Traversează scena în fugă fata și băiatul, apoi dispar.*) La Hameln nu s-a schimbat nimic, într-adevăr... A avut dreptate Bernard. (*lui Rudolf*): Și ce faceți toată ziua? (*ironic*): Trebăluiți?

RUDOLF (*fără chef*): Ce să-i faci? Munca este totul pentru d-alde noi. Mă credeți, că ieri a trecut de ora cinci pîn'să ajung acasă? A și zis muierea... (*pauză*)

KONRAD: Nici să mințiți ca lumea nu mai știți. Vă învîrtiți palizi, indispuși, fără rost, cu toții. Parcă un doliu ar fi atins orașul. Cînd o să vă reveniți odată? Ar fi atîtea de făcut! Maistre Schilknapp. Ce cauți dumneata aici?

SCHILKNAPP: Am avut de discutat probleme importante cu maistrul Rudolf. Oficiale. Am și plecat. (*nu se mișcă*).

KONRAD: Oficiale... doar toată ziua stați degeaba! De ce nu vreți să lucrați? Nici voi, nici alții?

RUDOLF (*brusc*): N-are rost.

KONRAD: N-are rost? De ce?

RUDOLF: E mare sărăcia.

KONRAD: Și de ce-i mare sărăcia, mă rog? Dar cum de nu vedeți cercul strîmt în care ne învîrtim?

RUDOLF (*încăpățînat*): Nu-i rușinoasă sărăcia.

KONRAD (*aceeași furie oarbă, subită, ca a lui Bernard în actul I*): Ba e rușinoasă!! Aflați de la mine că e rușinoasă!

SCHILKNAPP (*lingușitor*): Acum, că domnul primar ne-a scăpat

de şobolani...

LUNGANUL ŞI SCURTUL (*se însufleţesc brusc*): Trăiască domnul primar! (*Se reazămă din nou de perete*).

KONRAD (*foarte încet*): Asta-i. Trăiască. Ura. Aici, în mijlocul cîmpiei. Unde doar patru oameni sînt mulţimea. De trei luni n-aud altceva, dar nu văd să se schimbe ceva în oraşul Hameln. Să strigi, e comod. Să faci ceva, mai puţin. Tot oraşul mă aclamă. Dar m-a întrebat măcar unul: cine ţi-a dat voie, de fapt, să izgoneşti prin vrajă şobolanii? Nu cumva ai crezut că nu sîntem în stare şi singuri? Vezi, asta n-a spus nimeni... Dar şobolanii, cine i-a suportat şase ani îndelungaţi?! (*Din nou încet*): Mă uit la voi. Ştiţi care-i puterea voastră? Condescendenţa. Fiecare iartă slăbiciunile celuilalt, şi, sigur, şi ale lui vor găsi iertare. Se poate baza toată viaţa, oare, pe asta? Există aici cineva care-şi suflecă mînecile? Cine n-ar arunca povara talentului pentru un cîştig uşor? Cine-şi cunoaşte suficient meseria? (*Urlînd*): Şi şobolanii, şobolanii, cine i-a suportat şase ani?!

Se opreşte, obosit

Lunganul şi Scurtul îl privesc pe Rudolf, care — după ce schimbă o privire semnificativă cu Schilknapp —- le face un semn imperceptibil. Cei doi dispar pe furiş spre partea dreaptă a scenei. Traversează scena în fugă, pentru o clipă, cei doi îndrăgostiţi, apoi dispar.

•KONRAD (*cu silă*): Şi neghiobii ăştia... ca şi mine, care vă ţin această cuvîntare...

Pleacă, făcînd un gest descurajat, spre partea dreaptă a scenei. Rudolf şi Schilknapp îl salută cu o plecăciune adîncă. Apare din nou perechea de îndrăgostiţi, se fugăresc în tăcere în cursul scenei ce urmează.

SCHILKNAPP (*după o pauză, visător*): Cît de frumoasă e cîmpia la această oră...

RUDOLF *acelaşi joc*): ...minunată...

SCHILKNAPP:... florile...

RUDOLF: ...şi această mireasmă... data trecută am văzut o căprioară...

SCHILKNAPP (*apaludînd*): Nu mai spune... Într-adevăr?

În timpul convorbirii s-ar părea că sînt în așteptare — din direcția în care a plecat Konrad și cei doi.

RUDOLF (*cu ochii în pămînt*): De-ați ști cît iubesc natura...
SCHILKNAPP: De fapt, noi doi... sîntem suflete înrudite.
RUDOLF: Eu intuiesc demult aceasta, scumpe maistre...
SCHILKNAPP: S-ar părea că eu sînt mai vîrstnic...
RUDOLF: O clipă! O clipă, numai! Sosesc numaidecît!

Intră în fierărie, după un timp apare cu mănuși albe pe mînă, aducînd pe o tavă de argint pahare de cristal. Toarnă, elegant.

RUDOLF: Ei, atunci... (*se uită la Schilknapp*)
SCHILKNAPP: Ei, atunci... ce ar fi să ne tutuim?
RUDOLF (*roșind*): Vai...
SCHILKNAPP: Ei, nu fii așa sfios! (*Ciocnesc paharele*): Să trăiești!
RUDOLF: La mulți ani! Sănătate!

Beau amîndoi.
Din partea stîngă traversează scena în goană Bernard, dispărînd spre dreapta.

BERNARD: Konrad!! Atenție!
SCHILKNAPP (*după o pauză*): Și ce mai face stimata doamnă?

Din depărtare se aude un strigăt dureros.
RUDOLF: Ah, consoarta mea... Nu se simte bine de cîteva săptămîni. O supără inima, iar medicii, știi cum sînt, nervii în sus, nervii în jos... Revoltător...
SCHILKNAPP: Revoltător! Auzi, domnule, nervii!

Apar în goană cei doi flăcăi dinspre dreapta, dispar în dosul șurii.

SCHILKNAPP (*se cutremură cu finețe*): Parcă începe să fie răcoare?
RUDOLF (*contemplează cerul*): Se înserează... e timpul să plecăm la ai noștri...

Intră în şură, se întoarce peste o secundă fără mănuşi şi tavă, brusc o rupe la fugă, împreună cu Schilknapp, dispar după şură, îmbrîncindu-se. Îndrăgostiţii se fugăresc în linişte deplină în tot cursul scenei ce urmează.

Dup ă un timp apare Konrad, grav rănit, ajutat de Bernard. Konrad cade.

BERNARD: Ajutor! Să vină cineva!

KONRAD: Bernard... copiii... copiii... vine o nouă generaţie, o să vezi... (*moare*)

Bernard îl lasă jos, cu tandreţe.

După o lungă pauză, încet, cu intensitate crescîndă:

BERNARD: Copiii... Generaţia cea nouă... Ce se pot ivi din găurile de şobolani? Alţi şobolani? (*vine încet, pînă la marginea din faţă a scenei şi rosteşte clar, cu intensitate maximă, dar nu strigînd*): Generaţia care a suportat şobolanii trebuie sacrificată!

Din nou o lungă, lungă pauză. Întoarce spatele spectatorilor şi continuă să tacă în această poziţie, pînă la limita suportabilului.

BERNARD: Calpero! Calpero! Vino, vrăjitorule!

Apare Calpero, îl vede pe Konrad, se opreşte consternat.

CALPERO: Ce se petrece aici?!

BERNARD: Calpero! Aduni cu fluierul copiii, toţi copiii din Hameln. Îi duci de aici.

CALPERO: Copiii? Nu!

BERNARD: Vezi cum faci. Fir de păr să nu le atingi. Să nu cumva să se sperie. (*arată spre Konrad*): Lui i-am da socoteală. Spune-le: plecăm în locuri frumoase, la cîţiva paşi de Hameln, unde pajiştea-i mai moale şi ca o muzică-i susurul pîrîurilor; florile poartă haine de sărbătoare, totul e nou, totul e ciudat, vrabia-i mai frumoasă ca păunul la noi, cîinele nu muşcă, viespea n-are... (*îi piere vocea*)

CALPERO: Nu iau copiii!

BERNARD (*foarte încet*): Îi iei. Trebuie.

Părăsesc scena spre dreapta, luînd cu ei trupul neînsufleţit al lui Konrad.

BERNARD (*îndepărtîndu-se, din ce în ce mai slab*): N-ai avut dreptate, Konrad...

Treptat, scena se întunecă. Perechea, fugărindu-se, părăseşte scena, care rămîne în întuneric.

După un timp, apar cei doi paznici de noapte, cu felinarele — - singura sursă de lumină în scena care urmează — şi cu beţele, cu care gonesc şobolani imaginari.

PRIMUL PAZNIC: E un loc bun.
AL DOILEA PAZNIC: Bun. Dar, părăsit.
PRIMUL PAZNIC: Cel puţin la ora aceasta.
AL DOILEA PAZNIC: Noaptea nu-i nimeni aici.
PRIMUL PAZNIC: Putem să ne plimbăm în voie.
AL DOILEA PAZNIC: Ca odinioară.
PRIMUL PAZNIC: Cum ne-am obişnuit. Atîţia ani.
AL DOILEA PAZNIC: Da. De cînd şobolanii...
PRIMUL PAZNIC: Tu ai început! Plăteşti o halbă!
AL DOILEA PAZNIC: Trece-o la celelalte.
PRIMUL PAZNIC: O trec. Nici o grijă.
AL DOILEA PAZNIC: Cîte-ţi datorez?
PRIMUL PAZNIC: Vreo cinci mii trei sute.
AL DOILEA PAZNIC: Şi tu mie?
PRIMUL PAZNIC: Aproape tot atîta.
AL DOILEA PAZNIC: Ştii ce?
PRIMUL PAZNIC: Spune.
AL DOILEA PAZNIC: Hai să ne lăsăm. E o tîmpenie.
PRIMUL PAZNIC: Să ne lăsăm.
AL DOILEA PAZNIC: N-are nici un rost.
PRIMUL PAZNIC: Asbolut nici unul.
AL DOILEA PAZNIC: Nici nu mai sînt şobolani.
PRIMUL PAZNIC: Nu sînt.
AL DOILEA PAZNIC: Ai spus-o.
PRIMUL PAZNIC: Nu-i adevărat. Tu ai spus-o primul.

AL DOILEA PAZNIC: Nu-i adevărat. Tu.
PRIMUL PAZNIC: Ba tu.
AL DOILEA PAZNIC: Ba tu.
PRIMUL PAZNIC: Știi ce? Să ne lăsăm.
AL DOILEA PAZNIC: Să ne lăsăm.
PRIMUL PAZNIC: De aş şti de ce nu mai e nevoie de paznici de noapte?
AL DOILEA PAZNIC: De neînțeles.
PRIMUL PAZNIC: După ce atîția ani am muncit cinstit.
AL DOILEA PAZNIC: N-a fost nici o plîngere împotriva noastră.
PRIMUL PAZNIC: Nu ne-am cruțat.
AL DOILEA PAZNIC: Șefii noștri au fost mulțumiți de noi.
PRIMUL PAZNIC: Și acum nu mai e nevoie de noi.
AL DOILEA PAZNIC: Să ne căutăm o altă muncă.
PRIMUL PAZNIC: Parcă ne-am pricepe la altceva?
AL DOILEA PAZNIC: Am fost buni cît timp au fost şobolanii.
PRIMUL PAZNIC: Să învățăm o meserie nouă? La vîrsta noastră?
AL DOILEA PAZNIC: Parcă noi am fost de vină că şobolanii.
PRIMUL PAZNIC: Totdeauna paznicul e vinovat de toate...
AL DOILEA PAZNIC: Ai spus-o.
PRIMUL PAZNIC: Tu ai spus-o.
AL DOILEA PAZNIC: Ba tu.
PRIMUL PAZNIC: S-o lăsăm baltă.
AL DOILEA PAZNIC: S-o lăsăm.
PRIMUL PAZNIC: Sîntem norocoşi totuşi, dacă am găsit acest cîmp părăsit.
AL DOILEA PAZNIC: Aici ne putem plimba.
PRIMUL PAZNIC: Ca odinioară.
AL DOILEA PAZNIC: În voie.
PRIMUL PAZNIC: Se vor aranja lucrurile.
AL DOILEA PAZNIC: Pînă la urmă totdeauna se aranjează ele cumva.
PRIMUL PAZNIC: Iar am călcat pe unul...

Se îndepărtează.

AL DOILEA PAZNIC: Aş... ți se pare...
PRIMUL PAZNIC: Ba da, sigur.
AL DOILEA PAZNIC: De fapt... cine ştie...

Dispar. Scena rămîne goală, întunecată, apoi se luminează treptat.

Scena identică cu cea din actul I, şura, maistrul, Lunganul şi Scurtul în poziţia obişnuită: maistrul culcat, cei doi rezemaţi de perete.

Brusc, scena se animează, Scurtul dă buzna la foale, Lunganul face de undeva să apară ca prin minune un fier încins, îl pune pe nicovală, vine repede şi maistrul, toţi sînt foarte harnici. După cîteva secunde apare din partea dreaptă al treilea senator, în roba de hermelină; e urmaşul primarului.

PRIMARUL: Bună, maistre!

RUDOLF: Bună, domnule primar! *(îşi şterge sudoarea de pe frunte)*.

PRIMARUL: Văd că nu staţi degeaba.

RUDOLF: Ce să-i faci? Munca este totul pentru d-alde noi (*vorbeşte radios, fericit*): Mă credeţi că ieri a trecut de ora cinci pîn'să ajung acasă? Alaltăieri de opt. A şi zis muierea: măi, Rudi, de nu te-aş cunoaşte de treizeci de ani aş crede că vii de la cîrciumă! (*rîd amîndoi*). Apoi, cînd ajungi, în sfîrşit, acasă, nu mai eşti bun de nimic. Nici să mănînci nu-ţi mai vine — numai la pat, urgent, culcarea! Şi în zori iei totul de la început. Nu te mai vezi de atîta treabă. Unul, potcoveşte-i calul, altul, drege-i osia — iar tu, Rudi, sări şi drege, că de nu, cine s-o facă? Drumeţul vede cît îl lasă ochii, fiecare crede că-i singur pe capul meu. Nici unul nu s-ar gîndi că asta nu merge aşa simplu, un loc de muncă trebuie şi el organizat, cum aţi spus şi dumneavoastră nu o dată, le-am spus şi flăcăilor aceştia de aici: ce credeţi, că-ţi scuipi în palme, şi gata, dă-i bătaie? Trebuie planificat, judecat, de multe ori nu mai ştiu unde mi-e capul! (*cu voce joasă, confidenţial*): Iar ăştia, de nu eşti cu ochii pe ei, nu fac nimic. Mă duc în oraş, după material, mă întorc — credeţi că au făcut ceva între timp? Nu ştiu ce va fi aici, dacă eu nu voi mai fi. (*din nou tare*): Bine, flăcăi, aşa, lucraţi, lucraţi! (*primarului*): Chiar, materialele. Dacă merg aşa cu aprovizionarea, putem închide prăvălia!

PRIMARUL: De ce, maistre Rudolf?

RUDOLF: De ce, de ce, ştiţi mai bine decît mine, de ce, domnule primar! N-aş vrea să credeţi că mă leg de cineva, dar nu ştiu, zău, ce face maistrul Schilknapp în magazie, niciodată nu ne ajung materialele şi nu sosesc la timp, uite deunăzi, cît pe ce să

ne oprim din lucru din cauza lor, şi atunci ce s-ar face călătorii, nu-i aşa? Şi ceea ce primim, e din ce în ce mai subţire, nu aş vrea să mă înţelegeţi greşit, îl cunosc pe Schilknapp de vreo cinşpe ani şi nu-s omul să sap pe cineva, dar ceva nu-i în ordine acolo. (*intră încet, trist, Bernard Myers*) Îi şi spuneam de curînd lui Schilknapp, măi, să ştii că undeva dispare ceva din material, dac aş şti unde...

PRIMARUL (*zîmbind*): Am vorbit cu maistrul Schilknapp... Dar ia te uită! (*spre Bernard*): Pe cine-mi văd ochii? Nu cumva părăsiţi frumosul nostru orăşel? (*Bernard ar spune ceva, dar primarul continuă, acoperindu-i vocea*): Sper că aţi petrecut bine la noi, deşi (*se uită afară rîzînd*) văd că n-aţi vîndut nimic. V-am spus-o înainte, vă amintiţi? Sper că veţi vorbi frumos despre noi peste tot unde veţi merge, deşi s-ar părea că aţi fost cam şocat de unele detalii, dar oamenii sînt mulţi, obiceiurile diferă, tocmai dumneavoastră să vă spun, care aţi văzut atîtea?... Tocmai dumneavoastră să nu ştiţi, că există totdeauna mici neplăceri stupide, cum e acest accident regretabil al predecesorului meu. Acum copiii fac pe supăraţii (*iar acoperă vocea lui Bernard*), închipuiţi-vă, cine ştie de ce, s-au ascuns undeva, vor veni ei cînd li se va face foame, ar merita două la fund, spună pedagogii ce vor... (*rîde*). Ei, văd că sînteţi grăbit, drum bun, toate cele bune, veniţi şi altădată. Păcat că nu aşteptaţi dezvelirea monumentului închinat lui Konrad. Va fi splendid. Demn de binefăcătorul oraşului nostru... (*pleacă).*

Bernard se uită lung după el, dă din umeri.
Se culcă în iarbă pe spate.

BERNARD MYERS: Acelaşi cer, aceiaşi nori. Numai oboseala e alta.

RUDOLF (*rînjind*): Aţi auzit ce s-a întîmplat?

BERNARD MYERS (*nu se mişcă*): Ce?

RUDOLF: Toţi copiii au dispărut din oraş. De parcă i-ar fi înghiţit pămîntul. De i-aţi auzi pe părinţi bocind!

BERNARD MYERS: I-am auzit, maistre! (*cutremurîndu-se*): Da, i-am auzit.

RUDOLF: I-am şi spus muierii: norocul meu, femeie, că nu lucrez în oraş. Nu sînt nevoit să-i ascult.

BERNARD MYERS (*disprețuitor*): Vezi, ce bine-ți merge...
RUDOLF: Nu mă plîng...
BERNARD MYERS: Ai avut vreodată mustrări de conștiință?
RUDOLF: De ce să fi avut?... (*se uită dintr-odată la el*): Sînteți cumva de la...

Se duce înapoi, lîngă peretele fierăriei.

Din partea stîngă a scenei sosește transpirat, vesel, primul drumeț.

PRIMUL DRUMEȚ: Bună tuturor!
BERNARD MYERS (*se uită la el, își acoperă ochii cu brațele*): Asta mi-a mai lipsit! Calpero, nici chiar tu nu puteai aranja mai bine lucrurule!
PRIMUL DRUMEȚ (*acum îl recunoaște*): Ia te uită! Ce mică-i lumea, vecine!
BERNARD MYERS: Bine ai venit, vecine! Mai mică, într-adevăr, decît ai crede!

Se ridică, dau mîna.

BERNARD MYERS: Stai lîngă mine. Probabil ești obosit.
PRIMUL DRUMEȚ: Sînt, într-adevăr. (*stă lîngă el, deschide traista*): Servește-te și dumneata. Cîrnaț. E gustos. De acasă.
BERNARD MYERS: Nu, mulțumesc, nu mi-e foame.
PRIMUL DRUMEȚ: Ce-i cu dumneata? Ești bolnav?
BERNARD MYERS: Nu. Nu mi-e foame. Din Bavaria?
PRIMUL DRUMEȚ: Direct din Erlangen. Închipuiește-ți, am lichidat totul. Tot ce am agonisit în treizeci de ani. Și moara. (*cu mîndrie copilăroasă*): N-am venit cu mîinile goale! Mi-a fost dor de Hameln. (*rușinos*): M-am obișnuit, ce să-i faci. Nu-i bine, din multe privințe, e adevărat, dar oamenii aceștia cumsecade... Bineînțeles, șobolanii... Dar te poți obișnui cu... (*se întrerupe brusc*). Am mai spus asta. Și data trecută, cînd ne-am întîlnit, la fel. Dacă țin bine minte, nu ți-a plăcut de fel. Treaba dumitale. Fiecare cu gusturile sale. Dar, ia zi, acum, că ai trăit o bucată de vreme la Hameln, înțelegi ce am vrut să spun data trecută? Că altfel trece vremea la Hameln?
BERNARD MYERS: Ai avut dreptate. Altfel trece.

PRIMUL DRUMEŢ: Şi?
BERNARD MYERS: Da?
PRIMUL DRUMEŢ (*jenat*): Nu-i aşa? Te poţi...
BERNARD MYERS: Ce anume?
PRIMUL DRUMEŢ: Ştii dumneata... obişnui...
BERNARD MYERS (*foarte serios, cu căldură*): Te poţi obişnui cu orice. Numai cu mustrarea de conştiinţă, nu.
PRIMUL DRUMEŢ (*după o pauză*): Abia aştept să-mi revăd nepoţii. (*Bernard tresare şi se uită disperat la el*): Ştii, n-am avut dreptate...
BERNARD MYERS: Cînd?
PRIMUL DRUMEŢ: Cînd am spus că n-are rost... ştii doar... mă gîndesc la nepoţii mei şi-mi dau seama din ce în ce mai mult, că dimpotrivă. Are rost...

Bernard Myers se scoală, îşi ridică traista şi părăseşte scena încet, cu capul lăsat în jos, fără o vorbă. Primul drumeţ se uită mirat după el.

PRIMUL DRUMEŢ: Ce l-o fi apucat?
Dă din umeri, mănîncă mai departe. Apare, gonind, fata.

FATA: Aici sînt! Prinde-mă, dacă poţi!

Apare băiatul.

BĂIATUL: Te-am prins!
FATA: Nu încă! Nu încă! Prinde-mă, dacă poţi!

Vechiul joc. Nimeni nu reacţionează.

FATA: Nu mă prinzi!

Băiatul o ajunge, într-o fracţiune de secundă ocupă poziţia "de poveşti": capul băiatului în poalele fetei.

BĂIATUL: Şapte ani să fi avut, ba nu, opt, sau totuşi şapte? — stai numai, asta a fost cînd a murit tanti Jutta, deci şase sau şapte, cînd unchiul m-a luat la el, la moşie. Plecam pentru

prima dată de lîngă fusta mamei, poţi să-ţi închipui, cît de speriat eram, deşi, acolo, era bine, am văzut pentru prima oară un sat, cu tot ce-i bucurie pentru copilul oraşului, puii şi raţa şi gîsca şi vaca, cădeam dintr-un extaz în altul. Umblam peste tot unde mă tăia capul, savuram că mă pot murdări după pofta inimii, iar seara stăteam cu toţii pe o margine de prăpastie — era una chiar în spatele casei — şi ne uitam cum apune soarele. Într-o seară, ţin minte, vîntul a sulfat un pic de jar din pipa unchiului spre mine, poţi să-ţi închipui ce scandal am făcut, n-am lăsat să-mi scape ocazia.

FATA *(vechiul joc, impasibilă pînă acum şi brusc cu maximum de intensitate)*: Bietul meu copilaş!

Îi mîngîie părul. Băiartul se uită la ea.

BĂIATUL (*vocea îi prinde treptat culoare, din ce în ce mai expresiv*): Eram convins că mi-a ars ochiul şi bătrînul nu reuşea nicicum să-mi forţeze mîna cu care-mi apăsam faţa, nici nu mai ştia săracul ce să facă cu mine. Apoi mi-a promis nişte bomboane, eu m-am oprit imediat din plîns şi am zis: ba bine că nu, prăvăliile sînt deja închise!

FATA (*adînc aplecată peste el, foarte expresivă, tandră*): Aş fi vrut să te cunosc cînd erai copil!

Se sărută. Băiatul se scoală, acum stau îngenunchiaţi, faţă-n faţă, şi se uită de parcă s-ar vedea pentru prima oară.

FATA (*foarte încet, expresivă*): Aş vrea să am un copil de la tine.

Se scoală, vine încet în faţa scenei, băiatul rămîne îngenunchiat.

FATA (*rîzînd şi plîngînd totodată, brusc descătuşată, mirată*): Simt că aş putea popula un oraş întreg! Lumea întreagă!

—SFÎRŞIT—

ORESTE ÎN STRĂINĂTATE

- Piesă în trei acte -

1969

Personajele:

ORESTE
AGLAIA
PILADES
GORGIAS
IFICLE
NARATORUL
SOLDATUL
CURIERUL
Precupeţe, tineri, spectatori
CORUL MARE şi CORUL MIC

ACTUL I

Atena, piaţa din faţa teatrului lui Dionisos. Zi însorită de septembrie în anul al treilea al celei de a 88-a olimpiade/425 î.e.n./ .În momentul ridicării cortinei scena e goală - se aude zgomotul spectatorilor din sală, manifestări furtunoase de aprobare şi dezaprobare. Reprezentaţia se termină, spectatorii năvălesc în piaţă - între ei se află Oreste, PILADES, Ificle şi încă doi prieteni. Tineri, zgomotoşi, plini de sine. Au văzut o piesă ultramodernă - consternarea bătrînilor e un motiv în plus de bucurie. Conversaţia începută încă în teatru continuă.

I: (*dansează cu mişcări groteşti, cîntînd*): ... fiindcă la barbari om e doar cel care ştie să bea şi să mănînce... măi băieţi...
II: (*acelaşi joc*): Mai ţii minte replica lui Dicaiopolis? (*Rîde*) Şi la noi porcul...
IFICLE: Nu, nu porcul...
II: Ba da! Şi la noi porcul şi...
IFICLE: Imoralul, nu porcul!
II:Într-adevăr. (*Citează*): La noi porcul şi... cum a spus? Asta-i: cel cu gaura destul de mare...
IFICLE: Oare ce a vrut să spună?

I: *spune în şoaptă ceva, rîd cu toţii..*

II: Băieţi, să ştiţi, eu sînt încă tot pilit.
PILADES: Azi nimic nu-i interzis.
IFICLE: Bun e vinul proaspăt! Azi poţi spune orice-ţi pofteşte inima. Bunele, bătrînele Dionisii!
I: Să trăiască!
IFICLE: Oare ce va spune "bunul, bătrînul" Euripide de cele întîmplate?
PILADES: N-o să se bucure, bineînţeles. Pur şi simplu şi-a bătut joc de el.
I: N-ar spune pentru nimic în lume: "cîrpă". E prea fin bătrînul. Zdrenţele lui Telephus.
ORESTE: Zdrenţele lui Telephus...
IFICLE: Spună bătrînii ce vor, acest Callistratos e un mare scriitor! Ei, săracii, s-au împotmolit la Eschil! Pentru ei şi Sofocle e prea

modern...

PILADES: Callistratos, da' de unde...

ORESTE (gînditor): Zdrenţele lui Telephus...

IFICLE: De ce "da' de unde"?

PILADES: Nu Kallistratos a scris Aharnienii. Eşti cam rămas în urmă!

IFICLE: Toată cetatea aşa ştie.

ORESTE (gînditor): Telephus... parcă-mi aminteşte ceva...

I: Legenda spune că, rănit fiind de suliţa lui Ahile, s-a dus la Argos în zdrenţe de cerşetor, spre a căuta vindecarea chiar la cel care l-a rănit. (Lui Ificle): Se spune că autorul e un anume Aristofan

IFICLE: Şi eu, care habar n-aveam...

ORESTE: Continuă.

I: Ce să continui?

ORESTE: S-a dus la Argos. Şi ce a mai fost?

PILADES: Lasă, Oreste.

ORESTE: Ce a mai fost?

IFICLE: E o poveste veche. Pe cine ar mai interesa?

I: S-a dus la altarul zeului, luînd cu el ostatec pe fiul regelui Agamemnon, spre a se feri de furia poporului.

ORESTE (*se opreşte*): Tîra după el un biet copil speriat...

PILADES: Lasă, Oreste. Nu te mai chinui.

II: Ia zi, de unde ai venit tu la Atena? După cîte ştiu, nu aici te-ai născut.

ORESTE: Nu aici. Dar am venit tare de mult şi nu mai ştiu de unde...

IFICLE: După accent s-ar părea că eşti de undeva din Peloponez.

PILADES: Îl priveşte. El se simte atenian şi cred că nu-i treaba noastră...

I: Am o propunere: cine vorbeşte despre lucruri serioase în această seară, va plăti amendă! (*Dansează*): Fiindcă la barbari e om doar cel care ştie să bea şi să mănînce.(*Rîde*):În această seară eu sînt cel mai barbar din toată Atena!

II: Iar la noi imoralul şi cel cu gaura... (*acelaşi joc*) Iar eu cel mai atenian dintre toţi!

I: Urmaţi-mă! Avem în faţă noaptea întreagă!

IFICLE: Spune-mi Oreste — ţi-a plăcut cum şi-a bătut joc

Aristofan de Cleon?

ORESTE: Cleon e un mare conducător. Dar a făcut şi mari greşeli...

Pleacă cu toţii gesticulînd.

Din mulţimea care se plimbă în faţa teatrului se separă treptat corul mare, care se grupează în imobilitatea-i tradiţională, pe care o păstrează pînă la terminarea actului şi corul mic, şase persoane care se mişcă în sus şi în jos, atenţi la tot ce se petrece. Revine Ificle, cei şase îl înconjoară imediat — joc ieftin de conjuraţi, stil sec, în contrast cu corul mare.

CORUL MIC: Ce-i nou, Ificle?

IFICLE: S-au dus să bea. Se zbenguie ca nişte copii şi caută aventura la fiecare colţ de stradă. Numai Oreste e taciturn. Scrie pe pereţi un nume de fată: Aglaia.

CORUL MIC: Cine-i?

IFICLE: Nu ştiu. Nu mi-a vorbit niciodată de ea.

CORUL MIC: Află!

IFICLE: Bine. După părerea lui, Cleon, nu are întotdeauna dreptate. I-am cerut părerea după reprezentarea piesei lui Kallistratos.

CORUL MIC (*repezit*): Nu-i Callistratos, ci Aristofan, fiul lui Filippos, născut în primul an al celei de-a 84-a olimpiade, semnalmente: ochi ageri, urechi groase, spate gîrbovit. (*Vorbind normal*): Noi ştim totul. Noi trebuie să ştim totul. Anul trecut Cleon (*salut militar cînd îi pronunţă numele*) l-a dat în judecată pentru jignirile pe care le-a suferit din partea lui, fiindcă cel care-l desconsideră pe mai marele nostru (*salută*) prejudiciază Atena. S-a pus la îndoială şi dreptul lui la cetăţenie, proprietăţile lui nefiind pe pămîntul Atenei. Dar a scăpat cu faţa curată. Nu-i nimic. Vom avea noi grijă de el.

IFICLE (*nerăbdător*): Nu despre asta a fost vorba. Ceilalţi se zbenguiau în voie dar el tăcea şi nu răspundea cînd era întrebat. Se gîndea la ale lui.

CORUL MIC: Se gîndea? La ce se gîndea?

IFICLE: Nu ştiu.

CORUL MIC: Află!

IFICLE: Bine. Voi încerca.

CORUL MIC: Oreste e străin şi gîndeşte. Şi-i învaţă de mulţi ani

pe tinerii cetății.

IFICLE: Trebuie făcut ceva.

CORUL MIC: Trebuie făcut ceva.

CORUL MARE (*scandînd*):

Crescut din sămînță străină pămîntului nostru natal,
Demult de-al nostru, străin nu ne pare...

Membrii corului mic se întorc brusc spre corul mare, care, vădit timorat, se oprește în mijlocul frazei. Dialogul de mai sus între Ificle și corul mic, ca și dialogurile pe care le va susține corul mic în cursul piesei vor fi rezolvate distribuind replicile membrilor corului mic — unele replici pot fi rostite totuși de corul mic în întregime.

NARATORUL: Ne aflăm la Atena, în al treilea an al celei de-a 88-a olimpiade, în cel mai civilizat centru al erei celei mai civilizate. Găsim aici tot ce poate reprezenta mai demn măreția omului: societate organizată, științe în dezvoltare și arta, care se ocupă de problemele noastre, ale tuturor. Arhitectura noastră înfruntă mileniile, operele scriitorilor noștri se adresează eternității. Ordinea noastră e singura posibilă, eternă și în continuă perfecționare. Atena devine centrul omenirii. Vom unifica Grecia sub conducerea noastră luminată — mai devreme sau mai tîrziu chiar și Sparta va recunoaște superioritatea noastră spirituală, pe care, la nevoie, o vom impune prin luptă. Și copilul trebuie să fie constrîns să accepte ceea ce e bun pentru el. Prezentul e al nostru și viitorul de asemenea. Omenirea va deveni greacă și va fi mîndră de aceasta.

Eu sînt mîndru că sînt grec din Atena. Și l-am adus printre voi pe Oreste, fiul greu încercat de soartă al regelui Agamemnon din Argos, ca să demonstrez cît de diferită ar fi fost viața acestui tînăr,vlăstar al unei familii ce poartă greul blestem al zeilor, dacă ar fi avut șansa să trăiască acum și printre noi.

Prietenii mei s-au împotrivit cînd le-am povestit ce intenționez să fac. Ce ar căuta Oreste printre noi? Doar știți cu toții că Oreste a trăit cu multe secole în urmă. Cu ce drept reînvii și îl aduci printre noi pe acest tînăr? — mă întrebau. Cu dreptul poetului — am răspuns — fiindcă poetul, întocmai ca și zeii, are harul creației.

Această piață este a zeiței Pallas Athena. Legenda spune

că Oreste, după împlinirea cumplitei lui răzbunări — a ucis-o pe cea care a luat viața tatălui său, propria sa mamă — s-a refugiat în acest loc, la statuia zeiței, pentru a scăpa de furia Eriniilor, care-i biciuiau conștiința. Și la semnul lui Apollon, Eriniile necruțătoare s-au transformat în blînde Eumenide.

L-am adus deci pe Oreste printre voi, Atenieni contemporani. A uitat totul — familie și blestem. Neliniștea și frica, pe care le simte uneori, nu și le poate explica. Altminteri, e plin de voie bună și prospețime, printre atîția tineri voioși și fragezi, atenian printre atenieni — de cînd își aduce aminte — încă de pe vremea reformei învățămîntului a lui Pericle. Veniți, să urmărim împreună, ce soartă ar fi avut el printre noi, cei care nu credem în blestemul zeilor și care ne făurim singuri soarta. Prietenii m-au prevenit: îl aduci pe Oreste printre noi. Bine. Dar dacă lucrurile iau altă întorsătură decît cea scontată de tine? Adu-ți aminte cum se tînguia Eschil: chem la viață personajele mele și ele, nerecunoscătoarele, își urmează calea, fără a se sinchisi de intențiile mele. Adu-ți aminte de Pigmalion!

Acum nu mai pot face nimic. El e aici, restul numai de voi depinde. Din acest moment eu nu sînt decît un simplu spectator. (*Se adresează corului mare cu o subită groază*): Voi de ce tăceți?!

Coboară și se așează printre spectatori.

Scena se întunecă..

Scena următoare se petrece la Aglaia. Aglaia, culcată, cu profilul către spectatori, în poziția cunoscută de pe amforele pictate. Lîngă ea, suluri de papirus, o liră. Vin Oreste și Pilades.

ORESTE: Iată-ne.
AGLAIA: Pe unde ați rătăcit, neajutoraților?
ORESTE: Prin tot orașul.
AGLAIA: Află de la mine că miroși a vin de la distanță!
PILADES: Nu fii rea, Aglaia, Îl sărbătorim pe Dionisos.
AGLAIA: Bineînțeles, cînd se poate bea, voi sînteți cei mai credincioși! Dar stați jos odată și povestiți!

Oreste și Pilades se așează la picioarele Aglaiei, care pentru nimic în lume n-ar renunța la poziția ei picturală. Cei doi băieți vorbesc

agitat, gesticulînd.

ORESTE: Toţi au dat buzna în stradă! Azi nu găseşti pe nimeni în Atena închis între zidurile casei sale!

PILADES: Toţi sînt veseli, zgomotoşi!

ORESTE: Oamenii strigă evòhe!

PILADES: Imită ţapii!

ORESTE: Fiecare bea cît poate!

AGLAIA: Opriţi-vă! Opriţi-vă! Nu vorbiţi deodată! (*Renunţă pentru o clipă la poziţia ei leit-motiv, scoate de undeva o batistă, îşi suflă foarte prozaică nasul şi-şi reocupă urgent poziţia — jocul e naiv, pur. Cu părere de rău*): Şi eu, bineînţeles, am răcit tocmai acum!

PILADES (*sfătos*):Nu te îndopa cu medicamente, asta trece şi netratată. După părerea lui Hipocrate...

AGLAIA: Ia mai lasă-mă-n pace cu Hipocrate, bine? Povestiţi mai departe. (*Oreste şi Pilades încep din nou să vorbească dintr-odată*): Nu mă interesează strada! Am mai văzut-o eu de cîteva ori în toiul Dionisiei! Cu generaţii înainte de Eschil, poporul sărbătorea în felul acesta. Se îmbrăcau ca ţapii şi spuneau eternul text în cinstea lui Dionisos. Aşa s-a născut tragedia.

ORESTE (*în zeflemea*): După cum ştim.

AGLAIA (*acelaşi joc*): După cum ştim. Mai bine povestiţi-mi ce a fost la teatru.

PILADES: Un tînăr furios a scris o comedie plină de venin. Un anume Aristofan. Eu unul sînt de părere că va deveni un mare scriitor.

ORESTE: Şi acum doi ani s-a mai prezentat cu o piesă- după cîte ştiu, sub alt nume, şi a cîştigat premiul al doilea. Nu mă mir că se ascunde: nu cruţă nici oamenii, nici zeii!

AGLAIA: Da, mi-aduc aminte. Şi acum?

PILADES: *Ahamienii*. Ăsta-i titlul piesei.

AGLAIA: Care-i subiectul?

PILADES: Un ţăran viclean şi cu simţ practic, anume Dicaiopolis, plictisit de un "etern" război, care ţine de şase ani, încheie o pace separată numai pentru el însuşi cu Sparta şi sărbătoreşte marele eveniment cu o veselă şi falică festivitate.

AGLAIA (*rîde*):În atmosfera noastră belicoasă să scrii una ca asta! Nu cred că acest Aristofan o să moară de moarte bună...

ORESTE: Fii pe pace: descrie el și atmosfera. Bătrînii vor să-l omoare pe loc cu pietre...

AGLAIA: Îmi închipui. Și din păcate ăsta-i adevărul: politica războinică a lui Cleon i-a contaminat pe toți cei care au un cuvînt de spus la noi. Și nu-i mai puțin adevărat, că aceștia sînt bătrînii.

PILADES: Nu-l cruță el nici pe Cleon!

AGLAIA: Nu cred. (*Disperată*): Și eu sînt răcită!

ORESTE: Vino-ți în fire! (*Rîzînd*): Chiar și Pericle își primește porția: pe el îl face răspunzător de acest război, învinuind Megara de răpirea celor două doamne de onoare ale soției sale. Aceștia, la rîndul lor, ce puteau face? Au apelat la ajutor spartan...

AGLAIA: Aș, de unde! Acest tînăr exagerează! Am impresia că nu prea se pricepe la economie politică! Auzi colo! Doamne de onoare!

PILADES: Și-i batjocorește pe Euripide și Lamahos. Deși acesta este un oștean curajos și un om integru...

AGLAIA: Pe Euripide?

PILADES: Da. Cînd bătrînii vor să-i omoare cu pietre, Dicaiopolis ia cu el un coș de cărbune și amenință că-l face ferfeniță dacă...

ORESTE (*îl întrerupe*): Dar mai e un episod minunat: cînd își spune părerea, că în acest război și Atena are partea ei de vină. Își pune singur capul pe butuc!

AGLAIA (*aplaudă*): Colosal! Genial! (*Pe altă voce*): Da, azi-mîine cine îndrăznește să-și spună părerea, poate liniștit să-și pună singur capul pe butuc! Acum nimeni n-are urechi la noi decît pentru război.

PILADES: Și, totuși, sînt mulți care ar încheia o pace separată. Măcar pentru ei.

ORESTE: Cleon a întrecut măsura. Nu-i zi să nu spună undeva ceva. Și știe să explice totul. Totul. Acum doi ani, cînd a vrut să execute toți adulții din Mitilene, era cît pe ce s-o pățească. Și totuși, în ciuda împotrivirii generale, a reușit să execute mii de oameni. Apoi a explicat. Întotdeauna reușește să explice. Și peste tot mișună informatorii lui.

Se uită tustrei în jur și încep să vorbească în șoaptă, deși sînt singuri — corul mare pe fundalul scenei, același joc.

AGLAIA: Credeți-mă, el va fi blestemul rău al Atenei!

îndrăgească din nou tot ce e scris! Deocamdată le-am dat un extemporal. Aşa, să văd şi eu ce mai ştiu de anul trecut. (*Rîde*): Am notat cîteva perle. Staţi, să vi le citesc. "Acum patru ani Pericle a primit o ciumă". Ştiţi, pentru ei stilul literar e obligatoriu numai pentru literatură... Istorie şi literatură. Alta: "Cînd a izbucnit revoluţia, Tarquinius Superbus a dat buzna în cealaltă cameră". (*Rîd cu toţii*): Dar mai e una, care m-a înduioşat profund: "Etruscii au dus o luptă dreaptă, motiv pentru care în anul al treilea al celei de-a 68-a olimpiade au cîştigat lupta împotriva Romei". Motiv pentru care...

AGLAIA (*rîde, apoi gînditoare*): Sfîntă simplicitate! (*Lui Oreste*): Îţi place mult să predai, nu-i aşa? Eşti fericit?

ORESTE (*se trage aproape de Aglaia, încet*): Da, sînt foarte fericit.

Aglaia îi mîngîie părul în tăcere.

PILADES: Dar ce tîrziu s-a făcut! Şi eu sînt aşteptat! Nu vă deranjaţi, găsesc şi singur drumul. (*Pleacă*)

AGLAIA: Ce bine e că simţi astfel.

ORESTE: Acesta e adevărul. Sînt fericit.

AGLAIA: Mai demult nu erai. Spuneai că eşti chinuit de amintiri şi vise şi că nu poţi să-ţi dai seama ce anume-ţi aminteşti şi ce visezi.

ORESTE: Acum nu te mai visez decît pe tine.

AGLAIA: Sunt aici.

ORESTE: Eram într-adevăt chinuit de amintiri care nu erau ale mele. Parcă aş avea ceva în sînge fără să ştiu ce anume. S-a întîmplat poate ceva cu strămoşii mei sau poate chiar cu mine, dar parcă într-o altă viaţă. Poate, fiindcă am alţi strămoşi decît voi. În vinele voastre curg alte coşmaruri. Şi mult timp m-am simţit străin printre voi.

AGLAIA: Şi acum?

ORESTE: Acum? Toate amintirile mele, care s-au întîmplat cu adevărat, mă leagă de voi. Toate obiceiurile, gesturile, gîndurile mele s-au format printre voi. Predau — de m-aş naşte încă de o mie de ori, tot să predau aş vrea. Învăţ copiii la bine, fiindcă vreau binele.Învăţ copiii din Atena, fiindcă vreau acest bine după chipul şi asemănarea voastră. Sunt mai atenian decît oricare dintre atenieni. Şi dacă ar veni cineva să-mi spună: vezi, Oreste,

ţi-am găsit patria, i-aş răspunde: lasă. Mi-am găsit-o singur. Şi te am pe tine.

AGLAIA: Sunt aici.

Scena se întunecă.

Biroul lui Gorgias. Corul mare, ca şi pînă acum. Gorgias stă după o masă lungă, pe partea dreaptă a scenei, din profil: masa e acoperită cu o cuvertură roşie aprinsă. Cu pieptul scos afară, o expresie plină de vanitate, devine brusc prietenos cînd soseşte Oreste. Îi oferă loc cu un gest larg. Atît în gesticulaţie, cît şi în mimică e foarte hotărît, de-a dreptul poruncitor, dar vizibil convins că interlocutorul său e întotdeauna de aceeaşi părere cu el.

ORESTE: M-ai chemat, Gorgias?

GORGIAS: Da. Ţineam mult să te cunosc.

ORESTE: Mă flatezi.

GORGIAS: După cîte am aflat eşti unul dintre cele mai valoroase cadre didactice ale noastre.

ORESTE: Noastre?

GORGIAS: Mda. Eu unul am fost întotdeauna de părere că un bărbat adevărat îşi face munca cu abnegaţie şi pricepere. (*Aşteaptă un răspuns, dar Oreste nu reacţionează*): Să înveţi copiii e un lucru mare, Oreste! Aceşti copii vor creşte şi ne vor lua locul odată. Şi atunci de ei va depinde prosperitatea oraşului nostru.

ORESTE: Nostru?

GORGIAS: Cît pe ce să uit! Tu nu eşti atenian, nu-i aşa? Dar noi, ştii bine, nu căutăm nodul în papură. Te admir, Oreste. Sper, că nu-mi iei în nume de rău sinceritatea, dar aşa sînt eu: spun tot ce am pe inimă.

ORESTE: Şi de ce mă admiri, dă-mi voie să te întreb?

GORGIAS: Pentru blîndeţea metodelor tale şi pentru felul în care ai reuşit să-i faci pe copii să îndrăgească învăţătura. Tu foloseşti metoda discuţiilor libere. Aud că nu-i baţi niciodată.

ORESTE: Nu. Urâsc metoda constrîngerii.

GORGIAS: Vezi? Noi doi ne asemănăm în multe privinţe. Sînt convins că vom fi buni prieteni. Şi mai aud, că predai istoria folosind o metodă nouă. Povesteşti copiilor situaţia dată şi repartizezi roluri: tu eşti cutare, tu cutare om de stat — ce ai

face în locul lor?

ORESTE (*rîde*): De i-ai vedea! Învaţă jucînd. Atenţie, pistruiatule — spun unuia — dacă faci aşa, pierzi bătălia! Vezi, Brutus a procedat altfel — dar a şi învins revoluţia! Şi nici el, nici clasa nu mai uită în veci ce au învăţat aşa!

GORGIAS (*sec*): Excelent. Aud, însă, că pe unii îi lauzi pentru greşelile lor. Te-ai rătăcit în ceaţă, Ochi Albaştri — ai spus unuia într-o zi — aşa nu vei găsi oraşul pe care ai vrut să-l surprinzi în somn. Dar nu-i nimic, nu mai plînge. Gîndeşte-te, cîţi bărbaţi şi femei ar fi rămas în viaţă, de greşea şi celălalt! Nu plînge, generale!

ORESTE: Dacă în locul adulţilor ar greşi copiii, cît de umană ar fi viaţa şi istoria! Vezi tu, Gorgias, eu nu numai predau — eu însumi învăţ odată cu ei. Mai ales filozofia: e prezentă în toate greşelile lor.

GORGIAS: Mda, filozofia. N-ai spus tu odată copiilor: "Zeii îşi trăiesc viaţa lor şi oamenii aşişderea"?

ORESTE: Ba da.

GORGIAS: Ştii tu de la cine provine acest citat?

ORESTE: Bineînţeles. De la Anaxagora. Tocmai de asta am spus-o...

GORGIAS: Dar ştii că Anaxagora a fost izgonit de popor, fiind filozof străin cu idei străine?

ORESTE (*amar*): Da. Odată cu Fidias, artist străin al unei arte străine... (*Îşi dă brusc seama de situaţie*): Dar ce se întîmplă? Mă tragi la răspundere?!

GORGIAS: Vai de mine, Oreste! Pentru nimic în lume! Mă gîndesc, cît de altfel se petrec toate acestea în Sparta! (*Cu admiraţie*): Acolo este disciplină! (*la gestul lui Oreste pe alt ton*): Acolo este o disciplină îngrozitoare. În loc de plimbare, copiii fac exerciţii cu armele, şi în loc de jocul de-a filozofia, învaţă istoria glorioasă a patriei lor. (*Cu voce ridicată*): Noi suntem în război, nu uita, Oreste! Nu ne putem permite să creştem o generaţie moale, insuficient de patriotică! (*Oftează*): Degeaba, nu ne putem urma întotdeauna impulsurile lăuntrice! Avem mari îndatoriri faţă de acest popor!

ORESTE: Dar, permite-mi, te rog...

GORGIAS: Ei, ei, dar nu te înfierbînta! N-ai nici un motiv. Mai stăm şi noi puţin la taifas, două suflete înrudite, nu-i aşa? În linii mari

suntem de acord, dar nu chiar în toate și cred că așa e natural. Nici nu putem vedea la fel problemele Atenei — dacă nu mă înșel, tu nu te-ai născut aici. (*Oftează*): Vai, Oreste, un popor nu poate fi înțeles decît de ai lui. (*Rîde*): Mă tem că uneori nici de aceștia!

ORESTE: Dar tu nu ești nici cît mine...

GORGIAS: Bineînțeles că nici cît tine. Nu cred c-ai fi rău intenționat. Dar multe lucruri le vezi cu alți ochi, nu? Ei, nu-i nimic. O să văd ce pot face pentru tine.

ORESTE: Tu, pentru mine?

GORGIAS: Dar uituc mai sunt! Nici nu ți-am spus ce misiune am primit de la Cleon: de azi încolo eu voi supraveghea ca tineretul atenian să primească o educație adecvată. N-am nimic cu tine, Oreste, să nu crezi altceva. Deocamdată stau de vorbă cu toate cadrele didactice.

ORESTE: Spune-mi, Gorgias, ai predat vreodată?

GORGIAS: Asta-i! Vezi, asta-i întrebarea! Nu, multiplele mele preocupări nu mi-au permis, din păcate, acest lucru. De-ai ști, cît te invidiez: viață liniștită, copiii aceia adorabili, conștiința unei munci bine îndeplinite. Ei, Oreste, de-ai ști, cît te invidiez! Dar degeaba, omul nu poate trăi după pofta inimii sale. Trăim vremuri istorice.

ORESTE: Da, mi-ai mai spus-o. Dar dacă n-ai predat...

GORGIAS: Oh, omul se pricepe puțin la toate. Și cine stă mai departe, vede mai bine. (*Confidențial*): Vezi, am scris un mic studiu despre unele probleme ale învățămîntului din Atena. O lucrare mică și modestă, fără pretenții, scrisă numai și numai pentru delectarea mea — habar n-am, cum a ajuns în mîna lui Cleon. Probabil despre asta ar putea povesti mai mult vreunul dintre discipolii mei. Vai, Oreste, există pe lumea asta oameni de care pur și simplu nu poți scăpa. Oricum, ce să-i faci, a ajuns la Cleon și acesta a fost atît de încîntat de cele citite încît mi-a vîrît sarcina asta pe gît, oricît m-am împotrivit. Omul pătimește nu numai pentru greșelile sale. (*Indiferent*): N-ai citit din întîmplare acest mic eseu?

ORESTE: Nu.

GORGIAS: Ce coincidență fericită! Uite, am la mine un exemplar. (*Scoate un sul, i-l întinde*): Citește-l, te rog, mă interesează foarte mult părerea ta. Doar ți-am spus ce părere excelentă am despre

tine, sau nu?

ORESTE: Ba da, Gorgias. Mi-ai spus-o.

GORGIAS: Ce plăcut ar fi să mai putem continua această discuţie. Dar munca, munca nu aşteaptă. Să ne luăm rămas bun acum, Oreste. Te voi înştiinţa ce am hotărît în legătură cu tine. (*Oreste dă să plece, îl opreşte*): Cît pe ce să uit! Vezi, îmbătrînesc. Aş avea nevoie de unele date în legătură cu tine. (*Scoate o coală enormă*).

ORESTE: Pentru ce anume?

GORGIAS: Aş vrea să-i cunosc mai bine pe cei care predau copiilor noştri. Precum vezi, îmbătrînesc. (*Rîde*): Sînt nevoit să-mi iau notiţe. Numele?

ORESTE:Oreste.

GORGIAS: Naţionalitatea?

ORESTE: După cîte ştiu, grec din Atena.

GORGIAS (*se opreşte din scris, se uită la Oreste*): Noi ştim altfel. (*Scrie*): Din Argos.

ORESTE: De ce crezi asta?

GORGIAS: Parcă ai accent peloponeziac. Argos e cel mai probabil.

ORESTE (*într-o parte*): Ificle! Ţi-ai găsit spioni printre cei mai buni prieteni de-ai mei? (*lui Gorgias*): Sunt din Atena!

GORGIAS: Ştii ce? Pentru noi eşti din Argos. Numele părinţilor?

ORESTE: Nu ştiu.

GORGIAS (*fără chef*): Hai s-o lăsăm baltă, bine? Vom mai discuta cu altă ocazie. (*Se scoală, foarte prietenos*):Îţi doresc şi pe mai departe o activitate prodigioasă, Oreste.

ORESTE: Numai o întrebare.

GORGIAS: Te ascult.

ORESTE:De unde ştii tu tot ce se petrece la noi în şcoală?

GORGIAS: Noi ştim totul. Noi trebuie să ştim totul.

La ultima replică îl şi conduce afară, amabil şi hotărît, curpinzîndu-l de după umeri. Corul mare, ca şi pînă acum.

Corul mare (*scandînd*):

Ei ştiu, totul, pe toate le află — oare de unde?
Cine le spune...

Corul mare, care pînă acum n-a schiţat nici o mişcare, se

înviorează brusc: se uită unul la altul neîncrezător, fiecare se distanțează de celălalt. Așa și rămîn. Intră trei membri ai corului mic și Ificle, din diferite părți ale scenei. Se adună după masa lui Gorgias, discută în mare înțelegere. Apare un soldat enorm, înarmat.

SOLDATUL: Un om vrea să se prezinte în fața voastră.

Cei trei vorbesc pe rînd.

A.: Ce zi e azi?
B.: Miercuri.
C.: Poate să intre. Primim.
CORUL MIC: Adu-i în fața noastră.
IFICLE: Cine-i respectivul:?
SOLDATUL: Un anume Oreste.
CORUL MIC (*lui Ificle*): Dispari!

Ificle se întoarce cu spatele, el "nu-i acolo". Cei trei membri ai corului mic stau la masa lui Gorgias. Vine Oreste.

ORESTE (*neajutorat*): Vă rog frumos... aici se pot depune plîngerile?
CORUL MIC: Noi ne ocupăm de doleanțele oricui.
ORESTE: Știți... eu am fost nedreptățit...
CORUL MIC: Să auzim. Hai, spune, curaj!
ORESTE: Ca de atîția ani în fiecare dimineață, mă îndreptam și azi spre școală, vesel, spre micile vlăstare pe care le îngrijesc. Dar înainte de a începe lecția, s-a deschis ușa și a apărut Gorgias.

Intră Gorgias, Oreste se îndepărtează cîțiva pași de masă, rejoacă cele întîmplate.

GORGIAS: Ce faci, Oreste?
ORESTE: Vezi — tocmai încep să predau.
GORGIAS: Despre ce ai de gînd să le vorbești copiilor?
ORESTE: Știu și eu...despre Homer, Roma, Anacreon, dezlegînd și înnodînd evenimentele, după cum mi-e obiceiul.

GORGIAS Nu merge, Oreste.

ORESTE: Ce anume nu merge?

GORGIAS M-am frămîntat mult în legătură cu tine. Am vorbit și cu alții. (*confidențial*): Oameni foarte sus-puși, Oreste! Toți au fost de părere că în aceste vremuri istorice nu ne putem permite ca tineretul nostru să primească o educație necorespunzătoare.

ORESTE: Necorespunzătoare? De la mine?

GORGIAS: Să nu mai lungim vorba, Oreste. Pentru mine această discuție este foarte penibilă. De azi încolo tu nu poți preda decît muzica și mînuitul armelor.

ORESTE: Lovești și în acești copii nevinovați, nu numai în mine. Ei au gustat deja ceva, ce nu le mai poți lua. Iar în ceea ce mă privește, pe mine, Pericle însuși m-a numit în acest post!

GORGIAS: Nu-i nimic — voi numi eu pe altcineva pentru celelalte discipline. Unul care să predea discursurile lui Cleon în loc de Homer. Acum de asta e nevoie. Ei, acum plec.

ORESTE: Îmi iei chiar rațiunea existenței mele!

Gorgias pleacă.

După o scurtă pauză Oreste se adresează celor trei membri ai corului mic.

ORESTE: Așa s-au petrecut lucrurile. Mi-au spus că, dacă vreau să mă plîng, n-am decît să vin la voi.

CORUL MIC: Cît de destoinic, acest Gorgias! Cîtă grijă poartă orașului nostru!

ORESTE: Doar cu atît mă puteți consola?

CORUL MIC: Oreste — noi atenienii, nu ne petrecem timpul cu calomnii!

ORESTE: Dar eu am fost nedreptă...

CORUL MIC: Oreste, ne răpești timpul necersar treburilor obștei. De ce nu lucrezi și tu cinstit, ca toți cetățenii?

ORESTE: Dar voi nu mă lăsați!

CORUL MIC: Ineducabil.

Oreste așteaptă un timp, dar nimeni nu-i mai acordă atenție. Dă din umeri.

ORESTE: Bine. Voi nu vreți să mă ajutați. Dar aflați că mă voi plînge unui for superior.
CORUL MIC: E dreptul tău sfînt!

Oreste pleacă, cei trei membri ai corului mic se întorc spre corul mare, țipă în crescendo:

CORUL MIC: Oreste e străin! Oreste ne mănîncă pîinea! La ce bun străini în cetate?!

După fiecare propoziție corul mare se strînge înfricoșat. Intră ceilalți membri ai corului mic, sînt din nou șapte, cu lficle, care și în continuare stă cu spatele. Intră Oreste.

ORESTE: Vă rog frumos... am fost nedreptățit...
CORUL MIC: Adică tu ești reclamagiul care în loc să-ți vezi de treabă, ca toți cetățenii cinstiți din cetate, ne deranjezi cu acuze mincinoase? Să nu te mai prindem aici!

Oreste stă înmărmurit, apoi pleacă. Corul mic, compact, se întoarce spre corul mare, cu aceeași voce brutală, agresivă:

CORUL MIC: La ce ne trebuie străini în cetate? Ei sînt de vină pentru toate!!

Membrii corului mare își acoperă capul.

ACTUL II

Între cele două acte au trecut aproximativ şase luni.

Piaţă din Atena. Mulţime pestriţă, fremătîndă — ca şi pînă acum, personajele îmbrăcate conform epocii. Precupeţele-şi oferă marfa, din cînd în cînd strigă cu voce tare:"luaţi-ne marfa!"

Oreste se plimbă fără scop precis prin mulţime, e îmbrîncit, i se adresează vorbe — nici nu observă. Apare Aglaia, în largul ei: gospodină la piaţă. După un timp se întîlnesc.

AGLAIA: Ia te uită! Ce faci aici?

ORESTE: N-am mai suportat să stau între patru pereţi. A trebuit să plec undeva, indiferent unde. Dar nici aici nu e mai bine.

AGLAIA: Dar tu de obicei la ora aceasta eşti la şcoală.(*glumind*) De cînd înveţi copiii cum să mînuiască armele, cred că ai devenit tu însuţi un luptător feroce. Ia să te văd. Eşti înfricoşător! Mi-e teamă de tine!

ORESTE (*ironic*): Bineînţeles. Şi muzica. Am devenit cîntăreţ mai mare decît însuşi Dexiteu! (*Serios*): Gata, Aglaia. S-a terminat. Nu mai predau.

AGLAIA: Oreste! Nu te încăpăţîna! Trebuie să rezişti, orice s-ar întîmpla. Aşa dai numai apă la moara lui Gorgias!

ORESTE: O, nu. M-ai înţeles greşit. Nu eu i-am părăsit. Pur şi simplu acest nou trimestru, după vacanţa de primăvară, a început fără mine. Cine ştie cum, am rămas fără post.

AGLAIA: Ce spui?

ORESTE: Gorgias m-a chemat din nou la el. A fost foarte amabil: m-a implorat aproape să fiu înţelegător. Trăim vremuri istorice — mi-a spus — doar îi cunoşti cuvîntul - e război, trebuie să ne mulţumim cu mai puţin. Acum trage greu în cumpănă fiecare talant.

AGLAIA: Şi cîţi profesori au rămas fără post la Atena?

ORESTE: Numai eu.

AGLAIA: Nu înţeleg.

ORESTE: Eu da. Sunt străin. Şi am făcut uz de dreptul de a mă plînge. Nu mi-a iertat asta nici o clipă. Dar nu s-a grăbit. Ştia că vine vremea cînd se va putea răzbuna neobservat. Acum a venit.

AGLAIA: Cînd s-a întîmplat?

ORESTE: De cîteva zile.

AGLAIA: Şi ce faci de atunci?

ORESTE: Stau acasă şi citesc. Şi cînd nu mai suport singurătatea, vin în piaţă, să văd oameni. La noi totul se petrece aici, în piaţă.

AGLAIA: Te văd din ce în ce mai rar.

ORESTE: Îmi vine din ce în ce mai greu să mă uit în ochii tăi.

AGLAIA: Oreste — nu mă mai iubeşti?

ORESTE: Ba da. Foarte. Dar de cînd mi se tot aduce aminte că sînt străin şi fără drepturi depline, simt o ciudată senzaţie de culpă. Parcă aş fi comis ceva. Parcă n-aş mai fi atît de curat, ca altădată. (*rîde*): Cuvinte mari! Dar, ce să-i faci...

AGLAIA: Oreste! Orice s-ar întîmpla, nu-i lăsa să te facă să urăşti! Dacă faci aşa, eşti un om pierdut!

ORESTE: Ştiu, Aglaia. Şi eu m-am gîndit la asta. Dar e atît de greu să te înstrăinezi doar parţial.

AGLAIA: Şi ce ai de gînd?

ORESTE: Nu ştiu. Ar trebui să-mi caut de lucru, dar vezi, nu mă pricep decît să predau. Şi nici n-am chef de altceva. Stau şi citesc. (*Scoate un sul, rîzînd*): Chiar azi mi-a căzut întîmplător în mînă, în dezordinea de la mine, lucrarea epocală a lui Gorgias. Închipuieşte-ţi, îl voi citi. Deşi atît de bine îi cunosc stilul. (*gînditor*): Uneori visez, ce bine ar fi să-i frîng gîtul. Dar nu cred că aş face-o, chiar de-aş avea ocazia. Ştii, eu nu sînt un luptător.

AGLAIA (*îl prinde de mînă*): Vino. Vino, Oreste. Hai, să-l căutăm pe Pilades. Mergem la mine. Doar atît de bine ne simţeam noi trei împreună. Cît am vorbit, cît am rîs! Vezi, asta nu ne poate lua Grogias!

ORESTE: Da, nici chiar el. Dar parcă ne simţeam foarte bine şi în doi?

AGLAIA (*rîde*): Bine. Cît timp vorbeşti aşa, tot bunul meu Oreste eşti. Vino. Să mergem.

Aglaia şi Oreste pleacă. Scena se întunecă, rămîne un timp aşa. Dintr-odată răsună o cuvîntare agitată, puternică - cuvinte deformate, ininteligibile, din difuzoare. Scena se luminează treptat: adunare a poporului, în acelaşi loc. Corul mare în partea dreaptă a scenei, pe partea stîngă, pe un podium, masa lui Gorgias, la care stau membrii corului mic şi Gorgias, care ţine

cuvîntarea — de fapt o mimează — textul imposibil de înțeles vine și pe mai departe din magnetofon. Sosesc Oreste și Pilades, se alătură corului mare. Pilades vrea să-l convingă pe Oreste de ceva, acesta dă nerăbdător din cap. Cuvîntarea se termină, ovații prelungite — tot din magnetofon Gorgias se înclină modest.

GORGIAS (*nu prea îmbietor*): Bărbați ai cetății! Dorește să mai ia cineva cuvîntul?

ORESTE (*scutură de pe el mîna lui Pilades*): Eu!

CORUL MIC: Cam tîrziu, Oreste.

ORESTE: Nu vă rețin mult. (*Se urcă pe podium, într-o liniște de mormînt*): Cetățeni ai Atenei. Îl acuz în fața voastră pe prea-merituosul Gorgias - cel atît de stimat de voi toți - de înșelătorie, falsificare și participare incompetentă la viața publică! (*Rumoare* din *corul mare*): Pot dovedi că studiul lui Gorgias despre situația învățămîntului din Atena este plagiat pînă la ultimul cuvînt (*rumoarea se întețește*). S-a inspirat din mulți autori, în primul rînd din Antifon — dar vă mai pot numi pe mulți alții. (*cu voce ridicată*): Cetățeni ai Atenei! Prin fapta sa, Gorgias a obținut onoruri nemeritate. Aceasta e înșelătorie. Cum însă nu are cunoștințele necesare pentru funcția obținută, împiedică pe alții să lucreze cinstit, fiindcă are putere asupra lor și o folosește spre a-și ascunde ignoranța și înșelătoria — acesta e abuz. Așa duce o fărădelege la alta. Menirea legii e tocmai să taie asemenea înlănțuiri. Fapta lui Gorgias e o rușine pentru Atena întreagă. Ce vor crede despre noi străinii? Faima lucrării lui Gorgias a trecut doar de granițele cetății. Fapta lui e o lovitură pentru întreaga activitate științifică ateniană.

Și mai e ceva, bărbați ai Atenei, mai grav decît orice...

În timpul cuvîntării lui Oreste, membrii corului mic șușotesc neliniștiți. Acum se scoală unul dintre ei și-l întrerupe:

A.: Oprește-te, Oreste! Sau nu cunoști obiceiurile noastre străvechi? La prima picătură de ploaie trebuie întreruptă adunarea. (*Membrii coprului mic ridică mîinile cu palma spre cer*): Vrei ca zeii să te pedepsească pentru încălcarea obiceiurilor?!

CORUL MARE (*se uită în sus cu toții, scandează*):

Nu-s nori pe seninul cer al Atenei.
Doar ură și fulgere pe pămînt...

CORUL MIC (*isteric*): E o vreme extraordinar de proastă!!

Ca și în celelalte cazuri, corul mare nu insistă. Scena se golește, rămîn doar Oreste și Pilades.

PILADES: Vezi, ți-am spus: e inutil.

ORESTE: Da, Pilades. Dar acest "inutil" e însăși viața noastră.

Pleacă și ei. Scena se întunecă.
La Aglaia. Aglaia și Oreste.

ORESTE: De neînțeles! Trec săptămînile și nu se întîmplă nimic! Parcă nici n-ar fi fost adunarea aceea. Și Areopagul pur și simplu refuză să se ocupe de cazul lui Gorgias. Oare chiar totul poate fi mușamalizat?

AGLAIA: Totul, Oreste. Dar tu să nu te căiești pentru ce ai făcut. Mulți, foarte mulți se bucură că s-a găsit în fine un bărbat care a avut curajul să vorbească deschis.

ORESTE: Se bucură? Mulți? Unde sînt oare? Eu nu văd nici unul. Mă ocolesc cu toții, chiar pe stradă.

AGLAIA: Bineînțeles că se bucură. Dar în taină. Bărbatul nu spune soției, nici fratele surorii. Se tem.

ORESTE: Mulțumesc de așa bucurie!

AGLAIA: Răbdare, Oreste. Rînduiala lumii se schimbă încet. Evenimentele par să se petreacă rapid doar privite din urmă. Cît timp trece pînă încolțește sămînța? Iar omul nu-i fruct! Crește încet și cu durere.

ORESTE: Da. În lumină palidă și pămînt sărac...

AGLAIA: Nu fii atît de amar. La ce te-ai așteptat? Credeai că ți se vor alătura bătrînii? Sau că poporul își va ridica vocea? Nu poate, sărmanul. Nu știe să vorbească. Trebuie să fie învățat. Și trebuie să-și dea seama, ce anume vrea să spună...

ORESTE: Are nevoie de dascăli.

AGLAIA: Da, de mulți, mulți dascăli. Așa cum ești tu.

ORESTE: Eu am fost.

AGLAIA: Vorbești copilării. Profesia nu are decît început. Cît timp trăiește omul.

ORESTE (*enervat*): Vorbe, Aglaia! Vorbe. Trăim numai prin cuvinte. Exact ca Gorgias.

AGLAIA: Măcar cuvintele lasă-le în pace, neîmpăcatule! Ele chiar că n-au nici o vină. Hai, stai frumos lîngă mine. (*Oreste zîmbește, stă iarăși lîngă ea*): Vine primăvara, Oreste. Vin zile mai frumoase. Peste cîteva zile încep sărbătorilre de primăvară. Vom saluta din nou renașterea cu numele lui Demeter și Dionisos. Ne vom pierde în mulțime, ca în fiecare an și ne vom bucura împreună cu ceilalți. Și nu mă voi îmbolnăvi, îți promit!

ORESTE: Sărbătorile de primăvară... Cu cîtă nerăbdare le așteptăm în fiecare an. Oare mă voi putea bucura și acum, ca altădată?

AGLAIA: De ce nu?

ORESTE: M-am obișnuit cu gîndul că sînt străin. Aglaia — unde te-ai putea simți mai însingurat, decît la o sărbătoare străină?

Tac amîndoi, scurtă pauză.
Sosește Pilades plin de vervă, gîfîind.

PILADES: Aduc o veste extraordinară!

ORESTE: (*fără chef*): Spune.

PILADES: Am fost la cîrciumă!

ORESTE: (*cu venin*): Nu mai spune!

PILADES: Mă lăsați să vorbesc sau dispar!

ORESTE: Dar spune odată, nefericitule!

PILADES: Am dat de un logograf, tare beat săracul, un anume Ghebeus. Mi-a expus trista lui viață, printre icnituri și mai triste: că el scrie cuvîntările altora, el, care ar fi cel mai mare orator al tuturor timpurilor! Cel puțin, după părerea lui. A luat-o cam de la început, de la copilăria lui nefericită — tocmai voiam să dispar pe neobservate cînd ceva din povestea lui întortocheată mi-a trecut pe la ureche. Atunci am devenit brusc foarte atent! N-o să credeți ce mi-a spus!

ORESTE: Spune odată!

PILADES: Țineți-vă bine! Acest om a scris renumitul studiu al lui Gorgias!

ORESTE (*se ridică brusc*): Ce spui?

PILADES: Ei, vedeți? Gorgias a adunat cîteva citate din vechi autori, dar n-a știut cum să le lege. L-a căutat pe acest Ghebeus, pe

care l-a găsit suficient de depravat şi au făcut tîrgul: Ghebeus scrie studiul, primeşte trei talanţi şi pleacă din Atena. El susţine că Grogias l-a înşelat — i-a dat mai puţin. Nu cred. Gorgias e prea viclean pentru o asemenea greşeală. Probabil Ghebeus n-a plecat din Atena şi după un timp a încercat să-l şantajeze pe Gorgias, dar acesta era deja tare pe poziţie. L-a dat afară.Îi priveşte. Principalul e că acest... (*Oreste pleacă cu toată viteza*): Ia stai, măi! Unde fugi?! (*Îl prinde în ultimul moment*)

ORESTE: Cum unde? Omule, dacă eu stau în faţa poporului cu acest Ghebeus...

PILADES: Cu Ghebeus în faţa poporului? Dar ce-ţi închipui? Doar nu crezi că ar avea curajul să povestească toate acestea şi treaz? Şi tocmai la adunarea poporului? Acest beţiv degenerat?

ORESTE (radiind): Nu-i nimic! Şi beţivul e om! Îl voi educa! Am să-i explic!

Fuge, Pilades după el.
Aglae *singură.*

Aglaia (*gînditoare*): Acum să te văd ce fel de dascăl eşti, Oreste!

Scena se întunecă.

Din nou biroul lui Gorgias. Corul mic prezent - Ificle face parte din el. Scena următoare are caracter de pantomimă grotescă, dansează cu toţii în jurul lui Oreste, care se uită cînd la unul, cînd la altul, care-i şuşotesc în ureche —- Gorgias nu e de faţă. Nu-i denumesc separat pe membrii corului mic.

Soseşte Oreste.

ORESTE: M-aţi chemat.

—: Arăţi minunat!

—: De mult n-ai mai trecut pe la noi.

—: Cum o mai duci?

ORESTE (*ironic*): Foarte inofensiv. De cînd trîndăvesc...

—: Cum, tot nu s-a rezolvat această deplorabilă neînţelegere?

—: Revoltător!

—: Tot fără post?

—: Indolenţa anumitor organe e incredibilă!

—: Ce birocraţie!
—: Sărmanul de tine. Probabil ţi-ai pierdut tot cheful...
—: Da. Nu m-ar mira să te apuci de băut.
—: Ce vorbeşti! Iartă-l, Oreste! Vezi că glumeşte.
—: Aşa sîntem noi, glumeţi.
—: Toată lumea o ştie.
—: Aud, totuşi, că ai şi beţivani printre prieteni!
—: O, lăsaţi-l. De unde să ştie Oreste ce poamă e acest Ghebeus?
—: Cu atît mai mult sîntem datori să-l lămurim.
—: Ai dreptate. Nu-i face cinste o asemenea cunoştinţă.
—: Oreste şi Ghebeus! Caraghios!
—: Un beţivan şi un dascăl stimat de toată lumea!
—: Cel mai bun dascăl al cetăţii!
—: Şi tot fără catedră! Revoltător!
—: Şi de cînd am dat dispoziţie să fie încadrat!
—: Vom sancţiona pe cei responsabili!
—: O... parcă ne lasă inima s-o facem...
—: Bineînţeles. Toţi putem greşi.
—: Numai cine nu munceşte nu greşeşte.,
—: Să recunoaştem cinstit, oricine poate greşi.
—: Dar cum de nu ne-am dat seama pînă acum că Oreste nu are post?
—: Ce păcat!
—: Dar ce ne tot plîngem?
—: De fapt nu s-a întîmplat nimic ireparabil!
—: Deja de mîine poate să-şi continue activitatea!
—: Sigur că da! Nici o problemă!
—: Lipseşte atît de mult copilaşilor!
—: Aceasta e o laudă adusă muncii tale!
—: Dar dacă nu i-ar face plăcere să se întoarcă la vechea şcoală?
—: Într-adevăr. La asta nu m-am gîndit.
—: Cît de lipsiţi de tact sîntem!
—: Ce părere ai avea despre o şcoală în grădinile lui Academos?
—: Care să fie numai a ta.
—: Ţi-ai putea educa elevii plimbîndu-vă! Gîndeşte-te!

—: Cum de nu ne-am gîndit mai repede?

—: Ce să-i faci...

—: Nimeni nu-i scutit de greşeli!

—: Numai cine nu munceşte...

—: Şi tu poţi greşi, Oreste!

—: Ţi-o spunem cinstit în faţă!

—: Nu-l supăraţi! Ni-i atît de drag!

—: Dar eu nu vreau decît să-l ajut!

—: Ascultă-l, Oreste!

—: Îţi vrea binele!

—: Da, îţi spun în faţă: ai greşit. N-ai fost destul de înţelegător faţă de greşelile semenilor tăi.

—: Nu uita că Gorgias se bucură de un renume internaţional.

—: Îi e capul plin de problemele obştei.

—: Nu e de mirare dacă e distrat.

—: O mică eroare se poate strecura în orice lucrare ştiinţifică.

—: O mică inexactitate.

—: Dar acestea sunt lucruri atît de abstracte.

—: De ce s-ar interesa Areopagul de o problemă atît de abstractă?

—: Sau cu atît mai mult poporul?

—: De ce am face din ţînţar, armăsar?

—: De mîine, poţi preda din nou.

—: Unde vrei tu.

—: Bineînţeles îţi retragi plîngerea...

—: Sînt sigur că oricum asta ai avut de gînd!

—: Pentru un om cult e ceva atît de penibil!

—: Retrage-ţi plîngerea!

ORESTE: Nu!! (*dansatorii rămîn nemişcaţi în poziţii groteşti*) Nu retrag nimic! Da? Acum suntem oameni cu toţii? Dar dacă nu l-aş fi găsit pe Ghebeus sau n-aş fi reuşit, să fac să scînteieze în el, ca o cremene, rămăşiţa de cinste ce mai are — acum am mai fi oameni cu toţii? Nu retrag nimic!

CORUL MIC (*se sfătuiesc, apoi*): Tu fă bine şi întoarce-te la elevii tăi, Oreste. Cetatea are nevoie de tine.

ORESTE: Nu primesc cu bună inimă nimic de la voi. Totuşi, dacă mă lăsaţi, voi lucra din nou. Dar vă asigur: nu retrag nimic!

(*pleacă*).

CORUL MIC: Să se apuce de treabă. O să-şi piardă treptat cheful să mai insiste, dacă va fi ocupat. Şi Cleon (*salut militar*) va fi mulţumit, că am reuşit să aplanăm această afacere penibilă.

IFICLE: Să nu uităm să mărim salariul lui Oreste!

Scena se întunecă.

După un timp răsună strigăte în întuneric: "Jos cu Gorgias!", "Falsificatorul!", "Ruşine!", etc. Sînt şi voci care strigă: "Jos cu Oreste!", "Oreste e străin!". Scena se luminează brusc. Corul mare e prezent, în aranjamentul clasic. Deşi numai ei au putut striga, nici un semn nu trădează că ei ar fi fost cînd se luminează scena. Corul mic, ca în scena anterioară. Oreste şi Pilades traversează scena.

PILADES: Oreste, exagerezi. Ce mai vrei? Ţi-ai reprimit postul, lucrezi mai nestingherit ca oricînd. De ce să mai forţezi lucrurile? Poţi pierde totul. De fapt, dintr-un punct de vedere, tu eşti cel care a cîştigat.

ORESTE: Dintr-un punct de vedere, da. Văzînd lucrurile aşa, cum le-am văzut şi eu la început. Dar acum văd multe altfel. Şi ştiu că am pierdut.

PILADES: Ce vorbeşti...

Pleacă discutînd.

Soseşte curierul - eventual soldatul din actul I.

CORUL MIC: Ce veşti ne aduci?

CURIERUL: Din partea lui Cleon. (*Corul Mic în poziţie de drepţi. Curierul scoate un sul, citeşte*): Dacă nu puneţi capăt campaniei de calomnii din jurul adeptului meu Gorgias, în termenul cel mai scurt posibil, zburaţi cu toţii!

CORUL MIC (*plîngăreţ*): Ce să facem? Ce-am putea decide? Oreste nu poate fi condamnat: are dovezi de nezdruncinat. Pe Gorgias, în schimb, n-avem voie să-l condamnăm. Ce am putea face?

CURIERUL (*se uită în sul, citeşte*): Asta vă priveşte!

Curierul pleacă, cei şapte membri ai corului mic vorbesc din nou pe rînd:

—: Ce să facem?

—: Ne-am ars!
—: Să punem capăt odată acestei povești!
—: Să convocăm adunarea poporului.
—: Din nou? Nu vor fi prea multe, adunările?
—: Și să terminăm odată! Așa nu mai merge!

IFICLE: De-ar mai merge o dată! Și care va fi dorința poporului?
CORUL MIC (*șovăind*): Sentința poporului: Oreste în exil, Ghebeus își pierde cetățenia.
IFICLE: Să știți. Nu sună rău! Încă o dată, dar mai hotărîți!
CORUL MIC (*cu voce hotărîtă, Ificle dirijează cu gesturi teatrale*): Sentința poporului: Oreste în exil, Ghebeus își pierde cetățenia.
IFICLE: Foarte bine! Acum a fost perfect! Și ce ne facem cu Gorgias?

Scena se întunecă.

Din nou piața — mulțimea, precupețele. După un timp doi oameni (eventual în îmbrăcăminte contemporană, doi muncitori ai teatrului) ridică un podium, cu mare zgomot, aduc masa binecunoscută. Curierul trece prin piață, strigînd: "adunare populară, adunare populară". Corul mare se separă fără chef din mulțime, își ocupă locul pe partea dreaptă a scenei, din profil —masa e din profil,pe partea stângă - îmbrîncindu-se, vociferînd, mult mai nedisciplinați ca pînă acum. Curierul gonește precupețele, care sînt vizibil foarte supărate. În timpul scenei, treptat, una cîte una se reîntorc. Apare corul mic și un necunoscut, evident foarte important, se urcă primul pe podium și se așează la masă. Membrii corului mic — după nenumărate politețuri — îl urmează.

IFICLE (*citește textul, destul de prost*): Cetățeni ai Atenei! A sosit vremea să punem capăt unei discordii, care de luni de zile ține în tensiune cetatea! Acum cînd ar trebui să ne opunem cu forțe unite spartanilor, nu ne putem permite să fim slăbiți de certuri deșarte. Dușmanul nostru nu doarme! Să nu dormim deci nici noi. E de datoria noastră să fim vigilenți, deoarece unde nu exisă vigilență nu există nici siguranța că...

Intră în funcțiune magnetofonul.

După un timp, Ificle se uită la necunoscutul așezat la capătul mesei, acesta dă afirmativ din cap. Ificle preia cuvîntul:

IFICLE: V-am prezentat deci, atenieni, cearta care ne sustrage atenția de la problemele noastre importante. Și acum să trecem la pronunțarea sentinței.

O PRECUPEAȚĂ (*celorlalte*): Cum, asta n-ar fi treaba Areopagului?

IFICLE (*continuă netulburat*): Nu vrem să credeți, că intenția noastră e să pedepsim, cu atît mai puțin să răzbunăm. Dar trebuie să restabilim pacea în rîndurile noastre. Să începem cu Gorgias. E unul din cetățenii cei mai de vază ai orașului nostru. A primit sarcini delicate și el s-a achitat cu onoare de ele, deși trăim vremuri tulburi. Vremuri istorice. Acum în schimb a greșit. Oricine poate greși — dar noi vom dovedi că legile sînt severe și în egală măsură valabile pentru toți cetățenii.

Din acest moment precupețele încearcă să vîndă totuși ceva. Strigătele lor: "Luați-ne marfa", la început răzlețe și fără curaj, devin din ce în ce mai curajoase. Strigătele acestea acompaniază din ce în ce mai mult scena în cele ce urmează.

IFICLE: Gorgias a greșit. Din neatenție, în lucrarea lui s-au strecurat anumite greșeli. Aceasta este de neiertat, chiar dacă ne gîndim că neatenția lui se datorește faptului că e atît de suprasolicitat de problemele obștii. Propun să fie sancționat cu un blînd avertisment, aducîndu-i totodată mulțumiri pentru prodigioasa lui activitate. (*se uită la necunoscut, acesta dă afirmativ din cap*). Din păcate, Gorgias nu poate participa la adunarea noastră, fiind reținut de importante probleme de stat. Ghebeus nu participă nici el la adunare, fiind arestat. Areopagul, forul nostru judecătoresc suprem, se va ocupa de problema lui.

O PRECUPEAȚĂ: De fapt cine l-a dat în judecată?

IFICLE *pare încurcat o clipă, cît pe ce să răspundă. Necunoscutul îi interzice printr-un gest. Ificle continuă, de parcă l-ar fi întrerupt doar un acces de tuse.*

IFICLE: Acest om, care a avut condiții optime ca să ducă o viață de muncă, cinstită, ca noi toți, e victima ambiției sale bolnăvicioase. Proporțional cu talentul său, i s-a dat posibilitatea să scrie discursurile ce urmează să fie rostite de bravii noștri

oratori, aleşi de noi cu atîta grijă din rîndul cetăţenilor celor mai talentaţi. Dar el nu s-a mulţumit cu atît. A vrut să le şi rostească, deşi pentru asta n-a avut o voce destul de plăcută. A început să bea, să calomnieze. A avut chiar neruşinarea să-l calomnieze pe bunul, cinstitul nostru ... (*necunoscutul ridică braţul, Ificle trece urgent la fraza următoare*): Propun, drept pedeapsă pentru Ghebeus, pierderea cetăţeniei.

Corul mare nu reacţionează. Strigătele precupeţelor se înteţesc.

IFICLE: Cît despre Oreste (*Oreste şi Pilades sînt alături de corul mare*), acest om, născut pe pămînt străin, şi-ar fi putut găsi locul printre noi. Fiindcă printre noi e loc pentru toţi care vor să muncească cinstit. Nu-i aşa, Oreste? Deşi profesia lui e nobilă şi cere un om integru, el a neglijat-o, pentru a se putea dedica în întregime adevăratei vocaţii: intriga.

Între timp, precupeţele afectate de faptul că nimeni nu le dă nici o atenţie, alcătuiesc corul lor pe planul din faţă al scenei.

IFICLE: Nu vreau să vă plictisesc, repetînd ce am spus şi înainte. Vrem să fim mărinimoşi. Deşi în aceste vremuri de grea cumpănă l-am putea acuza de trădare, cerînd pedeapsa supremă, ne mulţumim să propunem doar exilul.

CORUL PRECUPEŢELOR: Luaţi-ne marfa!

CORUL MARE: Nu sîntem de acord!!

IFICLE (*şuşoteşte agitat cu necunoscutul, apoi*): Dorinţa poporului ne este sfîntă! Propunem pierderea cetăţeniei.

CORUL PRECUPEŢELOR: Luaţi-ne marfa!

CORUL MARE: Nu! .

IFICLE (*Acelaşi joc, apoi plîngăreţ*): Am supus problema unei analize minuţioase. Propunem mustrare severă.

CORUL PRECUPEŢELOR: Luaţi-ne marfa!

CORUL MARE: Nu!

CORUL MIC (*sar sus cu toţii, urlă cu voce stridentă*): Mustrare severă!

CORUL MARE (*abia se aude*): Nu. (*votează "da"*)

Piaţa se goleşte fulgerător. Ultimii pleacă membrii corului mic,

ştergîndu-şi sudoarea de pe frunte. Rămîn Oreste şi Pilades.

PILADES: Ai învins, Oreste! Poporul şi-a manifestat dorinţa, chiar dacă n-a reuşit s-o impună. Iar Gorgias a fost pedepsit.

ORESTE (*foarte trist*): Nu, Pilades. Am pierdut. Mi-am pierdut patria...

ACTUL III

Între cele două acte din nou aproximativ 6 luni; după începerea noului an şcolar.

La Aglaia. Aglaia şi Pilades.

AGLAIA: Ce veşti, Pilades?

PILADES (*indispus*): Ce ar putea fi, Aglaia?

AGLAIA: Oreste?

PILADES: Nu ştiu nici eu mai mult decît tine. Nu-l văd cu săptămînile.

AGLAIA: S-a schimbat.

PILADES: Da. E amar.

AGLAIA: Şi mai dur.

PILADES: S-a maturizat. În acest din urmă an s-a maturizat mai mult ca în toţi anii de cînd îl cunosc.

AGLAIA (*oftînd*): Şi eu îmbătrînesc, Pilades!

PILADES (*rîde*): Ei, asta-i!

AGLAIA (*tristă*): Spune-mi Pilades — cînd se schimbă lucrurile? Cum se petrece totul atît de neobservat? Niciodată nu sesizăm tranziţiile, Pilades. Nu ne putem da seama că am pornit într-o direcţie anumită — ne trezim deodată gata ajunşi.

PILADES: Aşa e, Aglaia. Şi tocmai de asta avem impresia că evenimentele se petrec repede în viaţă. Deşi, adevărul e că totul se întîmplă treptat. Şi tocmai din acest motiv sîntem atît de neputincioşi faţă de propria noastră soartă: trăim numai situaţiile date. Nu ne dăm seama cum am ajuns la ele.

AGLAIA: Parcă ieri am fost fetiță. E oare posibil să fiu acum femeie îndrăgostită? - Pilades nu e drept!

PILADES: Nu, Aglaia. Într-adevăr, nu e.

AGLAIA: Dar așa e viața! N-ai ce face! Poate că e mai bine așa.

PILADES: Da, Aglaia. Să ne ferească zeii pe toți să trăim vremuri în care ești nevoit să te maturizezi brusc.

AGLAIA: Fiindcă nu aceasta e natura omului. Nu aceasta e armonia naturii. Și ce nu e armonie, e hibris. Și știi (*se cutremură*) zeii nu tolerează hibrisul. Unde armonia e lezată, acolo se petrec tragedii.

PILADES: Lasă, Aglaia. Nu te mai gîndi la astfel de lucruri. Nu-ți stă bine tristețea. Ești prea frumoasă pentru tristețe.

AGLAIA: Toți sîntem prea frumoși pentru tristețe.

Scurtă pauză.

PILADES: Și totuși, ceva nu înțeleg. În primăvară — doar ții minte — l-au lăsat din nou să predea, crezînd că el va depune armele. Dar n-a făcut-o. Apoi, au vrut să-l exileze. N-au reușit: a fost doar sever mustrat. Eram convins că, după vacanța de vară, va rămîne din nou fără post. Și vezi, parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

AGLAIA: E logic. Dacă l-ar da afară, ar începe totul de la capăt. Pentru ei, singura soluție ar fi ca Oreste să plece din Atena. Dar n-au cum să-l silească. Speră să plece de bună voie.

PILADES: Niciodată. Atena e patria lui Oreste. Uneori e cam vitregă, ce-i drept, dar și o mamă rea tot mamă este.

AGLAIA: Odată mi-a spus: să-ți părăsești patria e parcă ți-ai ucide mama. Omul nu face așa ceva. Nu poate.

PILADES: Gorgias nu-și va găsi pacea pînă nu-l determină pe Oreste să plece.

AGLAIA: E imposibil.

PILADES: Nici mie nu-mi vine să cred.

AGLAIA (*cu speranță*): Doar l-au lăsat în pace de atîta timp. Poate vezi tu prea întunecat lucrurile. Îl vor uita, o să vezi. Atena are probleme mult mai grave acum decît Oreste.

PILADES: Mă înspăimîntă mai mult această liniște din jurul lui Oreste, ca toate furtunile de pînă acum. E apăsătoare această liniște, Aglaia.

AGLAIA: Nu se va întîmpla nimic rău, o să vezi. Să-l determini pe

Oreste să plece de bună voie? Cum? O să-l amenințe cu răzbunarea zeilor? Trăim o eră luminată. Cine mai crede în ceva supranatural? Cu altceva? Cu șomaj? Neprețuire? Izolare? E prea călit el...

PILADES: Nu mai credem în supranatural, într-adevăr. Dar îl mai avem în sînge, iar Gorgias e foarte deștept! Să nu găsească el cuvîntul magic, care va trezi ceva în Oreste, ceva mai tare ca rațiunea și mai tare ca voința?

AGLAIA: Ce vorbești! Nu fi caraghios! Supranaturalul din sîngele nostru... Omul e o ființă rațională, chiar dacă nu mereu pare așa. Afară de rațiune, nimic nu există!

PILADES: De-ar fi așa! Dar mă tem!

Scena se întunecă.

Biroul lui Gorgias, Gorgias stă la masă, semnează acte. Vine Ificle, cu un dosar gros sub braț. Îl pune în fața lui Gorgias, care-l răsfoiește nerăbdător, curios. Dă mirat din cap, fluieră. E foarte mulțumit. Ificle pleacă. O clipă e întuneric, apoi Oreste stă în fața mesei lui Gorgias, acolo, unde mai înainte a stat Ificle.

ORESTE: M-ai chemat din nou la tine, după atîta vreme, Gorgias?

GORGIAS: O, nimic deosebit — avem de rezolvat doar o mică problemă.

Corul mare își ocupă în liniște locul pe fundalul scenei.

ORESTE: Despre ce e vorba?

GORGIAS: De fapt n-are prea mare importanță. (*Scoate la iveală sulul enorm din actul întîi*): Tu ești singurul care nu ești trecut în evidențe! În învălmășeala evenimentelor, mi-a ieșit complet din cap. (*Îl amenință glumeț cu degetul*): Tu, războinicule! Dar hai să terminăm odată cu formalitățile, ca să nu primesc o săpuneală de la superiorii mei!

ORESTE: Nici acum nu știu mai multe despre mine decît data trecută. Viața mea a fost cîndva, probabil, tare ciudată. Poate ar fi mai bune să nu știu...

GORGIAS: Asta-i acum! Am rezolvat noi și probleme mai încîlcite! Punem umărul amîndoi, o să vezi ce ușor merge! Numai puțină bunăvoință.

ORESTE: Din partea mea... dacă găseşti că-i chiar atît de important...

GORGIAS: Numele?

ORESTE: Oreste.

GORGIAS: Naţionalitatea?

ORESTE: Grec din Atena. (*Cu condescendenţă ironică*): Dacă-ţi place mai mult, pot fi şi din Argos...

GORGIAS (*scrie*): Din Argos, Oreste, negreşit din Argos. Numele părinţilor?

ORESTE: Nu ştiu. Nu ştiu nimic despre ei!

GORGIAS: Imposibil! Doar o ţii minte pe maică-ta, Clitemnestra?

ORESTE: Clitemnestra?

GORGIAS: Sigur că da! Soţia regelui Agamemnon! Pe care l-a ucis!

ORESTE: Mama mea Clitemnestra l-a ucis pe tatăl meu, regele Agamemnon? Nopţile mele de coşmar...

GORGIAS: Da, tu n-ai ştiut? S-a întîmplat cînd, după zece ani, s-a întors victorios din Troia, aducînd-o cu el pe amanta lui, Casandra. (*Cu consideraţie*): Toată admiraţia mea pentru tatăl tău! A fost un bărbat care ştia ce vrea! Şi-a sacrificat chiar şi propria fiică, pe Ifigenia, pentru a primi vînt prielnic la Aulis!

ORESTE: A sacrificat-o pe sora mea, Ifigenia, pentru a primi vînd prielnic...

GORGIAS (*foarte natural*): Sigur! Era o vreme foarte senină, nici urmă de vînt. Numele unchiului?

ORESTE (*confuz*): Nu ştiu.

GORGIAS: Asta-i bună! Doar îl ţii minte pe Egist?

ORESTE: Egist?

GORGIAS: Ei, vezi? Amantul mamei tale. Doar împreună l-au ucis pe Agamemnon. Să ştii c-au fost tare îndemînatici: au aruncat o plasă asupra lui în baie şi apoi — trei lovituri de topor au fost suficiente.

ORESTE: Cu toporul! În baie! De trei ori l-au lovit...

GORGIAS: Aşa, aşa. Răbdare. Îi dăm noi de capăt. Numele bunicului?

ORESTE: Spune.

GORGIAS: Da, da — Atreus. A avut şi un frate, un anume Tieste, ştii şi tu, tatăl lui Egist. (*Ca o bîrfă picantă*): Ciudat individ şi ăsta! L-a gonit pe bunicul tău din propria ţară.

ORESTE: L-a gonit?

GORGIAS: Nu te nelinişti: nu pentru multă vreme. Bunicul tău şi-a recucerit urgent tronul. Minunat om trebuie să fi fost! Apoi, ca să arate că nu e supărat, l-a invitat la o cină festivă pe Tieste, cu cei treizprezece fii ai săi.

ORESTE: Treisprezece fii...

GORGIAS: Roditoare aceste vechi familii, nu? (*Rîde cu compătimire*): Ce neplăcut pentru un însingurat ca tine... din senin, treisprezece unchi plini de afecţiune... Dar fii pe pace: bunicul tău a avut grijă de tine...

ORESTE: A avut grijă de mine...

GORGIAS: Sigur. A pus în mare taină ca doisprezece să fie ucişi şi din carnea lor a preparat bucatele, din care tatăl lor, Tieste, şi Egist, singurul rămas în viaţă, au mîncat cu poftă. (*Îl înghionteşte, glumeţ*): Măi, ce mutră or fi făcut, să mori de rîs! Fiindcă, după cină, a avut griă să le spună!

ORESTE (*se cutremură*): Îngrozitor!

GORGIAS (*sec*): Ai dreptate, dar şi oamenii mari mai greşesc Ce naiba l-o fi apucat să-l lase în viaţă tocmai pe acest Egist? Dacă ţinea morţiş la duzină... Ei, vezi, aproape am terminat! Numele sorei tale?

ORESTE: Sora mea. Parcă ai spus, că a fost sacrificată?

GORGIAS: Da'de unde! Cealaltă!

ORESTE: Cealaltă?

GORGIAS: De fapt, mai ai încă două, dar despre una din ele, Hrizotemis, nu se ştie nimic.

ORESTE: Şi cea despre care ştii? Cu aceea ce s-a întîmplat? Au îngropat-o de vie? Au zidit-o în perete? Au siluit-o pînă şi-a dat sufletul?

GORGIAS (*foarte sever*): Oreste! Sunt indignat! Ce vorbe-s astea? Cum poate un om cu fantezie atît de perversă să fie învăţătorul copiilor noştri nevinovaţi? Dar cine naiba s-o omoare?

ORESTE (*tandru*): Surioara mea... Cum o cheamă?

GORGIAS: Electra.

ORESTE: Electra, surioara mea!

GORGIAS: E o fire mai aşezată. Stă frumos acasă, la Argos, cu mămica şi tăticul ei vitreg. Cum se şi cuvine, de altfel, unui copil cuminte. (*înfăşoară sulul, uşurat*): Gata, am terminat! Habar n-

ai ce satisfacţie pentru un birocrat conştiincios, ca mine! Pot veni superiorii în control: totul e în ordine! Ce foame mi s-a făcut! (*Confidenţial*): Şi sete! Am plecat, zeii să fie cu tine, Oreste! Îţi doresc o activitate foarte, foarte prodigioasă! (*Pleacă*)

ORESTE (*singur, cu vocea gîtuită de lacrimi*): Electra, surioara mea!

Scena se întunecă.

La Aglaia. Vine Oreste, palid, cu ochii încercănaţi, nepieptănat, cu o boccea pe spinare, baston în mînă. Parcă ar fi îmbătrînit, dar nu ani, ci secole — parcă ar fi dintr-o altă eră, îndepărtată.

ORESTE: Am venit să-mi iau rămas bun, Aglaia.
AGLAIA: Oreste! Ce ai de gând să faci?
ORESTE: Plec. Acasă. La Argos. Electra mă aşteaptă.
AGLAIA: Oreste! Vino-ţi în fire!
ORESTE: Se duce zi de zi la mormântul tatălui nostru.
AGLAIA: Ascultă-mă!
ORESTE: Stropeşte florile.
AGLAIA: Oreste!

Oreste se uită la ea fără s-o vadă. O lasă, fără să se împotrivească, pe Aglaia, să-i scoată bocceaua, să-l aşeze lângă ea. Chiar când răspunde Aglaiei, nu pare prezent. Ceea ce urmează nu e monolog – notez şi tăcerile lui Oreste, ca pauza în muzică.

AGLAIA: Oreste - auzi, ce-ţi spun?
ORESTE: —
AGLAIA: Fii acum foarte atent la mine, dragostea mea. Te rog.
ORESTE: —
AGLAIA: Unde să pleci? La Argos?
ORESTE: —
AGLAIA: La ce bun? Aici ţi-ai trăit toată viaţa! E posibil, oare, ca acolo să nu fii cel puţin la fel de singur?
ORESTE: Mă aşteaptă Electra. Stropeşte florile pe mormîntul tatălui meu. În fiecare zi.
AGLAIA: Oreste! Ascultă-mă! Acel Argos nu mai există de mult! Nici nu se mai ştie unde e mormîntul lui Agamemnon!
ORESTE: —

AGLAIA: Argos e oraş mare acum. Străzi înguste, pline de oameni, toţi sînt grăbiţi, fiecare îl îmbrînceşte pe celălalt, dacă nu se dă destul de repede în lături. Ca şi aici, la noi. Nimeni nu se sinchiseşte de celălalt. Nu cunoşti pe nimeni. Şi acolo îi vei găsi pe cei şapte. Şi acolo sînt oameni ca Gorgias. Ce să cauţi tu, acolo?

ORESTE: —

AGLAIA: Oreste, te implor, răspunde-mi!

ORESTE: Electra, sărmana mea surioară. Mă aşteaptă zi de zi la mormîntul tatălui meu.

AGLAIA: Nu te apteaptă, Oreste! Gorgias te-a minţit. Cele ce ţi-a povestit s-au petrecut cu mai bine de şapte sute de ani în urmă. Tu nu eşti acel Oreste!

ORESTE: Ştii, pe Egist l-am omorît aşa, cum omori un şarpe.

AGLAIA: Trezeşte-te! Uită-te la mine! Nu eşti tu acela. Cum ar putea mîna aceasta (*îi sărută mîna*) să ucidă? Unde să pleci? Nici măcar n-ai putea să predai. Nu le cunoşti limba.

ORESTE: Dar apoi... mama... (*îşi ascunde faţa în mîini*).

AGLAIA: Lume străină, lumea lor. Ar trebui să iei totul de la capăt. Printre noi ţi-ai găsit deja locul.

ORESTE: —

AGLAIA: Ascultă-mă Oreste. Ştiu, nu-ţi plac cuvintele. Dar ce altceva avem?

ORESTE: —

AGLAIA: Sînt vremuri vitrege la Atena. Dar e Atena ta, cea mult iubită! Ţii minte cum umblam pe străzi, cum priveam statuile ? Ţii minte ce ai spus, cînd m-ai îmbrăţişat prima oară?

ORESTE: Electra, surioara mea!

AGLAIA (*plîngînd*): Oreste — ce-i cu tine?

ORESTE: Ţi-aminteşti de visurile mele? De amintirile mele, care nu erau ale mele?

AGLAIA: Nu sînt ale tale, într-adevăr, nu sînt!

ORESTE: Ba da. Acum da. Grea boală sîngele strămoşilor, Aglaia. Ascunsă adînc, dar odată apare. Şi atunci nu contează de cînd eşti bolnav.

AGLAIA: Dar tu eşti atenian. Atît de tînăr ai venit printre noi, parcă te-ai fi născut aici. Doar tu spuneai că eşti cel mai atenian dintre atenieni.

ORESTE: Am fost. Și nu numai atît. Numai că n-am știut. Și nici n-am vrut.

AGLAIA: Ești atenian, Oreste. Crede-mă, chiar și la Argos ai fi tot atenian. Și acolo ți s-ar reproșa asta.

ORESTE: Știu.

AGLAIA: Nu pleca. Aici e locul tău. Acesta e poporul tău. N-ai unde merge.

ORESTE (*blînd*): Trebuie să plec. Nu pot face altfel. (*Se cutremură*): Cît de departe a împroșcat sîngele mamei!

AGLAIA: Ce spui! Ascultă-mă, dragostea mea!

ORESTE: Electra, surioara mea, vin!

Ia bocceaua, bastonul. Aglaia cade cu fața în jos. Din cealaltă parte a scenei apare Pilades, și el cu boccea și baston. Se alătură lui Oreste în tăcere.

ORESTE (*se întoarce*): Mă vor chinui încă Eriniile neiertătoare, știu. Dar de-acum încolo le voi înfrunta numai acasă.

Pleacă amîndoi. Naratorul fuge disperat pe scenă:

NARATORUL: Nu așa! Nu asta-am vrut!

Se adresează corului mare, în timp ce cortina coboară încet:

NARATORUL: Voi sînteți de vină! Numai voi!

-- SFÂRȘIT-

A G L A I A

- piesă în trei acte -
1970

Personajele:

AGLAIA
GORGIAS
ATENUS
GEBEUS
XANTIPPA

discipolii lui Socrate:
HERMOGENES
CRITON
KEBES
CRITOBULOS
SIMMIAS
ANTISTHENES

O bătrînă
Soldatul

A C T U L   I

Vocea Aglaiei în întuneric.

AGLAIA: Oreste, oare ţi-ai găsit liniştea printre ai tăi? Ai dispărut ca piatra în apă. Rămîn ascultătoare şi nu te caut, dar, iartă-mă, nu-ţi pot aduce copilul pe lume. Ce s-ar putea oare zămisli din tristeţile noastre?

Scena se luminează. Gebeus, la o masă, beat, eventual încă vreo două-trei mese, oameni ce petrec. Gorgias traversează scena.

GORGIAS: (*surprins*): Ia te uită! Gebeus. Tu nu eşti arestat?
GEBEUS: Precum vezi.
GORGIAS: Dar Areopagul...
GEBEUS: Nici n-am ajuns pînă acolo. M-au închis doar un pic, să nu fiu în calea lor cît aranjează cu Oreste ce au de aranjat. Eu şi Oreste - era prea mult pentru ei...
GORGIAS: (*amuzat*): Şi eu care habar n-aveam cît eşti de important...
GEBEUS: (*cu o furie subită, încearcă să-l lovească*): Canalie!
GORGIAS: (*îl imobilizează*): Opreşte-te sau îţi crăp capul!

Furia lui Gebeus trece subit, cum a venit. Bea cu nesaţ, apoi lasă capul pe masă.

GORGIAS: Dar ce-i cu tine? Altădată nu erai periculos, nici chiar beat!
GEBEUS: (*bîlbîind*): Nemernicilor! L-aţi alungat! S-a terminat cu mine!
GORGIAS: Nu te-a alungat nimeni. Ţi-ai pierdut doar cetăţenia. Ei şi? Bei liniştit, ca şi mai înainte
GEBEUS: Nu pe mine! (*Urlînd*) Prea repede l-aţi alungat! S-a terminat cu mine!
GORGIAS: Recunoaşte, ţi-a oferit bani ca să-l sprijini. Şi acum plîngi după banii tăi, aşa-i?
GEBEUS: Niciodată nu voi mai fi om! Pînă să ies eu din închisoare, l-aţi şi alungat!
GORGIAS: Vorbeşti tîmpenii. Eşti beat.

GEBEUS: Prea repede l-aţi alungat!
GORGIAS: După unii, dimpotrivă... Şi, de fapt, cine l-a alungat?
GEBEUS: Am fost atît de fericit!
GORGIAS: E o plăcere să aud ce condiţii minunate oferă închisorile noastre. Încă o dovadă a condiţiilor înaintate pe care le...
GEBEUS: Numai cîteva luni de-ar mai fi rămas...
GORGIAS: La ce ţi-ar fi folosit?
GEBEUS: Ultima şansă a vieţii mele. Şi să-mi treacă aşa, pe sub nas! Cît am fost de fericit! Acum s-a terminat. Niciodată...
GORGIAS: Du-te acasă. Nici nu mai ştii ce vorbeşti.
GEBEUS: (*i se agaţă de gît, plîngînd cu sughiţuri*): Niciodată. Niciodată. Cît am fost de fericit! De ce l-aţi alungat?!
GORGIAS: (*îl îndepărtează, cu silă*): Doar n-aţi fost îndrăgostiţi unul de altul? Ce niciodată? Mă scoţi din sărite!
GEBEUS: Era atît de bine să trăiesc şi eu puţin cinstit. Doar puţin de tot. Parcă aş fi renăscut. Cînd m-a convins să spun tot ce ştiu, n-am dormit nopţi întregi de spaimă. N-am să uit niciodată cum am început să vorbesc în faţa poporului. Îmi tremurau atît de tare genunchii, aş fi căzut, de nu mă prindea careva. (*Plîngînd*) O, cît de frumos a fost, cît de minunat! Şi ce fericit eram! Niciodată n-o să mai fiu... (*urlă din nou*) Ucigaşilor! L-aţi alungat! Prea repede!
GORGIAS: Nebun bătrîn! De ce prea repede?
GEBEUS: Era aşa bine să fiu cinstit. Parcă nu eram eu. (*visător*) Şi apoi, în drum spre casă, mi-au crăpat capul! De nu treceau din întîmplare cîţiva pe acolo, m-ar fi ucis cu siguranţă... O, cît de minunat a fost totul!
GORGIAS: Te-ai tîmpit de atîta băutură.
GEBEUS: Cît de scurtă e fericirea în viaţa omului!
GORGIAS: (*plictisit, gata să plece*): Ştii ce? N-ai decît să fii cinstit şi mai departe dacă-ţi lipseşte cinstea atît de mult. Serveşte-te bătrîne. Ieşi pe stradă şi urlă. Spune adevărul gol-goluţ. Nici dracul nu se va sinchisi de tine. Nici măcar nu te vor mai închide.
GEBEUS (*disperat*): Nu pot. Prea repede l-aţi gonit. Nu pot sta încă singur pe picioare. Crezi că devii cinstit aşa, dintr-o dată, peste noapte? De l-aţi mai fi lăsat puţin. Nu merge fără el.
GORGIAS: (*amuzat*): Aşa ceva... cine ar fi crezut...

Dă să plece.

GEBEUS: (*complet beat*): Am încercat cu Aglaia. Dar e altceva! Nu-i decît o femeie. Şi, fără Oreste, nici ea nu mai e aceeaşi. Are destule necazuri şi fără mine.
GORGIAS: (*cu un interes subit*): Nu mai spune? Ce necazuri?
GEBEUS: Sst! Am jurat pe toţi zeii, să nu spun la nimeni! Drept cine

mă iei tu pe mine? Eu sînt un om cinstit!

Gorgias se întoarce, stă lîngă el. Şuşotesc. Scena se întunecă încet.

Aglaia traversează scena. Vine Gorgias, din partea stîngă.

GORGIAS: Aglaia! Ce bine-mi pare! De mult vreau să vorbesc cu tine.

AGLAIA: Tu, cu mine?

GORGIAS: Cu tine, Aglaia. Dar n-am vrut să-ţi tulbur pînă acum durerea. Ce lovitură crîncenă, pentru noi toţi!

AGLAIA: Despre ce vorbeşti?

GORGIAS (*uimit*): Păi, despre plecarea lui Oreste, despre ce altceva?! Ce pierdere pentru noi!

Aglaia nu găseşte cuvinte, încearcă să plece, Gorgias îi stă în drum, o împiedică - fără brutalitate - să plece.

GORGIAS: Arăţi splendid. S-ar părea că nu te prea afectează plecarea lui Oreste. Deşi am auzit tot felul de şuşoteli, că aţi fi fost buni prieteni... Ba, zic unii, mai mult chiar decît prieteni... Ei, vezi (*rîde*) bîrfesc şi eu, ca muierile! (*Brusc foarte serios*): Aglaia, tu trebuie să ştii. De ce ne-a părăsit Oreste?

AGLAIA (*cu ironie*): S-o fi plictisit şi el de Atena. Sau, poate, firea lui de aventurier...

GORGIAS: Aglaia, merit eu ironia ta? Eu sînt sincer cu tine. Pentru mine toată povestea asta e atît de penibilă...În aceste vremuri grele, pline de responsabilitate, am pierdut un cadru valoros. Şi asta-i doar una.

AGLAIA (*ca mai înainte*): Sau s-o fi dus şi el să facă avere, la bătrîneţe...

GORGIAS: Dar mai e ceva. Aud, se vorbeşte în cetate, cum că a plecat din cauza mea, sau chiar, auzi, că eu l-aş fi adus în situaţia să nu mai aibă altă alegere.Îmi face atît de rău să aud aşa ceva. Ştii că m-am ţinut totdeauna departe de intrigi. Aveam atîta consideraţie pentru Oreste. Nici nu i-am ascuns acest lucru.

AGLAIA (*ca mai înainte*): Desigur, Gorgias. Mi-a şi spus-o. Era nespus de mîndru de consideraţia ta.

GORGIAS: Ce să-i faci, era tînăr şi zvăpăiat. Credea că merge totul de la sine. Vai, Aglaia, viaţa-i atît de complicată. Atît de încîlcită! Lucrurile merg cînd bine, cînd rău. Ce să-i faci! El îşi pierdea prea uşor cheful. Deşi noi am încercat să-l ajutăm totdeauna. Putea să vină la noi cu încredere, oricînd.

AGLAIA (*ca mai sus*): Desigur, Gorgias. Şi despre asta mi-a povestit.

GORGIAS: Altfel, ce mai ştii despre el? N-are de gînd să se întoarcă acasă?

AGLAIA: Nu, Gorgias. De asta chiar nu trebuie să te temi.

GORGIAS: Aglaia! De n-aş şti cît eşti de îndurerată, m-aş supăra pe tine! Păcat, că nu ţii legătura cu el. Acum ar putea veni liniştit înapoi. Nu mai are de ce să se teamă. Am avut eu grijă să muşamalizez chestia aia penibilă.

AGLAIA: Despre ce chestie penibilă vorbeşti?

GORGIAS: Ei, ştii şi tu, doar aţi fost atît de apropiaţi. Vorbesc de reclamaţia aceea stupidă împotriva lui.

AGLAIA: Reclamaţie?

GORGIAS: Ei, da, cînd l-au reclamat nişte elevi că ar fi vrut să profite de surorile lor. Rămîne între noi, Aglaia, dar e un lucru tare urît, nedemn de un învăţător din Atena. Am ţinut atît de mult la el, încît am aranjat şi asta. Poate veni liniştit acasă...

AGLAIA: Gorgias!!

Îşi dă seama cu cine vorbeşte. Cu un gest de silă dă să plece, dar, pentru o clipă, ameţeşte, îşi pierde echilibrul. Gorgias o apucă de mînă.

GORGIAS (*gîtuit de emoţie*): E totuşi adevărat! O dată au spus şi bătrînele astea adevărul! E, deci, adevărat că aştepţi copilul lui Oreste! Aglaia, de-ai şti cît sînt de fericit! Sîntem cu toţii alături de tine! Vai, ce fericit sînt!

AGLAIA (*plîngînd*): Lasă-mă să-mi văd de drum, Gorgias.

GORGIAS: Ei, hai! Sper că nu ai şi tu idei preconcepute! În zilele noastre! (*Cu mult sentiment*) Copilul tău va fi protejatul nostru, al tuturor, Aglaia! Vezi, de-ar păţi ceva, ar fi o lovitură pentru cetatea întreagă! (*Foarte ameninţător*) Să nu creadă poporul că ai vătămat intenţionat progenitura ilustrului plecat! (*Cu căldură*) Va fi copilul nostru, al tuturor! Protejatul întregii cetăţi! Azi, în aceste vremuri grele, de restrişte, avem nevoie de fiecare copil. Ai multă grijă de tine, Aglaia scumpă! Şi acum, fug să spun la toată lumea marea veste! (*pleacă*)

AGLAIA: O, zeilor, ce să mă fac singură între atîţia oameni!

Scena se întunecă.

O piaţă goală, în fundul scenei un zid mohorît, se vede de la distanţă că este un decor, eventual se văd şi stîlpii de susţinere - zidul are două ferestre prevăzute cu gratii şi o poartă, deasupra căreia scrie cu litere mari: casă de naştere. Piaţa se umple încet cu oameni, vin tiptil, făcîndu-şi unul altuia cu ochiul, cu degetul la buze, în cea mai perfectă linişte.Între ei, Gorgias. Unii au în mînă buchete de flori, cadouri legate frumos cu sfoară. Stau în grupuri, aşteaptă, unii stau jos. După un timp se aude scîncet de copil. Sar în sus cu

toții, urale, se felicită între ei, bucuria e foarte mare. Prea mare. Unul dintre discipolii lui Gorgias străbate cu mare greutate mulțimea, aducîndu-i acestuia un scaun, pe care Gorgias se urcă sprinten, pentru a ține, spontan, o cuvîntare.

GORGIAS: Cetățeni ai Atenei! (*Oamenii se liniștesc cu greu, noi și noi valuri de entuziasm străbat mulțimea*) Trăim o clipă minunată! Un omuleț a văzut lumina zilei, unul din aceia care mîine vor prelua ștafeta civilizației din mîinile noastre obosite! Mare sărbătoare în viața cetății! (*Vocea i se gîtuie, se stăpînește totuși cu bărbăție*) Trăim vremuri grele. Azi-mîine sînt zece ani de cînd durează războiul nostru sfînt împotriva Spartei. Trebuie să învingem! Vom învinge! Vom lupta pînă la ultimul om! Vom arăta că adevărul triumfă pînă la urmă. Nu ne descurajăm, chiar dacă mai pierdem cîte o bătălie pe ici-colo - dar războiul nu-l vom pierde! Niciodată!

Spartanilor! Vă bucurați prea devreme! Ați cucerit Amphipolisul de la noi? Și atunci de ce? Fiindcă Brasides a fost norocos? Și mai ales, fiindcă noi am comis o greșeală: am încredințat conducerea navelor noastre unui intelectual. Eu am fost de la început împotriva numirii lui Tucidide în această importantă funcție. Nu am fost ascultat. Acum, degeaba îl mai exilăm, bătălia nu o mai putem cîștiga. Dar, nu-i nimic! O învățătură în plus! În viața unei națiuni pe cale de renaștere, intelectualii sînt doar o frînă. O piedică.

Dar nu despre asta am vrut să vă vorbesc. Ne-am întîlnit aici, cu toții, pentru a sărbători, inima ne-a adus aici pe toți, fără a ști dinainte că aici ne vom întîlni - și încă atît de mulți. Pe Aglaia o sărbătorim, care a adus pe lume, cu atît eroism, acest copil, al cărui tată, Oreste, ne-a părăsit în vremurile astea de grea cumpănă. Acum, cînd sîntem ferm hotărîți să rezistăm pînă la ultimul om, eroismul Aglaiei ne entuziasmează pînă la lacrimi. La început ea șovăia, dar i-am explicat că cetatea are nevoie de soldați, de tineri atenieni curajoși și a înțeles ce datorie are. Și iată că acum ne întîlnim toți aici, adunați atît de spontan, s-o sărbătorim pe Aglaia...

Vin pe scenă copii, cu buchete de flori, purtînd pancarde: "Aglaia - adevărată mamă din Atena", "Femei din Atena, știți ce ne datorați", "Sîntem puțini", "Noi sîntem viitorul" etc. Mulțimea ovaționează, aplaudă, Gorgias e emoționat până la lacrimi, se apleacă de pe scaun, mîngîie cîte un căpșor de copil, smulge din mîna cuiva un buchet de flori, pe care-l flutură deasupra capului. În toiul sărbătoririi,

se deschide ușa casei de naștere. Iese o bătrînă soioasă, respingătoare, care se furișează cu greu prin mulțime pînă la Gorgias, îl trage de haină, îi spune ceva, glasul îi e acoperit de zgomot. Gorgias nici nu se uită le ea.

GORGIAS: Aglaia e un simbol. Ea e femeia greacă, fertilă, îmbelșugată. Copilul ei va fi copilul cetății. Numele ce-l va purta va fi numele scump al comandantului cetății: Cleon. Femei din Atena, luați exemplu... (*către bătrîna care-l trage de haine în continuare*): Ce tot vrei?!

BĂTRÎNA (*în liniștea subită ce se așterne*): Greșeală! Greșeală! Nu Aglaia a născut! Ceea ce ați auzit a fost doar o sclavă din Etiopia...

GORGIAS (*încremenește o clipă, apoi din străfundul sufletului*): Paștele și grijania!!!

Trîntește florile de pămînt. Discipolul dispare prin mulțime cu scaunul. Toți trîntesc de pămînt ce au în mînă și se așează resemnați în poziția de la început, cînd așteptau. Copiii pleacă. Liniște totală, nici o mișcare. După un timp - scîncet de copil. Cu toții se uită neîncrezători la casa de naștere. Ușa acesteia se crapă puțin, își scoate capul bătrîna, face semne afirmative furibunde. Sar în sus cu toții, urale, se felicită între ei, bucuria e foarte mare. Prea mare. Străbate mulțimea, cu greu, discipolul lui Gorgias, cu un scaun în mînă, pe care acesta urcă sprinten, pentru a ține, spontan, o cuvîntare.

GORGIAS: Cetățeni ai Atenei! (*Oamenii se liniștesc cu greu, noi și noi valuri de entuziasm străbat mulțimea*) Trăim o clipă minunată! Un omuleț a văzut...

Scena da capo, după dorință. După care scena se întunecă treptat, cuvîntarea se mai aude un timp, din ce în ce mai slab.

Scena următoare: la Aglaia. Aglaia, cu un copil de cîteva luni în brațe. Vine Gorgias.

GORGIAS: Ia să-ți văd progenitura! Așa da! Mai zic și eu fecior! Noroc că-ți seamănă, Aglaia. Ce copil frumos! O să am grijă de tine, băiete!

AGLAIA (*se întoarce cu copilul*): Lasă, Gorgias. Lasă-mă pe mine. Ce dorești?

GORGIAS: Am vrut să văd dacă nu duceți lipsă de ceva. Neapărat anunță-mă dacă ai nevoie de ceva, Aglaia!

AGLAIA: Ne descurcăm noi, Gorgias.

GORGIAS: Nu, Aglaia. Copilul lui Oreste e al cetății. O să avem cu toții grijă de el.

AGLAIA: Nu cumva să fie ca tatăl său, de asta vă temeți...

GORGIAS: Tu vezi numai răutate peste tot. (*Rîde*) Deși, sincer să fiu, ce ne-am face de-ar fi mulți tineri cu firea lui Oreste! Acum, e important să avem un tineret loial, patriot. Trăim vremuri grele! Fiecare tînăr contează. Atena nu poate supraviețui dacă noua generație e formată din indivizi neurastenici, plini de probleme.

AGLAIA: (*rîde supărată*): Micuțul Cleon nu e neurastenic și nu are probleme. Uită-te numai la el. Nu are nici un an. Ce vrei de la el?

GORGIAS: Nu-i niciodată destul de devreme pentru aceste lucruri, Aglaia.

AGLAIA: Și nu pot să sufăr numele ăsta pe care vrei să i-l pun. Azi-mîine împlinește anul. Trebuie să-i dau un nume. Nici asta nu mai poți face liber în Atena?

GORGIAS: Fă cum vrei! Păcat că ești atît de neîncrezătoare. Să nu fie Cleon, dacă tu nu vrei.

AGLAIA: Se va numi Oreste. Ca și tatăl său.

GORGIAS: Nici vorbă nu poate fi, Aglaia! I-ai face un mare rău. Și, la noi, nici nu e obiceiul să dai copilului numele tatălui său. Bine, să nu fie Cleon, de nu vrei. Cu atît mai mult, cu cît aseară am primit vestea că el a căzut pe cîmpul de luptă. Brazides la fel. Aud că succesorul lui Cleon, Nicias, a și încheiat pacea cu Sparta. Deși acestea sînt știri încă neconfirmate.

AGLAIA: O, am ajuns să vedem și asta!

GORGIAS: Nu va fi o pace lungă, Aglaia. Asta nu schimbă mai nimic. Hai să numim copilul Atenus, ce zici?

AGLAIA: Nu, Gorgias. Lasă-mă pe mine. Acesta e copilul meu. Numai eu am dreptul să decid.

GORGIAS: Acum, fiecare copil e o problemă publică. Tu nu poți fi o excepție. (*Amenințător*): Mai ales tu nu poți fi o excepție. Vom face om din tine, băiete!

AGLAIA: Eu îl voi crește. Lîngă mine se va face mare. De la mine va învăța omenia. Voi cultiva în el tot ce i-a dat bun natura. Îl voi învăța tot ce am trăit, și ce a fost bun și ce a fost rău în viață. Nu mă poți împiedica, Gorgias. Nu vă dau acest copil!

GORGIAS: Dar, Aglaia, cine vrea să ți-l ia? Cum ar fi posibil?

Scena se întunecă.

Continuarea are caracter de scenariu radiofonic. Se aud voci cunoscute - Aglaia, Gorgias, Atenus etc.- pe rînd, de fiecare dată,

cînd e posibil, e vocea altuia. Replici rostite expresiv, voci care întreabă, răspund, uneori răcnesc în stilul vînzătorilor de ziare etc.

Atmosfera devine treptat din ce în ce mai încordată, cîte un reflector străbate scena goală, pînă la sfîrșit tensiunea crește treptat. Scena se termină într-o isterie dezlănțuită, cu văpaia reflectoarelor și sunet de sirene. Se termină brusc fără nici o trecere.

VOCEA AGLAIEI: Nu lua jucăria băiețașului. Nu vezi că-i mai mic ca tine? Tot așa de curajos ai fi și cu unul mai mare?

VOCEA AGLAIEI: Ai smuls aripile acestei musculițe. Gîndește-te cît de rău o doare. Poate tocmai se plimba și ea cu mămica ei, ca tine, cînd ai rănit-o. Acum degeaba plîngi, nu-i mai poți da ce i-ai luat. Nu-i așa că n-o să mai faci?

VOCEA AGLAIEI: Vezi, acestea sînt literele. Cu ajutorul lor poți spune oricui tot ce-ți dorește inima. Anul viitor vei merge la școală, Atenus. O să fie bine, ai să vezi.

O VOCE: De o mie de ani locuim noi, grecii, pe aceste meleaguri. Tot ce e bun aici de la noi se trage.

VOCEA LUI ATENUS: Mamă, ce înseamnă cuvîntul "barbar"?

O VOCE: Scrieți: noi, grecii, sîntem stăpînii acestui pămînt.

VOCEA AGLAIEI: Uite marea, Atenus. Vezi cît e de imensă? Și după ea, tot pămînt vine. Și acolo stau tot oameni. Ca și noi.

O VOCE: Grecia e o țară muntoasă. Din această cauză, în cursul dezvoltării ei istorice, au luat ființă orașele-republică. Dintre toate acestea, Atena e cea mai măreață. Repetați după mine.

VOCI DE COPII: Sîntem un popor iubitor de arte. După premiera *Antigonei,* Sofocle a fost ales strateg al cetății. El a făcut față însărcinării ce a primit de la popor cu eroism. Repetați după mine.

VOCI DE COPII: Noi, grecii, iubim frumosul.

VOCEA AGLAIEI: Nu-i adevărat! Tatăl tău a fost un om minunat!

O VOCE: De cinci ani durează pacea. Cît o să mai țină?

O VOCE: N-aș crede să mai dureze. Deși Nicias a încheiat o pace pe cincisprezece ani.

O VOCE: De trei sute cincizeci și nouă de ani, o dată la patru ani, toată Grecia sărbătorește, ca un singur om, nobila întrecere a Olimpiadei. Se deschid orașele încercuite, săbiile ridicate încremenesc în aer și nu lovesc pe nimeni cît timp durează concursul. Premiile sînt mici, dar cu atît mai mare e gloria învingătorului. Spuneți după mine,

VOCI DE COPII: O dată la patru ani, pentru cîteva zile, toată Grecia se unește.

ATENUS: Mamă, unde e Sicilia?

O VOCE: Urmaţi-l pe Alcibiade! El ne duce la victorie!
O VOCE: Eu l-aş prefera pe Nicias. Sînt sătul de războaie.
AGLAIA: Despre ce vrei să-ţi povestesc în seara asta, băiatul meu?
O VOCE: Scrieţi: Alcibiade e mîndria noastră, a tuturor. Nimeni, pînă la el, nu s-a prezentat cu şase care la concurs. Curajul lui nu cunoaşte margini. L-a salvat pe Socrate pe cîmpul de luptă. Şi-a riscat viaţa ca să-l salveze pe Socrate, cel atît de drag inimii noastre.
VOCEA LUI ATENUS: Mamă, cine-i mai mare? Cleon sau Alcibiade?
VOCEA LUI GORGIAS: Atenus, asta-i o întrebare prostească. Cleon e mort, Alcibiade trăieşte. Totdeauna cel viu e cel mai tare.
O VOCE: Stîngul înainte, dreptul doar să atingă pămîntul! Altfel, cazi în faţă cînd îl străpungi. Acum, cu toţii, deodată!
VOCE DE COPIL: Raportez, clasa e gata pentru ora de mînuire a armelor şi autoapărare. Prezenţi 52, trei bolnavi, unul scutit.
VOCI DE COPII: Huo! Trădătorul!!
VOCEA LUI ATENUS: Vai, mamă, dar cum nu înţelegi odată? Uite, o să-ţi arăt cu mătura: aşa se ţine lancea. Pricepi?
O VOCE: Avem nevoie de teritorii noi! Sicilia e bogată! Discursurile lui Alcibiade însufleţesc poporul!
VOCI: Nicias e un fricos! Jos cu el!
GORGIAS: Vezi, Atenus, s-ar părea că ai avut o idee bună înfiinţînd Asociaţia Tinerilor adepţi ai lui Alcibiade! Cum de ţi-a trecut prin minte?
O VOCE: Scrieţi: noi, grecii, îi preţuim pe cei care se sacrifică pentru bunăstarea cetăţii lor dragi. Numele lor îl păstrăm pe vecie în amintirea noastră.
O VOCE: Război! Război! Douăzeci şi cinci de mii de soldaţi de-ai noştri se îndreaptă spre Sicilia, sub conducerea ilustrului Alcibiade şi a lui Nicias!
O VOCE: Veşti bune din Sicilia.
O VOCE: Trădare! Statuile lui Hermes au fost dezonorate! O să găsim făptaşii! În Atena toată lumea-i suspectă! Diogene din Apolonia, Diagoras din Milo şi filozoful Hippon au fost izgoniţi de popor!
VOCEA AGLAIEI: Unde mergi, Atenus? Unde duci cartea aceea?
VOCEA LUI ATENUS: Asta e cartea lui Protagoras, "Despre Natura Zeilor". Protagoras a fost alungat de popor. O să facem o petrecere grozavă în curtea şcolii: îi ardem cărţile. Va fi grozav! Hai şi tu.
VOCEA AGLAIEI: Ardeţi cărţi? Dar aşa ceva nu fac nici perşii! Şi tu iei parte la asta? Nu-ţi aminteşti ce fericit ai fost cînd ai reuşit prima oară să citeşti un cuvînt? Şi acum ardeţi cărţi?

MAI MULTE VOCI (*șoptind, apoi din ce în ce mai tare*): Alcibiade a fost! Alcibiade! El a dezonorat statuile lui Hermes! Imposibil! Dovezile sînt incontestabile! Alcibiade a fost! Trebuie chemat înapoi! Să răspundă în fața poporului!

O VOCE: Vasul trimis de atenieni să-l aresteze pe Alcibiade se apropie de țărmurile Siciliei.

VOCEA LUI GORGIAS: Acum poți vedea ce e politica, Atenus. Doar cu cîteva zile mai înainte, acești oameni ar fi omorît pe oricine ar fi îndrăznit să spună doar o vorbă rea despre Alcibiade. Și acum, toți îi cer capul. Cîțiva dau drumul la o vorbă și aceasta, ca un bulgăre de zăpadă, se rostogolește pe panta opiniei publice. Cînd ajunge jos, e avalanșă.

VOCEA LUI ATENUS: Și cu mine ce va fi? A mea a fost ideea cu asociația aceea a adepților din școală...

VOCEA LUI GORGIAS: Nu te teme. Ești încă prea mic. Nimeni nu se sinchisește de tine. Dar să-ți fie de învățătură: e mai bine să te ascunzi în umbră sau să preaslăvești poporul, în general, decît să te sacrifici pentru un singur om. Mai bine să fii acolo de unde pornește avalanșa.

MAI MULTE VOCI: Alcibiade s-a alăturat spartanilor! Oastea noastră din Sicilia a fost distrusă în întregime! Nicias e mort! Alcibiade vine împotriva noastră cu persanii! Deja au ajuns la grădinile lui Akademos! Numai o minune ne-ar mai putea ajuta!

VOCEA AGLAIEI: Atenus!

O VOCE: Asta e! Am găsit! Singura soluție posibilă! La Atena puterea a fost preluată de Sfatul celor Zece!

O VOCE: Asta e! Am găsit! Singura soluție posibilă! La Atena puterea a fost preluată de Sfatul celor Patru Sute!

VOCEA AGLAIEI: Atenus!

O VOCE: O minune! Sîntem salvați! Alcibiade e din nou de partea noastră!

VOCEA LUI GORGIAS: Alcibiade e ambițios. El preferă să cîștige acest război pentru noi, decît să fie un trădător bine plătit în Sparta. Astfel se va bucura de recunoașterea atenienilor pînă la capătul zilelor lui, neuitînd, bineînțeles, nici de părerea urmașilor. Vezi, cum se păcălesc între ei, Atenus? Numai cel care stă tupilat și influențează evenimentele, fără să fie la vedere, nu poate fi păcălit. Fii numai atent, să vezi ce se va mai întîmpla!

VOCEA AGLAIEI: Atenus!

VOCI: Am învins! Am învins! Alcibiade a învins!

O VOCE: Trăiasacă Alcibiade!

O VOCE: A învins, da' e suspect! Ne-a trădat deja o dată!

VOCI: Să-l exilăm! În exil cu Alcibiade!
VOCEA AGLAIEI: Atenus!
O VOCE: Lîngă Arginuze a fost scufundată flota duşmanilor.Strategii învingători au fost executaţi, se spune că n-ar fi acordat suficient ajutor celor ce se înecau în mare...
VOCEA AGLAIEI: Atenus!

Vocile devin din ce în ce mai accelerate, mai încordate, mai isterice. La sfîrşitul scenei, jocul reflectoarelor şi al sirenelor la maximum. Brusc, se instalează o linişte de mormînt. Scena goală pînă acum se luminează. Aglaia stă în mijlocul scenei, foarte mică, foarte îmbătrînită, cu părul alb. Apare val-vîrtej Atenus, are 17 ani, cu părul mare, fluturînd pe spate, plin de elan, radiind fericit.

ATENUS: Am reuşit! Am reuşit! Toate porţile-s deschise! Gorgias m-a luat lîngă el! Dintre toţi tinerii atenieni, numai pe mine! Şi gîndeşte-te: n-am decît şaptesprezece ani!
AGLAIA: Şaptesprezece ani... cînd au trecut oare? Şi eu, care credeam că sînt foarte atentă... Iar ai cîştigat tu, Gorgias!

ACTUL II

Biroul lui Gorgias. Lîngă masa arătoasă a lui Gorgias — pe partea dreaptă a scenei, din profil — o altă masă, mai mică, mai modestă, în fundal, cu faţa spre public. Gorgias stă la masa lui şi citeşte atent, subliniind anumite lucruri. Soseşte Atenus, tînăr, viguros, nu s-a schimbat mult în cei cîţiva ani care au trecut, doar părul e lins cu briantină şi poartă o mustaţă subţire. Apare grăbit, cu o grămadă de acte la subsuoară, pe care le aruncă de la distanţă pe masa lui.

ATENUS: Acest Anaharhos...
GORGIAS: Ce s-a mai întîmplat iar?
ATENUS: Iar. Iar a mai zis ceva.
GORGIAS (*citeşte*): Şi ce a mai spus?
ATENUS: Că în Atena există un obicei ciudat: problemele sînt discutate de cei ce se pricep la ele, hotărîrile sînt luate de nepricepuţi...

GORGIAS: Lasă-l să vorbească. (*Nu se oprește din citit*).

ATENUS: Dar, Gorgias! Cum de nu-ți dai seama cît este de grav?

GORGIAS (*plictisit*): Notează-l Atenus. Trece-l lîngă ceilalți.

ATENUS: Bineînțeles că-l notez.Îi țin eu minte pe deștepții ăștia. Odată va veni și vremea să le cerem socoteală. (*Scoate din sertarul biroului un caiet, scrie*).

GORGIAS (*invariabil*): Nu s-a umplut încă acel caiet, Atenus?

ATENUS: Îți bați joc de mine, Gorgias. Deși eu fac tot ce e posibil ca să...

GORGIAS (*se uită la el*): Nici vorbă, Atenus. Să nu crezi așa ceva și să nu te deranjeze dacă mă mai amuz puțin, din cînd în cînd, pe socoteala ta. Ești atît de tînăr, atît de silitor. Parcă m-aș vedea pe mine, cu mulți, mulți ani în urmă.

ATENUS: Dar nu-ți dai seama cît sînt de periculoși acești indivizi? Subminează întreaga politică a statului nostru.

GORGIAS: Întreaga politică? Vezi-ți de treabă!

ATENUS: Dar...

GORGIAS: Te pierzi în detalii, băiete! Cîte caiete ai umplut deja cu cele spuse de cutare sau cutare sofist? Dacă ești atent la toate, pierzi tocmai esența!

ATENUS: Dar acestea sînt niște lucruri foarte grave!

GORGIAS: Ți se pare. (*Scoate și el din sertar un sul foarte subțire*) Ghici, ce e?

ATENUS: Nu știu.

GORGIAS: Corespunde nenumăratelor tale caiețele.

ATENUS: Dar nu-s decît cîteva rînduri! (*Foarte mîndru*) Trebuie să recunoști că te-am bătut! Nenumăratele mele caiețele conțin de zeci de ori mai multe date!

GORGIAS (*se amuză*): Bineînțeles, dacă notezi toate prostiile...

ATENUS: Pot să văd ce ai notat?

GORGIAS: Da. N-am secrete față de ucenicul meu preferat.

ATENUS (*citește lacom, apoi cu decepție*): Dar nu-i nimic deosebit! Sînt mai interesante notațiile mele! Numai jigniri la adresa - doar știi! Ca și acest Anaharhos. Cîte nu-și permite! Mai am și vreo patru-cinci caiete cu cele spuse de Aristofan. Aici (*arată sulul lui Gorgias*) nu-i nimic deosebit. Dar ia să-ți citesc cîte ceva din piesele lui Aristofan! De cînd îți spun că ar trebui să-l arestăm! Fii numai atent... (*caută frebril într-un caiețel*)

GORGIAS: Le știu, le știu pe toate, cu amabila ta permisiune! Nu te mai osteni, le cunosc pe de rost! De atîtea ori mi le-ai citit. Vrînd, nevrînd, mă cultiv pe lîngă tine...

ATENUS: Nu pricep. Nu mai înțeleg nimic. De ce ți se par mai

importante aceste întrebări nevinovate pe care le-ai notat? Uneori mi se pare că nu mai ești atît de vigilent cum erai!

GORGIAS: Ia te uită, șarpe mic ce ești! M-ai mușca și pe mine? (*Atenus, disperat, protestează*). Bine, lasă. Fii atent. Ia spune, ce facem noi aici?

ATENUS: Noi sîntem biroul însărcinat cu supravegherea stării de spirit a populației, pe scurt: avem puteri depline față de elementele subversive... (*e foarte mîndru*).

GORGIAS (*îl întrerupe*): Noi sîntem, noi sîntem! Eu sînt! Acest birou e opera mea! Cînd răposatul Cleon m-a însărcinat să supraveghez tineretul, imediat mi-am dat seama că această activitate trebuie să includă toate categoriile de vîrstă. Acolo unde politica e atît se schimbătoare, e foarte important ca atmosfera generală să fie stabilă! Și am creat acest birou. În acest oraș nu se întîmplă nimic fără știrea și voia mea, chiar dacă numai eu singur cunosc această taină. Și va dura atîta timp cît o știm numai noi - asta să nu uiți niciodată, Atenus!

ATENUS: De ce-i atît de important să nu știe nimeni?

GORGIAS: De ce, de ce. Oamenilor le place să creadă că fac ce vor.

ATENUS: Măcar de n-ai permite ca cei ca Anaharhos și Aristofan să-și facă de cap. Totuși, e țipător la cer. Și data trecută, de exemplu...

GORGIAS. Noroc de acești nebuni ce țipă la tot pasul. De n-ar fi ei, aș fi nevoit să apelez la alții...

ATENUS (*neajutorat*): Nu mai înțeleg nimic.

GORGIAS: Ascultă-mă. În cei treizeci de ani trecuți de la moartea lui Pericle, voința poporului nu numai că nu mai contează, dar mai tot ce se întîmplă e împotriva ei. Crezi că oamenii sînt orbi? Că nu-și dau seama oare că tot ce se petrece e în interesul unei infime minorități? Că la cîrma țării sînt nepricepuții și nedemnii? Știu ei, Atenus, chiar dacă nu toți, dar cei mai mulți știu acest lucru. Și încetul cu încetul aceasta devine extrem de periculos. Se adună supărarea și nemulțumirea pînă la limita exploziei. Și apare atunci un nebun nesăbuit și grăiește în liniștea cea mare: "ceva nu-i în ordine la noi în Atena". Toți așteaptă îngroziți. Ce se va întîmpla? Execuție? Exil? Și nu se întîmplă nimic. Oamenii sînt mirați, contrariați. Cum, la noi se pot spune asemenea lucruri? Poate că teroarea nu este chiar atît de cumplită? Atunci, nici nu stăm așa de rău în Atena! Eroul nostru își ridică din nou capul, gata să înfrunte moartea și spune din nou: " cei de la cîrma țării procedau mai bine așa și așa în cutare problemă", și iar așteaptă

cu toţii sfîrşitul lumii. Iar el nu vine. Apar şi alţi eroi. Fiecare spune ceva nesăbuit şi grozav: ar fi mai multă pîine de ne-am război mai puţin, mai bine ne-am îngriji de sănătatea oamenilor în loc să ne ucidem presupuşii duşmani, să construim Atena în loc să ruinăm Peloponezul, şi că e mai plăcut să iubeşti o fată frumoasă decît să mori eroic pentru patrie - şi alte asemenea bazaconii. Şi se simt cu toţii grozav de uşuraţi. Cînd pot să deschidă gura, nu mai sînt atît de nemulţumiţi. Nici vorbă de explozie. Se poate spune cîte ceva, şi atunci revendică toţi libertatea cuvîntului. Cît timp tăceau cu toţii ai auzit această expresie? Acum o aud la tot pasul. Nu-şi dau seama c-o au, dacă pot s-o ceară. Şi ce s-a întîmplat? Nimic. Totul e ca şi mai înainte. Apoi vin sofiştii, demagogii, Aristofanii. Cu scriitorii, de fapt, n-am ce face - scriu greu şi rar, uneori devin prea libertini în jocul de-a libertatea. Dar oratorii, Atenus! Oratorii, care zi de zi vorbesc cînd într-o piaţă, cînd în alta şi strigă în gura mare ceea ce ştie toată lumea, sînt de nepreţuit. Crede-mă, aş fi în stare să-i plătesc, numai să nu se lase, deşi aşa ar pierde mult din puterea lor de convingere. Ei, începi să mă înţelegi?

ATENUS: O, maestre! Minunat! Numai un singur lucru mai spune-mi: de ce eşti supărat tocmai pentru întrebările nevinovate pe care le-ai notat?

GORGIAS: Nu-s nevinovate, Atenus. Întrebările nu-s niciodată nevinovate. Mai bine zece cuvîntări rebele şi instigatoare, decît o singură întrebare nevinovată. Vezi, băiete, ca orice joc, şi jocul de-a libertatea are legile lui. Libertatea parţială e cel puţin tot atît de rigidă ca asuprirea totală: hotarele se lărgesc puţin, dar nu dispar! Aceşti oratori au un simţ deosebit de ascuţit al regulilor. Niciodată nu încalcă hotarul dintre admis şi interzis. Simt pînă unde pot să meargă. Crede-mă, acest joc are legi mult mai severe decît cel al interdicţiei totale. Şi nu uita: aceşti eroi sînt foarte, foarte admiraţi. Doar ei sînt vocea poporului. Încetul cu încetul se obişnuiesc să fie obiectul stimei generale, faţa li se mai rotunjeşte puţin, privirea devine mai blîndă. Deja nu le-ar mai face atîta plăcere să-şi sacrifice viaţa... Dacă au pornit-o odată, nu se mai pot opri: trebuie să treacă pe frînghia întinsă deasupra prăpastiei. Bineînţeles, la început au jucat cinstit şi au fost gata să se sinucidă. Dar cine mai încearcă a doua oară, dacă nu reuşeşte prima dată ? Se plimbă mai departe pe frînghie, culeg laurii şi aplauzele - dar sub ei, chiar

dacă vizibilă doar pentru cîțiva buni cunoscători ai jocului, e plasa care-i apără de accidente. Țesută din regulile jocului, pe care-l respectă cu sfințenie. Pentru nimic în lume nu i-aș da, Atenus.

ATENUS: Nu mi-ai răspuns la întrebare.

GORGIAS: Răbdare, imediat. Acești eroi demască unele lipsuri în activitatea organelor noastre. Vorbesc uneori cu patos, alteori cu ironie ucigătoare - dar totdeauna la modul afirmativ. Ar fi în stare să adoarmă cu răpăitul acestor tobe în urechi, de care s-au bucurat atît de mult la început. Poate numai liniștea i-ar trezi din somn. Dar o întrebare, Atenus? Dacă nu le mai spui oamenilor că multe sînt prost rînduite la noi la Atena, ci le pui o întrebare, o mică și aparent nevinovată întrebare? Și se pun pe gînduri — se gîndesc, Atenus! — și ideea alte idei naște, pînă spun ei: "rău". Dar cît de diferit e acum acest cuvînt! Calitativ, e complet deosebit! Atenus, sunt lezate astfel, legile jocului și eu voi interveni, chiar de voi răsturna pe dos întreaga cetate.

Își șterge fruntea, bea o înghițitură de apă.

ATENUS: Cred că înțeleg. Despre cine vorbești?

GORGIAS: Despre Socrate.

ATENUS (*mirat*): Socrate? Acest zdrențăros? Toată lumea rîde de el!

GORGIAS: Socrate întreabă, Atenus! Socrate calcă în picioare toate legile jocului.

ATENUS: Înțeleg. (*Se adîncește în gînduri, apoi subit*) Am găsit!

GORGIAS: Ce ai găsit, deșteptule?

ATENUS: Să-l punem într-o situație în care n-are de ales: fie pierde dragostea poporului, fie ni se împotrivește fățiș. Și atunci îl avem la mînă.

GORGIAS (*amuzat și înduioșat de zelul elevului său*): Hai, spune.

ATENUS: Să dăm un ordin de arestare, nu contează pe cine arestăm și, ca semn al încrederii ce-i purtăm, să-l însărcinăm pe Socrate să efectueze arestarea. Știi doar, sînt cazuri cînd arestarea e efectuată de...

GORGIAS (*același joc*): Înțeleg. Dar, momentan, singurul pe care l-aș putea aresta e însuși Socrate. (*viclean*) Nu merge, Atenus! Vezi, n-avem pe cine aresta!

ATENUS (*uimit*): Dar, Gorgias! Doar nu-i o problemă pentru noi, să arestăm pe cineva!

GORGIAS (*rîzînd, înduioșat*): O, zei!, cum zboară vremea! Parcă

ieri te-am luat lîngă mine. Ce copil erai! Și acum... Azi-mîine te vei descurca fără mine. Ai făcut progrese enorme. Dar nu te împăuna. Încă mai ai multe, multe de învățat pînă atunci!

ATENUS (*cu mîndrie copilărească*): Bună, nu?

GORGIAS: Bună idee, Atenus. Și totuși: e cam sărăcuță. N-are destul stil. De cîte ori să-ți spun: măsura noastră e perfecțiunea!

ATENUS: Și de ce, mă rog, nu-i bună ideea mea?

GORGIAS: Din două motive. Primul: tot ce mi-ai spus s-a mai petrecut o dată. Noi nu putem plagia. Dacă lucrăm după scheme rigide, devine previzibilă orice mutare de-a noastră și nu mai facem două parale. Noi trebuie să fim foarte originali!

ATENUS: S-a mai întîmplat? Cînd?

GORGIAS: Cu doi sau trei ani în urmă, cînd în fruntea celor treizeci a stat Critias. (*Rîzînd*) În anii ce-au trecut, am epuizat toată tabla înmulțirii din punct de vedere organizatoric. Numai biroul nostru a rămas neschimbat. Deci, Critias, cu cîțiva ani în urmă, a făcut întocmai ceea ce tu ai expus înainte ca idee genială. Numai că tu nu știai de el. De cîte ori ți-am spus, că dacă vrei să fii cineva în meseria noastră, trebuie să știi totul? Totul!

ATENUS: Și care a fost rezultatul?

GORGIAS: Foarte simplu: persoana a refuzat. Împreună cu alți patru cetățeni, fusese delegat să aresteze pe un anumit Leon din Salamis. Și a refuzat.

ATENUS: Vezi? Am avut dreptate. Repetăm figura și-l avem la mînă.

GORGIAS: Da, pentru nesupunere. Și ce-ai făcut? Ia o amendă, în cel mai bun caz închisoare, cîteva săptămîni. Și cînd iese, popularitatea lui va fi mai mare ca niciodată. Acesta e al doilea motiv pentru care nu pot să ascult de sfatul tău. N-are stil.

ATENUS: Nici nu știu...

GORGIAS: Fii numai atent la mine, o să-ți arăt cum se procedează. (*Atenus se pregătește să ia notițe*). Ia mai lasă dracului eterna ta scriptologie! Mai și ține minte cîte ceva!

ATENUS (*speriat*): Am înțeles!

GORGIAS (*mai blînd*): Sărmane copil, la vîrsta ta nici eu nu știam mai mult. Și eu nici n-am avut de la cine să învăț. Tu ești mai norocos, dar tocmai din acest motiv vei deveni mai greu independent. Nu-i nimic, Atenus, eu am încredere în tine. Fii atent, băiete. Trebuie să cunoști foarte bine firea omului dacă vrei să-l domini. Să știi totul, absolut totul. Ce gîndește, ce face, ce mănîncă, ce vorbește cu nevastă-sa în pat. Nimic nu-i de prisos,

odată poate fi folositor. Așa am găsit eu trei oameni, perfect corespunzători, care să-l acuze pe Socrate.

ATENUS: Să-l acuze?

GORGIAS: Acuzații foarte grave, Atenus. Clar formulate și totuși atît de abstracte, încît e foarte greu să te aperi față de ele. Ce ai spune dacă te-aș acuza că ai furat plăcile de aur de pe statuia lui Pallas Atena, hai să zicem, aseară?

ATENUS: Am fost cu trei prieteni aseară, oricare din ei ar putea să-mi fie martor. (*Îngrozit*): Nu eu am fost, Gorgias!!

GORGIAS (*Rîzînd*): Bine, bine, liniștește-te! Te cred. Doar ai dovezi incontestabile. Dar dacă te-aș acuza - și aș aduce zeci de martori - că te uiți sfidător și obraznic la statuia zeului, ori de cîte ori treci prin fața ei, ce te-ai face? Și doar cunoști pedeapsa! Cum te-ai apăra?

ATENUS: Nu știu...

• GORGIAS: Ei, vezi? Să-l acuzi pe Socrate că nu se supune unei sarcini, altminteri nepopulară? Ce ai făcut cu asta? Dar dacă-l acuz de nesupunere față de zei, că ar crede în proprii lui demoni și, hai, să zicem, corupe tineretul? Și aduc trei martori?

ATENUS: Sînt curios ce va răspunde la aceste acuzații.

GORGIAS (*gînditor*): Și eu.

ATENUS: Și cine sînt cei trei?

GORGIAS: Oameni de încredere. Nu vor să-mi facă mie sau altuia un serviciu, nu-i așa de simplă situația. Toți trei îl urăsc pe Socrate. Condițiile în care s-au format - deci și caracterul lor - sînt de așa natură, încît sînt capabili de orice. (*rîzînd*) Vezi, ce dialectic judec? După ce l-am pus la index pe Heraclit... Dar n-am răspuns încă la întrebarea pe care mi-ai pus-o. Unul dintre ei, Meletos, e un poet mediocru.Îți recomand mediocrii, Atenus, poți foarte bine colabora cu ei. Mai ales cei mediocri în vreun domeniu al artei. Acest Meletos de pildă a petrecut jumătate din viața lui învățînd propria sa limbă maternă, mai bine zis reînvățînd-o: a studiat gramatica, a buchisit poetica și zeii mai știu și eu ce? A scris vreo trei volume de poezii și abia atunci și-a dat seama că-i păcat de osteneală. Odată, Socrate - bineînțeles față de alții - i-a spus că dacă mai studiază mult limba, azi-mîine se va face înțeles doar prin semne, ca surdo-muții. (*rîde*) Bună, ce zici? Pe cinstea mea, e o adevărată plăcere, pentru un vulpoi ca mine, un asemenea adversar.

ATENUS: Și ceilalți?

GORGIAS Un anume Anitos, descendent cumsecade al unui lung

şir de maiştri modeşti. Cu munca cinstită a cîtorva generaţii au strîns o avere frumuşică - nu prea mare, cam cît ar putea strînge sau pierde în cîteva zile un aventurier - dar totuşi au strîns-o. Cunoşti acest gen de oameni: se cramponează de bani ca un cîine de osul său, dar în acelaşi timp sînt convinşi că, posedînd un anume număr de talanţi, poţi devni neapărat cineva şi în viaţa culturală. Bineînţeles, cu mulţi ani în urmă, Socrate i-a zis şi lui cîte ceva. Iar ăştia nu uită. Aşteaptă cu răbdare momentul să-şi achite datoria, cu dobînzile acumulate... Trebuie să cunoşti oamenii, Atenus. E foarte important.

ATENUS: Şi al treilea?

GORGIAS: Al treilea, Licon, e un sofist, şi încă unul destul de talentat - dar ştii cum sînt sofiştii! Se joacă cu cuvintele şi nu cred în nimic pe lumea asta! Cum ar putea dovedi că cenuşiul e alb sau negru, aşa cum le trece prin cap? Un sofist se fereşte de o convingere fermă - oricare ar fi ea - aşa precum se apără fricosul de boală. Să nu păţească ceea ce a păţit Cratilos, de pildă. El era un sofist clasa întîi pînă să-l contamineze teoriile lui Heraclit. De atunci, nu mai face două parale, e legat de mîini şi de picioare cu adevărurile eterne în timp ce ceilalţi argumentează nestingheriţi şi-şi bat joc de el. Ciudate creaturi oamenii, Atenus. Cînd vei mai îmbătrîni puţin, te vei amuza de minune. Ai să vezi!

ATENUS: Toţi îşi bat joc unul de altul şi noi rîdem de toţi. Oare şi pe socoteala noastră se amuză cineva?

GORGIAS *(cu furie subită)*: Taci din gură, mucosule!

După o scurtă pauză intră Soldatul.

SOLDATUL: Cineva doreşte să vă vadă.

GORGIAS: Aristocles?

SOLDATUL: Da.

GORGIAS: Lasă-l să intre.

ATENUS: Cine e?

GORGIAS (*se adresează Soldatului*): Roagă-l politicos să aştepte puţin. (*Soldatul pleacă*): Foarte multe depind de el, Atenus. Trebuie să-l cîştig de partea mea dacă vreau să mă socotesc cu Socrate.

ATENUS: Te-ar putea împiedica?

GORGIAS: Nu chiar. Dar mi-ar putea îngreuna foarte mult treaba.

ATENUS: Cine e?

GORGIAS: Un tînăr plin de concepţii moderne. Deocamdată nici el nu ştie ce vrea, se uită doar, cercetează, adulmecă viaţa cea scrisă cu litere mari, îşi vede liniştit de-ale lui, deşi, de-ar vrea, ar putea obţine cele mai mari funcţii: e descendentul uneia din cele mai

vechi și nobile familii din Atena.

ATENUS: Ţine la Socrate?

GORGIAS: Da, foarte mult. E elevul lui preferat. Socrate a povestit nu o dată că într-o noapte a visat o pasăre albă, mare și frumoasă, care a coborît la el în poală - și ziua următoare l-a cunoscut pe Aristocles.

ATENUS: Și cum de-ţi închipui că-l poţi cîștiga de partea ta?

GORGIAS: Nu știu. Pare incredibil, știu. Și totuși (*pocnește din degete*) ceva, undeva, instinctul probabil, îmi spune ceva ciudat. Aici este latura artistică a muncii noastre, Atenus! Să știi că munca noastră are și așa ceva. Altfel, închipuiește-ţi: din partea tatălui său, acest Aristocles descinde direct din Codrus, ultimul rege al grecilor, iar maică-sa e descendentă a lui Solon - mai bine zis sora lui Solon. Închipuiește-ţi!

SOLDATUL: Aristocles.

GORGIAS: Fii foarte atent acum, Atenus. Poţi să iei și notiţe dacă vrei. O să vezi la cîte trebuie să te pricepi, în munca noastră.

Atenus se apleacă cu sîrg asupra caietului. Intră Aristocles. Se oprește în faţa mesei lui Gorgias. Partea scenei unde e masa lui Atenus se întunecă, treptat, în cursul scenei ce urmează. Dispare în întuneric și Gorgias. Se vede doar Aristocles: un tînăr de 28 ani, bine făcut, cu umeri foarte largi, frunte enormă.

ARISTOCLES: Ce căldură!

GORGIAS: De secole nu a mai fost așa o vară fierbinte în Atena.

ARISTOCLES: E insuportabil. Nici nu mai știu ce să fac. Totdeauna am suportat atît de rău căldura. Parcă nu mai pot să judec. Abia mai văd. Abia te mai văd și pe tine.

Gorgias abia se mai vede.

GORGIAS: Deși, vezi, în biroul meu e răcoare.

ARISTOCLES: Totul e atît de ciudat. De zile întregi sînt buimăcit de tot. Nici nu știu cum am ajuns aici. Cine ești tu? Nu te cunosc.

GORGIAS: Cum să nu. (*Nu se mai vede*) Ne cunoaștem de mult.

ARISTOCLES: Nu știu cine ești. De unde ai apărut? Mai înainte nu erai aici... Poate nici nu ești. Poate exiști numai în imaginaţia mea. Prea e cald. Și totuși, parcă mi-ar fi frig în apropierea ta.

GORGIAS: Te gîndești prea mult, prea te cercetezi pe tine însuţi. Prea te simţi obosit, deși nu faci nimic. Nu-ţi găsești locul cuvenit în societate? Sau speri încă să găsești republica ideală, la care visezi?

ARISTOCLES: Cine eşti tu, care ştii totul? N-am vorbit cu nimeni despre toate astea.

GORGIAS: Republica ideală, condusă de un filozof, şi din care ai exila poeţii. De ce vrei să-i goneşti, Aristocles?

ARISTOCLES: Ştii totul despre mine?

GORGIAS: Umbli prin lume ca un somnambul, singura ta realitate sînt propriile vise. Şi ce vise plicticoase ai! Ce-ţi închipui? O republică ideală, al cărei principe e un filozof, fiindcă doar filozoful poate găsi adevărurile eterne. Şi ce dacă le găseşte? Găseşti loc pentru fiecare - doar nu-ţi închipui că şi-l păstrează. Cei care îi întreţin pe ceilalţi cu munca lor. Luptătorii, cărora le-ai interzis să aibă familie şi avere. Ai alăturat vreodată, aşa, din joacă, aceste două noţiuni, familia şi proprietatea particulară? Pătura care pluteşte peste toate, precum spuma pe apă. Şi ce va fi şi mai tîrziu? Crezi că încremeneşte totul? De ce fugi, ascunzîndu-te în republica ta de vise?

ARISTOCLES: Taci! Cine eşti tu? Cine te-a adus aici, la mine? De unde ştii tu totul? Mi-e frig în apropierea ta!

GORGIAS: Cine sînt? Poate chiar tu însuţi. De mine fugi? De tine însuţi? De ce vrei să goneşti poeţii din cetatea ta? Doar şi tu eşti unul din ei!

ARISTOCLES: Am vrut, am încercat, dar n-a mers.

GORGIAS: Şi, cînd l-ai cunoscut pe Socrate, ai ars tot ce-ai scris.

ARISTOCLES: Piei din faţa mea!

Din acest moment, Gorgias e luminat din cînd în cînd pentru o fracţiune de secundă de o lumină roşie intensă, în crescendo pînă la sfîrşitul scenei, cînd rămîne învelit în această lumină. Scena ce urmează e parafraza convorbirii lui Adrian Leverkuhn cu Diavolul, din Doctor Faustus al lui Thomas Mann. Multe din fraze sînt luate cuvînt cu cuvînt de acolo. Scena capătă treptat un caracter de Ev Mediu.

GORGIAS: Te refugiezi în filozofia ta aridă, stupidă, din faţa insuccesului tău ca poet. De ce nu încerci, oricît de dureros ar fi, să cauţi măcar o singură vorbă care să izvorască din adîncul fiinţei tale? De ce nu încerci să scrii mereu altceva, reîncepînd mereu acelaşi chin? Te anchilozezi într-o lume împietrită a visului.

ARISTOCLES: Ce vrei de la mine?

GORGIAS: Vreau să închei un tîrg cu tine. De ce ai gonit poeţii, Aristocles?

ARISTOCLES: Nu m-am născut poet. Degeaba încerc, nu știu să sufăr. Nu pot cunoaște suficient oamenii. Am scris o *Medee*, ca Euripide. Totul era la locul său, am respectat toate regulile - totuși, n-a avut viață. Cum să descriu eterna suferință cînd nu mă simt în stare să sufăr alături de ceilalți? Prea sînt calm, nu fac altceva decît să contemplu. Îmi caut neliniștea și n-o găsesc. Sînt un om pierdut.

GORGIAS: Fiindcă nu te-ai cufundat în josnicia omenească - nici măcar într-a ta proprie. Ai învățat totul din carte, cunoști viața din cărți. Creează-ți singur nefericirea, dacă n-o poți cunoaște altfel. Afundă-te în mocirlă. Trădează-ți prietenul.

ARISTOCLES: Prostii. Și dacă creez artificial ceea ce nu există, ce am făcut? Știu și eu că aurul făcut la foc, și nu la soare, nu-i aur adevărat.

GORGIAS: Cine ți-a spus una ca asta? E mai bun focul din soare decît cel din bucătărie?

ARISTOCLES: Să mă inoculez cu boala, să nu mă mai chinuie această sănătate sărăcăcioasă? Și nu-i morbid ce naște boala?

GORGIAS: Crezi tu că există geniu care să nu aibă de-a face cu infernul? Nu există! Artistul e frate cu criminalul și cu nebunul. Îți închipui tu că s-a putut crea vreodată o operă care să placă fără ca plăsmuitorul ei să fi avut de-nvățat ce-i aceea o existență de criminal și de nebun? Fără un element morbid, n-ar fi răzbit el cîte zile ar fi avut! Te-ai oprit în prag și nu te lasă prejudecățile să-l calci. Trădează-ți prietenul. Creează-ți boala, dacă cel ce te-a creat nu ți-a dăruit-o. Ajută-te singur.

ARISTOCLES: Piei din fața mea!

GORGIAS: Mergi mai departe,decît ceilalți. Rutina multor secole e în spatele tău. Anumite lucruri nu sînt cu putință: să scrii, acum, devine tot mai dificil. Ceea ce pentru Sapho, Anacreon și alții era lege, pentru tine devine interdicție. Cînd opera nu mai suportă autenticitatea, cum să mai poată lucra cineva? Oricare dintre scriitorii mai răsăriți poartă cu sine un canon al interzisului, care pînă la urmă ajunge să cuprindă toate mijloacele de exprimare, deci ale întregii scrieri tradiționale. Ce-i fals, ce-i clișeu uzat, canonul hotărăște. Creează-ți neliniștea. Trădează-ți prietenul. Umple-ți sufletul cu păcat, măcar cu acesta - el îți va roade creierul ca o boală tainică și rușinoasă. Talentul în sine nu ajunge, e nevoie de imbold, excitație și mizerie. Fără asta nu poți fi artist, ci doar filozof - și încă unul ce nu deranjează pe nimeni.

ARISTOCLES: Ce tîrg îmi oferi tu mie?

GORGIAS: Îți ofer ani. Mulți ani, plini de suferință și autoflagelare.

Vei umbla prin lume, nicăieri nu-ţi vei găsi locul. Vei dărîma barierele ce îngrădesc de secole literatura. Eşti talentat. Îţi ofer imboldul ce te descătuşează de toate interdicţiile.

ARISTOCLES: Şi după... ? Piei, satană!

GORGIAS: După aceea, vei fi al nostru. Ce ştiţi voi despre casa diavolului? Dar pînă atunci primeşti ani, mulţi ani: aproape cincizeci. Nisipul din clepsidră abia a început să curgă.

ARISTOCLES: Ce-mi oferi tu mie? Răul doar rău poate să nască, boala doar boală.

GORGIAS: N-am auzit în viaţa mea prostie mai mare decît că morbidul nu poate da decît ceva morbid. Boala, boala creatoare şi generatoare de geniu îi e vieţii de o mie de ori mai dragă decît o sănătate pedestră. Doar nu crezi că un om sănătos ar putea crea tot ce a creat Euripide?

ARISTOCLES: Cum, şi el?

GORGIAS: Şi el, ca şi majoritatea celor ce au găsit taina zbuciumului fertil. Inoculează-te cu boala, Aristocles. Trădează-ţi prietenul. Aproape cincizeci de ani primeşti în schimb şi ce vei crea va rezista secolelor. Chiar şi porecla ta, care te supără atît de mult, Platon, va rămîne veşniciei. Tu vei conduce, tu vei bate, în viitor, măsura marşului, numelui tău i se vor închina tinerii, băieţii, care mulţumită bolii tale nu vor mai avea nevoie să fie, ei, bolnavi. Sau trădători. Vei sfărîma însăşi epoca de cultură şi vei avea cutezanţa barbariei, a unei duble barbarii, fiindcă ea urmează umanismului şi rafinamentului sterp. Trădează-ţi prietenul, Platon.

ARISTOCLES: M-ai instruit îndelung despre timpul clepsidrei, marfa neguţătorită de tine, cum şi despre preţul în dureri ce urmează a fi plătit pentru viaţa superioară, dar despre ce vine după, despre ştergerea pe vecie a datoriei, n-ai pomenit nimic. Hai, spune-mi. Cum se vieţuieşte în casa diavolului? Ce-l aşteaptă, în speluncă, pe cel care i-a jurat credinţă?

GORGIAS: Cu mine vrei să te tîrguieşti? Ce ştiţi voi despre ceea ce urmează? Aproape cincizeci de ani îţi ofer, şi spaima şi zbuciumul, şi revolta. Vei cunoaşte adîncuri şi înălţimi, de nimeni cunoscute pînă la tine. Iadul şi raiul? Vei intui principiul contradicţiei şi poate îţi vei da seama că pe chipul satanei - solitar şi rău - Zeii nu pot exista, decît unul, singur şi bun. Trădează-ţi prietenul şi vei întemeia Credinţa, cea a iubirii şi a iertării, îmboldit de ce te vei teme mai mult: de propriul tău suflet păcătos. Vei fi poet, Platon.

ARISTOCLES: Îmi oferi infernul, pentru cincizeci de ani de iad, aici, pe pămînt.

GORGIAS: Este unica existenţă pe măsura unui spirit mîndru. Batem

palma? Vei fi martorul meu în procesul pe care-l intentez lui Socrate.

ARISTOCLES: Nu pot. Mă atrage, nu neg, tot ce-mi oferi. Dar e prea mult pentru mine. Dă-mi puţină glorie, dar mai puţină mizerie. Lasă-mă să-ţi promit doar atît: nu-ţi voi sta în cale iar în ziua execuţiei mă voi preface bolnav.

GORGIAS: Fie. Deşi mă aşteptam la mai mult de la tine. Opera ta va fi ambiguă, ca şi caracterul tău: prea poet, ca să fii într-adevăr filozof, şi prea legat de idei, pentru a putea fi poet cu adevărat. Acum, poţi să pleci.

Aristocles dispare. Gorgias e luminat de razele roşii incandescente. Brusc, întuneric deplin, apoi scena e luminată de o lumină diurnă foarte prozaică. Gorgias şi Atenus stau la mesele lor. Aristocles nu mai e pe scenă. Atenus se uită la Gorgias mut de admiraţie.

GORGIAS (*cu un gest larg, triumfător*): Voilà!

ACTUL III

Cîteva luni mai tîrziu, încă tot pe arşiţă de vară (la Atena, această vară a anului 399 î.e.n. a fost cea mai călduroasă de secole). Decorul identic cu cel din actul I al piesei Oreste în străinătate: piaţa din faţa teatrului lui Dionisos.În faţa scenei stă ghemuită Xantippa, soţia lui Socrate, cu capul aplecat pe genunchi, legănîndu-se încet, în ritmul ancestral al doliului. Din dreapta se aud frînturi dintr-o convorbire, cîte un cuvînt e inteligibil: "moarte", "suflet", "numai filozoful e cel ce nu se teme" etc. Aglaia traversează scena, o observă pe Xantippa, merge mai departe, ezită, se opreşte.

AGLAIA: Te supără ceva?

Xantippa nu-i răspunde, se leagănă în continuare.

AGLAIA: Pot să te ajut cu ceva?

XANTIPPA (*nu se uită la ea*): Vezi-ţi de drum. Lasă-mă.

Aglaia, nehotărîtă, dă să plece, Xantippa, fără să schimbe poziţia, face un gest rugător cu braţul. Aglaia se întoarce la ea.

AGLAIA: Eşti tristă, văd. Nu te las singură. (*Se lasă jos lîngă ea*)

Nu-mi vorbi, de nu vrei. Dar poate-ți face bine să tăcem împreună.

Cele două femei, în poziție identică. După o pauză:

XANTIPPA: E tîrziu?

AGLAIA: Se întunecă.

XANTIPPA: S-a înserat?

AGLAIA: Nu încă. Dar nu mai e mult.

XANTIPPA: Nu peste mult se întunecă de tot. Cum voi urî, cît trăiesc, înserarea! (*Pauză)* Îți mulțumesc că stai cu mine, deși nu ne cunoaștem. Dar du-te acum. Probabil ești așteptată.

AGLAIA (*tristă*): Nu mă așteaptă nimeni. Nici acum, nici altă dată. Aș vrea să mai stau cu tine.

XANTIPPA: Stai dacă vrei. (*Se uită o clipă la ea*) Și tu ești tristă. Altfel nu te-ai fi oprit.

AGLAIA: Mai toate femeile s-ar fi oprit.

XANTIPPA: Da, fiindcă noi ne înțelegem și fără cuvinte. Noi nu simțim nevoia să ne îmbătăm cu ele. (*Cu furie subită*): Neghiobilor! Neghiobi neputincioși, lipsiți de suflet! Otrăviți totul cu cuvintele voastre. Toată viața ți-ai înecat-o în vorbe - și acum și moartea! Tu vorbeai și eu te-am încurcat doar, în timp ce ți-am crescut copiii! (*Amenință cu pumnul în direcția de unde se aude convorbirea*) Totdeauna tu erai deșteptul. Ale tale erau cuvintele! Te jucai cu ideile - cioburi pestrițe - în timp ce eu încercam să fac tocmai ce n-ai dorit: ordine în jurul tău! Totdeauna credeam că voi termina odată treaba și vom juca împreună. (*neputincioasă*) Acum pleci și nici măcar nu ți-am cunoscut jocurile.

AGLAIA (*neajutorată*)*:* Nu știu despre ce vorbești. Îți aștepți soțul? Dar de ce în fața teatrului? E actor?

XANTIPPA (*amară*)*:* E. Dar nici el nu știe.

AGLAIA: Dar azi nici n-a fost reprezentație. Și chiar de-ar fi fost, s-ar fi terminat demult. Se înserează.

XANTIPPA (*cu voce incoloră*)*:* La Atena, celula osîndiților la moarte e deasupra teatrului, săpată în stîncă.

AGLAIA: Tu ești Xantippa? Soția lui Socrate? (*Se ridică*)

XANTIPPA (*cu aceeași voce*): N-ai auzit niciodată? "Noi, grecii, sîntem un popor civilizat".

AGLAIA (*amar*): Ba, am auzit. Nu o dată. Băiatul meu, la fel...

XANTIPPA: Stai jos, lîngă mine. Spune-mi ceva.

AGLAIA: Ce ți-aș putea spune?

XANTIPPA: Orice. Spune ceva. Spune-mi: de ce aduce călăul otrava doar după ce se înserează? E mai ușor așa? Pentru cine?

Cele două femei, din nou una lîngă alta, în aceeași poziție. După un

timp, frînturile de convorbire încetează brusc. Xantippa se ridică în picioare, se uită împietrită în direcția aceea.

AGLAIA: De ce nu te duci la el? Ți s-ar da voie. Ai putea să fii cu el pînă în ultima clipă.
XANTIPPA (*fără să-și schimbe poziția*): M-a gonit. Azi dimineața, cînd i s-a spus că aceasta e ziua. Preferă s-o petreacă cu discipolii lui. Să mai discute încă o dată cu ei despre toate. Despre viață și despre moarte.
AGLAIA: De atunci stai aici?

Xantippa îi face semn să tacă, atentă la liniștea brusc instalată. După un timp, se aude încet, dar foarte clar, vocea lui Socrate: "Criton, îi datorăm un cocoș lui Esculap, nu uitați". Xantippa își duce mîinile la gură și cade cu capul în poala Aglaiei. Cele două femei deabia pot fi deslușite pe scenă. După o vreme, apare un grup de 8—10 persoane care discută aprins - scena ne amintește scena I din Oreste în străinătate, cînd spectatorii ies din teatru: ca și aceștia, discută aprins cele văzute... Xantippa și Aglaia stau nemișcate, noii veniți nu remarcă prezența lor. Doi se desprind de grup și pleacă fugind. Scena următoare e continuarea imaginară a dialogului lui Platon, intitulat "Phaidon".

HERMOGENES: Apollodoros! Phaidon! Unde fugiți? (*Spre ceilalți*): Ce i-o fi apucat?
CRITON: S-ar părea că-s copleșiți de sentimente. (*cu o grimasă*) De altfel, Apollodoros s-a purtat toată ziua ca un copil. Cînd plîngea, cînd rîdea.
KEBES: Socrate i-a și atras atenția în cîteva rînduri. Sincer vorbind, mă călca și pe mine pe nervi. Plicticoși acești oameni prea sensibili! Parcă nici mai nu poți gîndi în apropierea lor!
CRITOBULOS: Eu, în schimb, am fost curios văd dacă poate să-și păstreze calmul pînă la sfîrșit. Tu nu, Simmias?
SIMMIAS: Eu eram sigur de asta. Deși mă bătea gîndul că în ultima clipă își va pierde curajul.
CRITON: A fost grozav, nu găsesc alt cuvînt! Și eu credeam că îl va copleși spaima la vederea otrăvii. Dar parcă nu lui, ci altuia i-o aducea călăul!
ANTISTHENES: Nimic nu înțelegi, Criton! Tocmai fiindcă lui i-a adus-o!
CRITON (*înțepat*): Înțeleg și eu cel puțin cît tine din ceea ce văd,

dragă Antisthenes! Chiar de nu cred, ca tine, că lumea-i unitară și noi sîntem frați cu toții! De ce nu spui: o singură turmă de oi, pe aceeași pășune?

ANTISTHENES: Ia mai lasă-mă-n pace! Spun ce cred. Tu ai grijă numai de concepția ta anostă.

HERMOGENES: Nu vă certați, nu vă certați, ce rost are? Dar oare unde a fugit Phaidon?

SIMMIAS: Poate la prietenul său Aristocles, să povestească cele văzute...

KEBES (*ironic*): Chiar așa, la Platon! Da' ăsta pe unde o fi fost? Discipolul preferat! Tocmai cel mai mare tocilar să lipsească într-o ocazie ca asta!

ANTISTHENES: Rău mai poți fii, Kebes! Voi, tebanii, sînteți cu toții la fel!

SIMMIAS: Nu-ți permit să-ți bați joc de tebani!

ANTISTHENES: Chiar, Simmias, am uitat că și tu ești din Teba.

CRITON: Platon e bolnav. De zile întregi zace în pat.

KEBES: Și tu crezi asta?

ANTISTHENES: De ce să nu creadă? El crede orice, pe oricine.

CRITON: Cinicule!

ANTISTHENES: Mulțumesc de compliment. Chiar sînt.

CRITON: Și mai vorbești despre o lume unică, comună și fraternă!

CRITOBULOS: Numai un cinic poate vorbi despre o asemenea lume!

SIMMIAS: Nu înțeleg, Critobulos. După părerea mea, dimpotrivă. Și tu ești cinic? Explică-te.

CRITOBULOS: Nu, eu nu sînt. Și nici să explic nu pot. Așa simt că e logic, ca un cinic să creadă într-o asemenea lume.

CRITON: Așa simți! Ce părere ar avea Socrate despre un asemenea argument?

CRITOBULOS: Da, probabil nu i-ar plăcea. Deși s-ar putea argumenta și așa, Criton...

Apare Atenus din partea dreaptă a scenei, trece printre ei demn, cu pași măsurați, nu se uită la nimeni. În mînă ține o tavă cu un pocal gol. Îi fac loc, îl salută, nu răspunde salutului. Aglaia, care stă și mai departe ghemuită, cu capul Xantippei în poală, îl recunoaște, cutremurîndu-se. Întinde o clipă brațele spre el, apoi, observînd tava, acoperă capul Xantippei, nu cumva să observe. Atenus nu se uită la ea, pleacă. Aglaia își acoperă fața.

HERMOGENES: Priviți, un favorit al zeilor!

CRITON: De unde-l cunoşti?

HERMOGENES: Nu-l cunosc. Fratele meu, Callias, mi-a povestit despre el.

SIMMIAS: A, frate-tu. Zis "cel bogat". Şi ce a povestit fratele tău cel bogat sărmanului său frăţior? Sărmanului frăţior care, pe deasupra, mai cochetează şi cu filozofia?!

HERMOGENES: Îl cheamă Atenus şi, deşi e tînăr, a făcut deja o carieră strălucitoare. L-au ales între cei cinci sute unu de judecători care l-au condamnat pe Socrate. (*Se apără*): Ce vină am eu că fratele meu are mulţi bani?

KEBES (*ironic*): Bineînţeles. Nu-i vina lui. (*Celorlalţi*): Nu-i vina lui Hermogene că fratele său are mulţi bani. Ce aveţi cu el? Dar i-auzi, Atenus ăsta al tău se ţine bine! Nu se vede pe el c-ar fi trecut de treizeci. Doar se ştie că sub treizeci de ani nimeni nu poate fi judecător.

HERMOGENES (*sfios*): Nici n-are - să aibă vreo douăzeci şi cinci de ani. A fost ales pentru merite deosebite.

SIMMIAS: Merite deosebite? Ce fel de merite deosebite? (*Cîntărind expresia*): Merite deosebite... În fiecare zi apare ceva nou în viaţa obştească. Ce fel de merite deosebite, atotştiutorule?

HERMOGENES: Nu ştiu. Nu s-a precizat. L-am întrebat pe fratele meu, dar nimeni nu ştie. Aşa l-a recomandat Gorgias adunării poporului, să fie ales pentru meritele lui deosebite şi nimeni n-a întrebat despre ce e vorba. L-au ales.

KEBES: Bine, să lăsăm. (*gînditor*): Bunul, bătrînul Socrate! Cît de mult credea că sufletul supravieţuieşte trupului! Acum cunoaşte răspunsul...

ANTISTHENES: Eu nu cred. Nu pot să cred.

SIMMIAS: Nici să explici probabil. Aşa simţi...

ANTISTHENES: Ce vreţi voi de la mine? (*Lui Simmias*): Vrei să explici raţional totul? Nu se poate! Altminteri, cînd l-ai contrazis pe Socrate, ţi-a măturat argumentele cu cîteva cuvinte. Şi, află de la mine, a fost o cruzime din partea ta să spui bietului bătrîn în pragul morţii, care nu mai avea decît credinţa, că tu - tu! - nu crezi că sufletul ar supravieţui trupului. Te-ai fi sufocat dacă tăceai din gură?

KEBES (*cu duşmănie*): Şi ce tîmpenie a spus!

SIMMIAS: Nu mai spune! Nu tu ai fost cel care l-a contrazis pe Socrate?

KEBES: L-am contrazis. Dar eu n-am spus tîmpenii, ca tine! Cică sufletul ar fi rezultatul armoniei trupului. Să mori de rîs!

SIMMIAS: Tu vorbeşti?! Credeam că-mi crapă obrazul de ruşine,

cînd ţi-ai debitat măgăriile! (*îl imită*): Sufletul şi trupul - ca trupul şi hainele. Toceşti cît trăieşti, cîteva rînduri de haine - dar ultimul, oricum, îţi supravieţuieşte. Şi un copil s-ar fi jenat. Şi tocmai tu ai avut tupeul să mă critici faţă de Socrate! Ingratule!

Atmosfera se încinge, stau faţă-n faţă ca doi cocoşi. Antisthenes îi încurajează rîzînd, ca la un spectacol sportiv. Criton se interpune între ei, dar e dat la o parte. Hermogenes e disperat:

HERMOGENES: Dar, copii! Copii! Nu se cade!

Nu i se acordă nici o atenţie.

KEBES: Eu, tupeu? Ia zi, de unde ai auzit tot ce ai debitat? Că doar n-ai tu atîta minte să formulezi singur asemenea tîmpenii!

SIMMIAS: Nu-i o tîmpenie mai mare decît teoria ta cu hainele. Tată-tău n-a fost cumva croitor?

Se bat de-a binelea, ceilalţi îi separă, se amuză de minune, doar Hermogenes e consternat.

ANTISTHENES: Suflet în sus, suflet în jos - să vă spun eu ceva! Principalul e să afli răspunsul la toate acestea cît mai tîrziu! Ei, pentru azi ajunge. Haideţi să bem ceva!

O ia înainte, ceilalţi îl urmează. Simmias şi Kebes rămîn în urmă, măsurîndu-se duşmănos, în timp ce Hermogenes caută febril să spună ceva care să le distragă atenţia.

HERMOGENES: Aş vrea să vă întreb ceva.

SIMMIAS (*fixîndu-l cu privirea pe Kebes*): Zi!

HERMOGENES: Voi vă descurcaţi mai bine ca mine în asemenea probleme spinoase. Eu sînt doar un începător. Pe tine, Simmias, aş vrea să te întreb cum de a înţeles Socrate că tot noul ce cunoaştem în viaţă e doar amintire? (*Simmias se uită fix la Kebes, nu-i răspunde, mormăie ceva. Hermogenes îi dă înainte cu disperare*): Pe tine, Kebes, te întreb, cum de a înţeles Socrate că dacă moare cineva care n-a trăit cum trebuie, sufletul nu i se poate înălţa, neputîndu-se separa complet de trup? (*naiv*): De ce nu se poate separa? Răutatea e ca lipiciul?

Simmias şi Kebes se iau cu mîinile de cap.

KEBES: Ştii ce, Hermogenes? Du-te tu cu întrebările astea la frate-tu cel bogat!

Părăseşte scena fugind, împreună cu Simmias.

Hermogenes îi urmează greoi, bodogănind nemulţumit.

HERMOGENES: Nu ştiu ce vină am eu dacă fratele meu e bogat. Asta nu poate însemna neapărat că sînt prost!

Hermogenes pleacă, cele două femei stau nemişcate, în poziţia în care au stat tot timpul scenei.

AGLAIA: Xantippa! Vino, draga mea, te duc acasă. (*Xantippa nu se mişcă, Aglaia o scutură cu tandreţe, apoi cu mirare*): A adormit! A adormit cu durerea ei! O, zeilor! Puteţi fi şi milostivi?

Scena se întunecă treptat.
Vocea Aglaiei în întuneric.

AGLAIA (*vioaie, voioasă*): Iar aţi venit pe capul meu, vagabonzilor? Pic de linişte nu poate avea omul de le voi? Pun pariu că iar veniţi din vreo cîrciumă! Poftim? Voi discutaţi şi în cîrciumă numai despre arte şi ştiinţă? Ipocriţilor... Ei, da' ia mai staţi jos lîngă mine, de cînd sînteţi atît de sfioşi? Nu plecaţi nicăieri, vă dau eu vouă plecare! Ia te uită la ei! Nici să glumească nu mai poate omul cu voi? Şi dacă sînt şi eu obosită din cînd în cînd? Gospodina nu-i om? Nu mi-ar strica uneori o seară petrecută în linişte şi singurătate, închipuiţi-vă. Aşa, bine, copii, staţi în jurul meu frumos. Tot n-aş fi fost singură, nu vă faceţi probleme.Îl aşteptam pe feciorul meu. Om mare, cu funcţii obşteşti, altminteri, mămos, ca la trei ani! Mai bine te-ai ţine de fusta fetelor, îi spun, iar el: "Dar, mami, tu eşti mai tînără ca ele! De aceea îmi place atît de mult să fiu cu tine! Fiindcă tu eşti cea mai tînără!" (*confidenţial*) Îmi cere părerea în toate, mucosul, deşi ştiţi ce funcţie importantă are?, Gorgias lasă mai totul pe seama lui, că nici peste el n-au trecut degeaba anii. Şi el vine mereu pe capul meu, să-mi ceară sfatul. Eu nu i-l dau, deşi-l am pe vîrful limbii - doar mă cunoaşteţi. Tac. Mai bine să-şi rezolve singur problemele. "Doar acum, doar o dată, mai zi-i ceva - mă imploră, hai, zău, numai acum, o dată!" Eu îl întreb: "Ai mîncat, Atenus?" Îi sare ţandăra: "Cină?! Nu cină ţi-am cerut, ci sfatul!" Eu rîd numai. Ce sfat să dea o bătrînă unui tînăr plin de zel? Eu sînt proastă pentru aşa ceva. Şi nici nu mă interesează treburile voastre importante! Locul bătrînei e lîngă sobă. El, copil mare, se roşeşte tot: "Tu? Bătrînă? Tu eşti cea mai tînără!" (*chicotind*) Bineînţeles, nici eu nu rezist mult, care femeie trebuie îmbiată prea mult ca să vorbească? - îmi spun şi eu părerea despre una şi alta. Iar el se loveşte cu pumnii în cap - "fantastic! Dar cum de nu mi-am dat şi eu seama!" -şi porneşte ca vijelia

spre ușă, știți și voi, serviciul e totul pentru el. Dar eu devin severă: "Nu pleci nicăieri! Mănînci supa asta sau o arunc afară! Pentru cine gătesc eu, ce crezi? Știi că pentru mine nici n-aș mai încinge soba!" Tropăie, ca un căluț, se uită la ușă, dar n-are încotro, nu îndrăznește să mă supere. Ia o lingură de supă, fără chef, apoi i se luminează fața: "Totuși, cel mai bun e gustul mîncării de acasă, mami!" Motan lingușitor ce e...

Scena se luminează treptat. Aglaia, foarte bătrînă, foarte căruntă - în poziția "de vază", cunoscută din scena a doua din Oreste în străinătate - e grotescă și tristă. Suluri de papirus, o liră lîngă canapea. E singură. Se adresează către două persoane imaginare, care ar fi lîngă ea, cînd uneia, cînd alteia. De afară se aude zgomotul unei mulțimi care sărbătorește.

AGLAIA: Dar eu vorbesc, vorbesc întruna, iar voi, sărăcuții, nici să deschideți gura nu puteți. Deși cred că sînteți plini de noutăți mari. Parcă n-aș ști eu ce-i acum afară, pe stradă. Știu, știu, sărbătoresc cu toții și strigă *evohe*, ce știți voi cîte sărbători de toamnă am văzut eu pînă acum? (*Dă un bobîrnac unei persoane închipuite*): Lingușitor nerușinat! Bineînțeles, ies și eu mai tîrziu pe stradă, dar ceva mai tîrziu, acum îl aștept pe băiatul meu. Ce ar spune, săracul, de nu m-ar găsi acasă? Plec mai tîrziu, deși-s cam fără chef, dar am promis, și știți cum e, cuvîntul dat... Aproape cu forța mi-au smuls promisiunea, deși nu m-aș duce. Sînt răcită. Asta-i forma mea. Totdeauna pățesc așa. (*Se poate repeta figura cu batista, dar foarte natural*). Dar ce contează răceala mea pentru banda asta de egoiști? Dacă nu vii pîn' se înserează - mi-au zis - venim și te scoatem cu forța din pat! Apoi să vezi numai! De ce nu mă lăsați în pace - i-am întrebat nițel bosumflată - de ce țineți morțiș să vin și eu? Dar, Aglaia! - mi-au răspuns - fără tine n-ar avea nici un haz! Cine mai improvizează poezii hazlii, ca tine? Ia mai vedeți-vă de treabă, le spun eu, poeziile astea au fost la modă cînd era bunica voastră fată. Voi improvizați, probabil, altele acum... Ia fă bine și nu fi modestă, mi-au zis, te așteptăm! Sînt drăguți, nu? Poftim? Ce zici? Ce planuri de viitor am? Păi... vouă pot să vă spun. Voi călători. Prin lumea întreagă. *(Își astupă urechile cu mîinile*): Mai încet! Mai încet! Numai unul să vorbească o dată! Cum adică ce vă veți face fără mine? Prostuților. Doar nu plec pentru totdeauna. Mă simt îngrozitor de neștiutoare. (*Nerăbdătoare*). Ia nu mă mai plictisiți cu eternele voastre complimente! N-am de gînd să mor pînă nu cunosc puțin lumea.

Voi umbla prin Asia Mică. Şi Sicilia. Şi Italia. Şi... de ce nu... în Argos. (*Indiferentă*) Se spune că mormîntul regelui Agamemnon e fără seamăn. De ce să nu-l văd şi eu? Omul trebuie să vadă tot ce poate. Apoi voi veni acasă şi totul va fi chiar mai bine decît mai înainte. Să mă aşteptaţi în port, bine? (*Gînditoare*) Cred că voi poposi vreo doi ani în Siracuza. De ce? Curioşilor! Bine, aflaţi că acolo trăieşte un adevărat maestru al lirei. Aş vrea să mă perfecţionez puţin, luînd cîteva lecţii de la el. (*Răspunde*) Închipuieşte-ţi, ştiu. Pe vremea mea, o fată tînără trebuia să se priceapă puţin la toate. Nu ca azi. Dar vezi, ăsta a fost visul meu cel mare în tinereţe. Să dau concerte cu lira mea. Numai că anii trec, trec pe furiş. Nu-i nimic. Încă nu e tîrziu. Ascultaţi numai!

Se apleacă, ridică lira şi o ţine în mînă, fără să cînte la ea. O pune înapoi. Printre sulurile de papirus găseşte o oglindă, se priveşte. Zîmbetul îi dispare încet, încet de pe buze, ochii-i sînt larg deschişi. Fără să-şi dezlipească ochii de la oglindă, se scoală încet şi porneşte înainte. În timp ce ajunge în partea din faţă a scenei, cade încet cortina.

—Sfârşit—

Sumar

Erată

pag.	rînd	în loc de	se va citi
34	12 de jos	organiza	orienta
42	1 de sus	Actul II	Actul III
61	10 de sus	sec	secolul XVIII
66	1 de sus	îndrăgească	PILADE:Şi acum, acest Gorgias, cel mai demagog dintre demagogi. Vine din Leontinoi, să ne ceară ajutorul împotriva Spartei. Şi cum se pricepe să facă jocul lui Cleon! Acesta nici nu mai ştie cum să-l ţină mai bine. Îl copleşeşte cu onoruri, parcă nu ar fi şi aşa prea mulţi să ordone şi prea puţini să asculte! Şi Gorgias bineînţeles se simte ca acasă, Gorgias se umflă în pene! AGLAIA (*din nou cu voce tare*):Ei, ajunge. Să nu ne mai stricăm cheful tocmai de sărbători. (lui Oreste) Mai bine povesteşte-ne ce isprăvi au mai făcut ştrengarii tăi. ORESTE: Ce mai ştrengari! Numai acum am început anul şcolar, puteţi să vă închipuiţi cu ce tragere de inimă învaţă. Las' că-i fac eu să îndrăgească
73	5 de jos	completat	compact
78	15 de sus	M-am	M-au
112	18 de jos	situaţia	ecuaţia
118	4 de sus	Dă-mi puţină glorie, dar mai puţină mizerie	Dă-mi mai puţină glorie, mai puţină mizerie

Apariţii noi la UNITEXT

<> **Peter Brook** - Spaţiul gol (în româneşte de Marian Popescu), cu o prefaţă de George Banu

<> **The Trilogy of the Double** - Three Romanian productions by Mihai Mănuţiu (album teatral în limba engleză, cu eseuri ale unor importanţi critici literari- Editor: Cipriana Petre)

<> **Alina Mungiu** - Moartea lui Ariel (piese de teatru, un scenariu de film, în colecţia "Piese noi. Dramaturgi români"

<> **Dumitru Solomon** - Teatru (ediţie îngrijită şi prefaţată de Irina Coroiu, în noua serie Antologii)

<> **Anuarul Teatrului Românesc** - stagiunile 1995-1996, 1996-1997

Editura UNITEXT
George Enescu 2-4
70141 Bucureşti

Redactor: ELENA DRĂGUŞIN POPESCU
Tehnoredactare: KRASOFT
Apărut în octombrie 1997
Tipărit la OPEN PRINT S.A.

Ştefan Zicher s-a născut în 1939. A studiat medicina, la Cluj, şi o practică şi în prezent, la Oradea. A studiat, particular, pianul, care a rămas mereu o pasiune şi un refugiu. Ca scriitor, debutează cu volumul *Fintor a tükörben (Grimasă în oglindă)*, poezie în limba maghiară, la Editura Litera, în 1977. Publică poezie şi proză în revistele literare *Familia, Literatorul, Útunk, Elöre.* Scrie, încă din 1969, piese de teatru, fără a putea să le publice decît după 1989. În 1994, participă la *Concursul European de Dramaturgie*, de la Kassel, cu piesa *Capcana de şobolani din Hameln*, piesă care a fost prezentată într-un spectacol-lectură la Teatrul Naţional din Bucureşti şi într-un spectacol radiofonic. În 1995, piesa *Oreste în străinătate* este reţinută în Selecţia finală a Concursului *Piesa Anului*, organizat de UNITER, şi publicată într-un volum colectiv apărut la Editura UNITEXT *(Piese noi '95).*

ISBN 973-97805-8-X